ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 8.7.2021
SWD(2021) 196 final

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ανάλυση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου

που συνοδεύει το έγγραφο

Πρόταση ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

για την έγκριση της αξιολόγησης του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου

{COM(2021) 398 final}

Πίνακας περιεχομένων

1. Σύνοψη 2
2. Προκλήσεις ανάκαμψης και ανθεκτικότητας: διαμόρφωση του σκηνικού 6
2.1. Μακροοικονομικές προοπτικές και εξελίξεις μετά την έκθεση χώρας του 2020 6
2.2. Προκλήσεις που σχετίζονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη συνοχή, την ανθεκτικότητα και τις πολιτικές για την επόμενη γενιά 10
2.3. Προκλήσεις που συνδέονται με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση 16
Πράσινη διάσταση 16
Ψηφιακή διάσταση 20
3. Στόχοι, δομή και διακυβέρνηση του σχεδίου 28
3.1. Συνολική στρατηγική του σχεδίου 28
3.2. Πτυχές εφαρμογής του σχεδίου 36
4. Σύνοψη της αξιολόγησης του σχεδίου 41
4.1. Ολοκληρωμένη και επαρκώς ισορροπημένη απάντηση στην οικονομική και κοινωνική κατάσταση 41
4.2. Σύνδεση με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις και το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 52
4.3. Αναπτυξιακό δυναμικό, δημιουργία θέσεων εργασίας, θεσμική και κοινωνική ανθεκτικότητα, ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων, μετριασμός των επιπτώσεων της κρίσης και κοινωνική εδαφική συνοχή και σύγκλιση 65
4.4. Η αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» 76
4.5. Πράσινη μετάβαση 79
4.6. Ψηφιακή μετάβαση 86
4.7. Διαρκής αντίκτυπος του σχεδίου 91
4.8. Ορόσημα, στόχοι, παρακολούθηση και υλοποίηση 93
4.9. Υπολογισμός του κόστους 95
4.10. Λογιστικοί και λοιποί έλεγχοι 97
4.11. Συνοχή 101
Παράρτημα: Πίνακας παρακολούθησης του κλίματος και ψηφιακής σήμανσης 104

1. ΣΥΝΟΨΗ

Η πανδημία COVID-19 και οι συναφείς απαγορεύσεις κυκλοφορίας ώθησαν την οικονομία της Κύπρου σε βαθιά ύφεση το 2020 και είχαν σοβαρές επιπτώσεις στην κοινωνική κατάσταση και στην επιχειρηματική δραστηριότητα, και ιδίως στον τομέα φιλοξενίας της χώρας. Το πραγματικό ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 5,1 % το 2020, αντικατοπτρίζοντας ιδίως τους περιορισμούς στις διεθνείς μετακινήσεις και τις αρνητικές τους επιπτώσεις στον τομέα του τουρισμού. Οι επιπτώσεις στην εγχώρια ζήτηση μετριάστηκαν κάπως από τα κυβερνητικά μέτρα στήριξης. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2021 της Επιτροπής, το 2021 αναμένεται συγκρατημένη ανάκαμψη, με το ΑΕΠ να αυξάνεται κατά 3,1 %, καθώς η νέα απαγόρευση της κυκλοφορίας που άρχισε να ισχύει στην αρχή του έτους υποβάθμισε τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας. Το 2022 η ανάκαμψη προβλέπεται να επιταχυνθεί σε 3,8 %, κυρίως λόγω της αυξανόμενης εγχώριας ζήτησης και της μικρής θετικής συμβολής των καθαρών εξαγωγών. Η ανεργία σημείωσε μόνο μέτρια αύξηση το 2020 και ανήλθε σε 7,6 % έναντι 7,1 % το 2019, χάρη σε μέτρα στήριξης του εισοδήματος για τη διατήρηση της απασχόλησης, τα οποία χρηματοδοτήθηκαν εν μέρει στο πλαίσιο του μέσου στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE). Το 2022 η ανεργία αναμένεται να μειωθεί σε 7,2 %. Τα δημόσια οικονομικά επλήγησαν σοβαρά από την πανδημία COVID-19, με αποτέλεσμα το πλεόνασμα 1,5 % του ΑΕΠ του κρατικού προϋπολογισμού το 2019 να μετατραπεί σε έλλειμμα 5,7 % του ΑΕΠ το 2020. Το 2021 το έλλειμμα αναμένεται να μειωθεί σε 5,1 %, κυρίως λόγω της σταδιακής κατάργησης των μέτρων στήριξης, και σε 2,0 % το 2022. Ο δείκτης χρέους προς το ΑΕΠ, μετά την κορύφωσή του στο 118,2 % το 2020, αναμένεται να μειωθεί σε 112,2 % το 2021 και σε 106,6 % το 2022.

Το κόστος του κυπριακού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (στο εξής: σχέδιο) ανέρχεται σε 1 206 400 000 EUR. Το ποσό αυτό θα χρηματοδοτηθεί κυρίως από μη επιστρεπτέα χρηματοδοτική στήριξη ύψους 1 006 080 000 (σε τρέχουσες τιμές, που αντιστοιχεί στο 4,5 % του ΑΕΠ). Το αίτημα της Κύπρου για δάνειο ύψους 200 320 000 EUR καλύπτει το εναπομένον εκτιμώμενο κόστος του σχεδίου.

Το σχέδιο αποτελεί ολοκληρωμένη και επαρκή απόκριση στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν η οικονομία και η κοινωνία της Κύπρου και η υλοποίησή του αναμένεται να στηρίξει τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών που εντοπίστηκαν, ενώ παράλληλα προωθεί ένα πιο βιώσιμο και χωρίς αποκλεισμούς μοντέλο ανάπτυξης. Η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων αναμένεται να έχει σταδιακά θετικό αντίκτυπο στην οικονομία από το τέλος του 2021 και, τελικά, να ενισχύσει το αναπτυξιακό δυναμικό της χώρας μεσοπρόθεσμα και να συμβάλει σε ένα πράσινο, ψηφιακό, συμμετοχικό και ανθεκτικό μέλλον.

Το σχέδιο περιλαμβάνει ένα ισορροπημένο σύνολο αλληλοενισχυόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, με 133 μέτρα συνολικά, τα οποία διαρθρώνονται γύρω από 13 συνιστώσες ομαδοποιημένες σε 5 άξονες πολιτικής. Οι άξονες αυτοί είναι i) δημόσια υγεία, πολιτική προστασία και διδάγματα από την πανδημία, ii) ταχεία μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία, iii) ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, iv) προς μια ψηφιακή εποχή, και v) αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, εκπαίδευση και ανθρώπινο κεφάλαιο. Τα

μέτρα είναι κυρίως προσανατολισμένα στο μέλλον, με ιδιαίτερη έμφαση στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, και αντικατοπτρίζουν μια συνεκτική συνολική στρατηγική.

Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που παρουσιάζονται στο σχέδιο αντιμετωπίζουν σε μεγάλο βαθμό τις διαρθρωτικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κύπρος, όπως προσδιορίστηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Οι σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις και ιδίως οι πιο πρόσφατες του 2019 και του 2020, αφορούν κυρίως τα δημόσια οικονομικά και την υγειονομική περίθαλψη, την αγορά εργασίας και την κοινωνική πολιτική, την εκπαίδευση και τις δεξιότητες, τις δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις και την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας του δημόσιου τομέα, την καταπολέμηση της διαφθοράς και για τη διευκόλυνση της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων στον τραπεζικό τομέα. Το σχέδιο συνάδει επίσης με τις προκλήσεις και τις προτεραιότητες που προσδιορίζονται στο πλέον πρόσφατο σχέδιο σύστασης στου Συμβουλίου για την οικονομική πολιτική στη ζώνη του ευρώ[1], με την οποία τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ κλήθηκαν να αναλάβουν δράση, εκτός των άλλων μέσω των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να διασφαλίσουν έναν προσανατολισμό πολιτικής για τη στήριξη της ανάκαμψης και να βελτιώσουν περαιτέρω τη σύγκλιση, την ανθεκτικότητα και τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Η υλοποίηση του σχεδίου αναμένεται να στηρίξει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα, μεταξύ άλλων με την αντιμετώπιση των μακροχρόνιων προκλήσεων όπως το υψηλό ιδιωτικό χρέος και τα υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ). Καθοριστικό είναι το γεγονός ότι τα μέτρα που υλοποιούνται βάσει του σχεδίου αναμένεται να βελτιώσουν το εργασιακό περιβάλλον για τη διαχείριση των ΜΕΔ όσον αφορά τις εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων και τους διαχειριστές πιστώσεων με τη θέσπιση ειδικής νομοθεσίας. Τα μέτρα αναμένεται επίσης να αντιμετωπίσουν το υψηλό ιδιωτικό χρέος μέσω της βελτίωσης της παρακολούθησης, της ενίσχυσης των πλαισίων αφερεγγυότητας και της βελτίωσης των χρηματοοικονομικών γνώσεων. Με την αντιμετώπιση των προαναφερόμενων προκλήσεων, η υλοποίηση του σχεδίου αναμένεται να συμβάλει επίσης στη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών που αντιμετωπίζει η Κύπρος εν προκειμένω.

Το σχέδιο συμβάλλει στους έξι πυλώνες που αναφέρονται στο άρθρο 3 του κανονισμού για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (κανονισμός για τον ΜΑΑ)[2]. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις του σχεδίου έχουν σχεδιαστεί γύρω από τον πρωταρχικό στόχο που συνίσταται στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της οικονομίας και του δυναμικού της χώρας για οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντικά βιώσιμη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και

[1] Εκκρεμεί η τελική έγκριση από το Συμβούλιο, μετά την έγκριση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Το κείμενο που συμφωνήθηκε από την Ευρωομάδα στις 16 Δεκεμβρίου 2020 είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14356-2020-INIT/el/pdf

[2] Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

ευημερία. Το σχέδιο καλύπτει καθέναν από τους έξι πυλώνες πολιτικής με ολοκληρωμένο και συνεκτικό τρόπο.

Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται στο σχέδιο έχουν τη δυνατότητα να συμβάλουν στην ενίσχυση του αναπτυξιακού δυναμικού, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα. Ειδικότερα, το σχέδιο περιλαμβάνει διάφορα μέτρα που αποσκοπούν στη διαφοροποίηση των αναπτυξιακών πηγών και στη βελτίωση της παραγωγικότητας, καθώς και ευρύ φάσμα επενδύσεων σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο. Αρκετά μέτρα αποσκοπούν στην απλούστευση των διαδικασιών για την άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, στη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση, στην αύξηση της αποδοτικότητας της δημόσιας διοίκησης και στη συμβολή στη διασφάλιση δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Το σχέδιο περιλαμβάνει μέτρα που αναμένεται να συμβάλουν στην υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων μέσω της ενίσχυσης της ικανότητας των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας, της προώθησης πολιτικών που δημιουργούν ίσες ευκαιρίες για όλα τα παιδιά και μέσω της αύξησης της απασχόλησης των νέων. Περιλαμβάνει επίσης μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που επικεντρώνονται στη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα και σε όλες τις ηλικίες, αντιμετωπίζοντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, τις βασικές αναντιστοιχίες δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας και προωθώντας την απασχόληση και τη χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Το σχέδιο περιλαμβάνει επίσης μέτρα που αποσκοπούν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, της προσβασιμότητας και της συνολικής ανθεκτικότητας του τομέα υγειονομικής περίθαλψης.

Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αναμένεται να διασφαλίσει ότι κανένα μέτρο για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδυτικών έργων δεν βλάπτει σημαντικά τους περιβαλλοντικούς στόχους κατά την έννοια του άρθρου 17 του κανονισμού (ΕΕ) 2020/852. Η αξιολόγηση διενεργήθηκε σύμφωνα με τη μεθοδολογία που καθορίζεται στην τεχνική καθοδήγηση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (2021/C 58/01).

Το σχέδιο εστιάζεται στρατηγικά στις προκλήσεις της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Το σχέδιο περιλαμβάνει έναν ειδικό άξονα πολιτικής για την αντιμετώπιση της ταχείας μετάβασης σε μια πράσινη οικονομία, καθώς και μέτρα που στηρίζουν την επίτευξη των στόχων για την κλιματική αλλαγή, με ποσό που αντιστοιχεί στο 41 % της συνολικής χρηματοδοτικής κατανομής, ποσοστό που υπερβαίνει την ελάχιστη απαίτηση του 37 % που προβλέπει ο κανονισμός για τον ΜΑΑ. Η μεγαλύτερη συμβολή προέρχεται από τη συνιστώσα 2.1 (κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) και ακολουθούν οι συνιστώσες 2.2 (βιώσιμες μεταφορές) και 2.3 (έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων). Το μέτρο με τη μεγαλύτερη συμβολή στον στόχο για το κλίμα είναι το έργο «EuroAsia Interconnector», το οποίο, όταν ολοκληρωθεί, αναμένεται να συνδέσει το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας της Κύπρου με το ελληνικό δίκτυο της Κρήτης. Υπάρχουν επίσης μέτρα που αποσκοπούν στο να συμβάλουν ουσιαστικά στην επίτευξη των εθνικών στόχων όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στην αντιμετώπιση των υφιστάμενων προκλήσεων στον τομέα των μεταφορών και στη βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων και των αποβλήτων. Το σχέδιο προτείνει ορισμένες βασικές μεταρρυθμίσεις για τη στήριξη της πράσινης μετάβασης. Όσον αφορά τη βιοποικιλότητα, η

Κύπρος προτείνει ένα μέτρο που αποσκοπεί στην προστασία του θαλάσσιου οικοσυστήματος και στη βελτίωση του επιπέδου αποτελεσματικότητας όσον αφορά τους μηχανισμούς πρόληψης και αντιμετώπισης πετρελαιοκηλίδων.

Όσον αφορά την ψηφιακή μετάβαση, τα μέτρα που συμβάλλουν στην επίτευξη των ψηφιακών στόχων αντιστοιχούν στο 23 % της χρηματοδότησης, ποσοστό που υπερβαίνει την ελάχιστη απαίτηση του 20 % που προβλέπεται στον κανονισμό για τον ΜΑΑ. Οι συνιστώσες του άξονα πολιτικής 4 (προς μια ψηφιακή εποχή) εστιάζονται αποκλειστικά στην ψηφιακή μετάβαση, ωστόσο σε αυτή συμβάλλουν επίσης μέτρα που περιλαμβάνονται σε άλλες συνιστώσες. Ειδικότερα, το σχέδιο παρουσιάζει μια σειρά μέτρων που αποσκοπούν στη διασφάλιση της κάλυψης με ευρυζωνικά δίκτυα πολύ υψηλής χωρητικότητας για το σύνολο του πληθυσμού και στην αντιμετώπιση του χαμηλού επιπέδου ψηφιακών δεξιοτήτων. Περιλαμβάνει επίσης ψηφιακά έργα που αναμένεται να προωθήσουν την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και να οδηγήσουν στον ψηφιακό μετασχηματισμό των δικαστηρίων.

Τα ορόσημα και οι στόχοι του κυπριακού σχεδίου αποτελούν κατάλληλο σύστημα για την αποτελεσματική παρακολούθηση της εφαρμογής του. Είναι σαφή, ρεαλιστικά και συναφή με την εφαρμογή του σχεδίου και αντικατοπτρίζουν το συνολικό επίπεδο φιλοδοξίας του σχεδίου.

Οι ρυθμίσεις διακυβέρνησης που προτείνει η Κύπρος για την υλοποίηση του συνολικού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας είναι αξιόπιστες και ο μηχανισμός παρακολούθησης και αναφοράς είναι επαρκής. Οι κύριοι συντελεστές έχουν διακριτούς ρόλους και σαφείς αρμοδιότητες. Η Επιτροπή Παρακολούθησης, η οποία έχει λάβει την εντολή της από το Υπουργικό Συμβούλιο, αναμένεται να επιβλέπει την πρόοδο της εφαρμογής του σχεδίου. Η Συντονιστική Αρχή είναι αρμόδια για την παρακολούθηση της εφαρμογής του σχεδίου σε επιχειρησιακό επίπεδο, την πιστοποίηση της επίτευξης των οροσήμων και των στόχων, την εκπόνηση εκθέσεων προόδου, τη διενέργεια επαληθεύσεων και ελέγχων, καθώς και για την επικοινωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συμπεριλαμβανομένης της υποβολής αιτήσεων πληρωμής στο πλαίσιο του μηχανισμού.

Το κόστος της εφαρμογής των μέτρων του σχεδίου θεωρείται εύλογο, βάσιμο, σύμφωνο με την αρχή της οικονομικής αποδοτικότητας και αναλογικό. Για τα περισσότερα μέτρα, οι πληροφορίες σχετικά με τον υπολογισμό του κόστους είναι γενικά λεπτομερείς, η μεθοδολογία επεξηγείται, ως επί το πλείστον, ικανοποιητικά, με υπολογισμούς που είναι εύκολο να γίνουν κατανοητοί και τεκμηριώνεται με αποδεικτικά στοιχεία. Από τις πληροφορίες που παρασχέθηκαν προκύπτει ότι το κόστος συμβαδίζει με τη φύση και το είδος των προβλεπόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, και, ως εκ τούτου, στηρίζεται ο βάσιμος χαρακτήρας του. Ωστόσο, ένα μικρό ποσό του κόστους αξιολογήθηκε ως εύλογο και βάσιμο μόνο σε μέτριο βαθμό. Το ποσό του εκτιμώμενου συνολικού κόστους του σχεδίου φαίνεται ανάλογο προς τον αναμενόμενο κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο των χρηματοδοτούμενων μέτρων και σύμφωνο με την αρχή της οικονομικής αποδοτικότητας, και αναμένεται να έχει ουσιαστικό θετικό αντίκτυπο στην κυπριακή οικονομία. Η Κύπρος έχει επίσης αποδείξει ότι τα μέτρα που περιλαμβάνονται στο σχέδιο θα υπόκεινται σε ισχυρά συστήματα διακυβέρνησης και ελέγχου και έχει παράσχει διαβεβαιώσεις ότι τα μέτρα που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του κυπριακού

σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας δεν θα λάβουν χρηματοδότηση από άλλη υφιστάμενη ή σχεδιαζόμενη χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο, γεγονός που διασφαλίζει τη συνοχή του με τον στόχο της συμβολής στην έξυπνη, χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Στο πλαίσιο των συνιστωσών, υπάρχει μια ολιστική προσέγγιση για την αντιμετώπιση διαφόρων στοιχείων κάθε τομεακού συστήματος με αμοιβαία ενισχυτικό τρόπο. Όλες οι συνιστώσες περιλαμβάνουν στρατηγικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες είναι, στο μέτρο του δυνατού, εμπροσθοβαρείς, ώστε να διευκολυνθεί η υλοποίηση των επενδύσεων και να επέλθουν αλλαγές συμπεριφοράς με βιώσιμο τρόπο. Επίσης, σε όλες τις συνιστώσες, υπάρχουν στοιχεία στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων τα οποία συμβάλλουν στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, καθώς και στοιχεία που ενισχύουν τον συνολικό στόχο του σχεδίου για βιώσιμη ανάπτυξη. Ο διαρκής αντίκτυπος του σχεδίου μπορεί επίσης να ενισχυθεί μέσω συνεργειών, συμπληρωματικότητας και συνοχής μεταξύ του σχεδίου και άλλων προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που χρηματοδοτούνται από τα ταμεία της πολιτικής συνοχής, ιδίως με την ουσιαστική αντιμετώπιση των εδαφικών προκλήσεων και την προώθηση ισόρροπης ανάπτυξης μέσω ισόρροπης εδαφικής κατανομής πόρων.

(1) Ισορροπημένη απάντηση	(2) Ειδικές ανά χώρα συστάσεις	(3) Ανάπτυξη, απασχόληση...	(4) Αρχή DNSH	(5) Πράσινος στόχος	(6) Ψηφιακός στόχος	(7) Διαρκής αντίκτυπος	(8) Ορόσημα και στόχοι	(9) Υπολογισμός του κόστους	(10) Συστήματα ελέγχου	(11) Συνοχή
A	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**	**A**	**B**	**A**	**A**

2. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ: ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΣΚΗΝΙΚΟΥ

2.1. Μακροοικονομικές προοπτικές και εξελίξεις μετά την έκθεση χώρας του 2020

Το 2020 η οικονομία βυθίστηκε σε βαθιά ύφεση λόγω της πανδημίας, ενώ στη συνέχεια εισήλθε σε πορεία ανάκαμψης το 2021 και το 2022. Το πραγματικό ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 5,1 % το 2020, αντικατοπτρίζοντας ιδίως τους περιορισμούς στις διεθνείς μετακινήσεις και τις αρνητικές τους επιπτώσεις στον τομέα του τουρισμού. Οι επιπτώσεις στην εγχώρια ζήτηση μετριάστηκαν κάπως από τα κυβερνητικά μέτρα στήριξης. Σύμφωνα με το σχέδιο, το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί κατά 3,6 % το 2021 και 3,8 % το 2022, ενώ στη συνέχεια θα επιβραδυνθεί σε 3,2 % το 2023 και 2,8 % το 2024. Το 2021 η ανάκαμψη αναμένεται να στηριχθεί από τις κρατικές δαπάνες και θα ενισχυθεί από την εξομάλυνση των ιδιωτικών δαπανών και επενδύσεων, με μοχλό την υλοποίηση διαφόρων έργων υποδομής στον τομέα του τουρισμού, της ενέργειας και της εκπαίδευσης. Το 2020 ο πληθωρισμός ήταν αρνητικός (-1,1 %), λόγω της πτώσης των τιμών του πετρελαίου και της μείωσης του συντελεστή του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) στον τομέα της φιλοξενίας. Ωστόσο, σύμφωνα με το σχέδιο, το 2021 αναμένεται να ανακάμψει στο 1,2 %, και να αυξηθεί περαιτέρω το 2022, φθάνοντας το 1,5 %.

Η αγορά εργασίας και τα εισοδήματα των νοικοκυριών της Κύπρου έλαβαν προστασία από τα κρατικά μέτρα στήριξης που χρηματοδοτήθηκαν από κονδύλια της ΕΕ, αλλά

εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις. Η προσωρινή στήριξη για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE) συνέβαλε στον μετριασμό τυχόν σοβαρών αρνητικών συνεπειών για την απασχόληση, με την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης ύψους 603,7 εκατ. EUR. Επιπλέον, η κυβέρνηση εφαρμόζει συστήματα επιδότησης και στήριξης των μισθών για τις επιχειρήσεις με σκοπό τη στήριξη της απασχόλησης.[3] Το 2020 η ανεργία αυξήθηκε σε 7,6 %, μόνο κατά 0,5 ποσοστιαίες μονάδες από το 2019. Οι δεδουλευμένες ώρες μειώθηκαν σημαντικά, κατά 6,4 %, παρουσιάζοντας μεγαλύτερη μείωση σε σχέση με τη μείωση των απασχολούμενων ατόμων, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι εργοδότες επέλεξαν να αποφύγουν τις μαζικές απολύσεις. Η απώλεια θέσεων εργασίας ήταν πιο εμφανής στον τομέα των ξενοδοχείων και εστιατορίων και σε άλλους τομείς που σχετίζονται με τον τουρισμό. Σύμφωνα με το σχέδιο, η ανεργία αναμένεται να επανέλθει σε τροχιά μείωσης από το δεύτερο εξάμηνο του 2021 μετά την ανάκαμψη της οικονομίας, φθάνοντας στο 7,2 % το 2021 και σταδιακά στο 5,5 % το 2024. Η ανεργία των νέων παραμένει υψηλή, με ποσοστό 18,2 % το 2020 έναντι του μέσου όρου της ΕΕ-27 που είναι 16,8 %, γεγονός που αντικατοπτρίζει τις συνεχιζόμενες αναντιστοιχίες δεξιοτήτων, καθώς και τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας.

Τα δημόσια οικονομικά της Κύπρου έχουν επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από την πανδημία COVID-19 και τα σχετικά μέτρα που θεσπίστηκαν για τη στήριξη της οικονομίας το 2020. Σύμφωνα με το πρόγραμμα σταθερότητας, το δημοσιονομικό ισοζύγιο επιδεινώθηκε σημαντικά το 2020 και σημείωσε έλλειμμα που ανήλθε στο 5,8 % του ΑΕΠ. Τα δημόσια έσοδα μειώθηκαν κατά περίπου 7 % σε σχέση με το 2019, με τη μεγαλύτερη μείωση να καταγράφεται στα έσοδα από φόρους. Από την άλλη πλευρά, οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν κατά 9,8 % το 2020, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Αυτή η επέκταση των δημόσιων δαπανών αποδίδεται κυρίως στα μέτρα πολιτικής που έλαβε η κυβέρνηση για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης. Ο δημοσιονομικός αντίκτυπος των μέτρων στήριξης που στόχευαν στις επιπτώσεις της πανδημίας στην υγεία, τις επιχειρήσεις και τις θέσεις εργασίας ανήλθε στο 3,6 % του ΑΕΠ. Για το 2021 το πρόγραμμα σταθερότητας προβλέπει έλλειμμα ύψους 4,7 %, μείωση που αποδίδεται κυρίως στη σταδιακή κατάργηση των μέτρων στήριξης. Το πρόγραμμα σταθερότητας προβλέπει ότι ο δείκτης χρέους προς το ΑΕΠ, αφού κορυφωθεί το 2020 φθάνοντας στο 118,2 %, θα μειωθεί το 2021 σε 111,6 %.

[3] Τα έκτακτα μέτρα για την προστασία των εισοδημάτων των νοικοκυριών κατά τη διάρκεια της κρίσης, σε συνδυασμό με το προϋπάρχον σύστημα φορολογικών ελαφρύνσεων, απορρόφησαν περίπου το 65 % των απωλειών των αγοραίων εισοδημάτων στην Κύπρο, το δε 42 % του αποτελέσματος αυτού μέσω συστημάτων χρηματικής αποζημίωσης. Τα πορίσματα αυτά βασίζονται στο μοντέλο Euromod: See Christl, M, De Poli, S., Figari, F., Hufkens, T., Leventi, C., Papini, A. and Tumino, A. (2021) "The cushioning effect of fiscal *policy in the EU during the COVID-19 pandemic*", JRC Working Papers on Taxation and Structural Reforms, 02/2021 (forthcoming); and Almeida, V., Barrios, S., Christl, M., De Poli, S., Tumino, A., Van der Wielen, W. (2020): '*Households´ income and the cushioning effect of fiscal policy measures during the Great Lockdown*', JRC Working Paper on Taxation and Structural Reforms, 06/2020, available at https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc121598.pdf.

Συνολικά, η Κύπρος θεωρείται ότι αντιμετωπίζει μέτριο κίνδυνο δημοσιονομικής βιωσιμότητας μεσοπρόθεσμα με βάση τον δείκτη S1[4] και την ανάλυση βιωσιμότητας του χρέους της χώρας. Σύμφωνα με το βασικό σενάριο, το επίπεδο του δημόσιου χρέους αναμένεται να μειωθεί έως το 2031, υποστηριζόμενο από τη δημοσιονομική προσπάθεια που καταβάλλεται και την ευνοϊκή διαφορά μεταξύ του τεκμαρτού επιτοκίου για το δημόσιο χρέος και του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας — θα ανέλθει σε 83 % του ΑΕΠ το 2031. Η επιδείνωση της δημοσιονομικής και μακροοικονομικής κατάστασης στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19 αύξησε τους βραχυπρόθεσμους κινδύνους δημοσιονομικής βιωσιμότητας στην Κύπρο. Ωστόσο, οι έκτακτες παρεμβάσεις νομισματικής πολιτικής που πραγματοποιήθηκαν από τον Μάρτιο του 2020, σε συνδυασμό με αποφασιστικές δράσεις της ΕΕ από τον Μάρτιο του 2020, έχουν συμβάλει στη σταθεροποίηση των όρων χρηματοδότησης του δημόσιου χρέους, μειώνοντας σημαντικά τους κινδύνους βραχυπρόθεσμων δημοσιονομικών πιέσεων. Επί του παρόντος η Κύπρος απολαμβάνει ευνοϊκές αποδόσεις και ευνοϊκούς όρους χρηματοδότησης. Οι μεγάλοι οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας εξακολουθούν να αποδίδουν επενδυτικό βαθμό στο κυπριακό δημόσιο χρέος, με εξαίρεση τη Moody's, η οποία διατηρεί την αξιολόγηση του δημόσιου χρέους σε κατηγορία χαμηλότερη του επενδυτικού βαθμού. Οι ακαθάριστες χρηματοδοτικές ανάγκες αναμένεται να μειωθούν από περίπου 16 % του ΑΕΠ το 2020 σε περίπου 14 % του ΑΕΠ το 2021 και σε περίπου 10 % του ΑΕΠ το 2022[5]. Επιπλέον, καθ' όλη τη διάρκεια του 2020, η κυπριακή κυβέρνηση δημιούργησε ένα σημαντικό ταμειακό απόθεμα ασφαλείας για να εξασφαλίσει τα αναγκαία κεφάλαια για την αντιμετώπιση πιθανών δυσμενών σεναρίων.

Οι κυριότεροι κίνδυνοι ενδεχόμενων υποχρεώσεων αφορούν τον τραπεζικό τομέα. Οι κίνδυνοι ενδεχόμενων υποχρεώσεων συγκεντρώνονται σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, κυρίως λόγω του συνεχιζόμενου υψηλού, αν και μειούμενου, δείκτη μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ).

Ωστόσο, η διάρθρωση και το κόστος του κυπριακού χρέους συνέχισαν να εξελίσσονται ευνοϊκά. Το προφίλ ληκτότητας του χρέους είναι καλά ισορροπημένο για τα επόμενα έτη, με τις χρηματοδοτικές ανάγκες που σχετίζονται με την εξόφληση χρέους να μην υπερβαίνουν τα 2,6 δισ. EUR ανά έτος έως το 2030. Όσον αφορά τη διάρθρωση του χρέους, στο τέλος του 2020 το 50 % του χρέους αποτελούνταν από ξένα ομόλογα και το 32 % από επίσημα δάνεια, ενώ το υπόλοιπο αποτελούνταν από εγχώρια χρεόγραφα και χρεόγραφα λιανικής και έντοκα γραμμάτια Δημοσίου. Όσον αφορά τους αγοραστές ξένων ομολόγων (EMTN) κατά την έκδοσή τους, τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε θετική στροφή από τα αμοιβαία κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου στις επιχειρήσεις διαχείρισης κεφαλαίων και σε ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία ως σημαντικότερους επενδυτές.

[4] Ο δείκτης S1 αξιολογεί τους κινδύνους δημοσιονομικής βιωσιμότητας σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2021), Debt Sustainability Monitor 2020, *European Economy Institutional Paper,* αριθ. 143.
[5] Με βάση τους υπολογισμούς της Επιτροπής στο πλαίσιο των εαρινών προβλέψεων 2021 της Επιτροπής.

Η Κύπρος αντιμετωπίζει υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες που σχετίζονται με υψηλά αποθέματα εξωτερικού, δημόσιου και ιδιωτικού χρέους και μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ), ο όγκος των οποίων παραμένει υψηλός, σε συνδυασμό με σημαντικό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών[6]. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών επιδεινώθηκε σημαντικά το 2020, φθάνοντας σε διψήφιο αριθμό, 11,7 % του ΑΕΠ, και αντικατοπτρίζοντας τη σημαντική μείωση των τουριστικών εξαγωγών εν μέσω της κρίσης λόγω COVID-19, και προβλέπεται να βελτιωθεί μόνον ελαφρά στο εγγύς μέλλον. Το εξωτερικό χρέος παραμένει υψηλό και η αρνητική καθαρή διεθνής επενδυτική θέση, ακόμη και αν εξαιρεθούν οι οντότητες ειδικού σκοπού, επιδεινώνεται, εν μέρει λόγω των μεγάλων ελλειμμάτων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Η κρίση της COVID-19 διέκοψε την απομόχλευση του ιδιωτικού τομέα, καθώς οι υψηλοί δείκτες χρέους αυξήθηκαν το 2020, κυρίως λόγω της μείωσης του ΑΕΠ. Ο δείκτης ΜΕΔ παραμένει μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ, παρά τις ορατές μειώσεις τα τελευταία χρόνια Περίπου το 50 % των εξυπηρετούμενων δανείων επωφελήθηκε από την πρώτη αναστολή αποπληρωμής δανείων — ποσοστό που αντιστοιχεί στο υψηλότερο μερίδιο στην ΕΕ. Μολονότι οι πρώτες ενδείξεις ήταν ενθαρρυντικές μετά την άρση της αναστολής του 2020, οι προοπτικές είναι αβέβαιες όσον αφορά τις νέες εισροές ΜΕΔ. Τα παρατεταμένα οικονομικά προβλήματα των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο την αποπληρωμή του χρέους τους και, τελικά, να αποδυναμώσουν τους ισολογισμούς των τραπεζών. Όσον αφορά το μέλλον, οι εξελίξεις στο απόθεμα ΜΕΔ θα εξαρτηθούν σε μεγάλο βαθμό από την εύρυθμη λειτουργία των πλαισίων αφερεγγυότητας και κατασχέσεων.

Πίνακας 1: Σύγκριση μακροοικονομικών εξελίξεων και προβλέψεων

	2019	2020		2021		2022		2023	2024	2025	2026
	Επιτρ	Επιτρ	ΣΑΑ	Επιτρ	ΣΑΑ	Επιτρ	ΣΑΑ	ΣΑΑ	ΣΑΑ	ΣΑΑ	ΣΑΑ
Πραγματικό ΑΕΠ (ποσοστιαία μεταβολή)	3,1	-5,1	-5,1	3,1	3,6	3,8	3,8	3,2	2,8	μ.δ.	μ.δ.
Πληθωρισμός ΕνΔΤΚ (ποσοστιαία μεταβολή)	0,5	-1,1	-1,1	1,7	1,2	1,1	1,5	1,5	2,0	μ.δ.	μ.δ.
Απασχόληση (15-74 ετών, ποσοστιαία μεταβολή %)	3,1	-0,6	-0,6	0,6	0,7	1,0	1,5	2,5	2,5	μ.δ.	μ.δ.
Ποσοστό ανεργίας (%)	7,1	7,6	7,6	7,5	7,2	7,2	6,7	6,0	5,5	μ.δ.	μ.δ.
Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης (% του	1,5	-5,7	-5,8	-5,1	-4,7	-2,0	-0,9	0,1	1,6	μ.δ.	μ.δ.

[6] Στις 2 Ιουνίου 2021 η Επιτροπή δημοσίευσε εμπεριστατωμένη επισκόπηση δυνάμει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου2 για την Κύπρο. SWD(2021) 408 final.

ΑΕΠ)											
Ακαθάριστο χρέος της γενικής κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	94	118,2	118,2	112,2	111,9	106,6	103,9	99,5	92,9	μ.δ.	μ.δ.

Πηγές: Σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου («ΣΑΑ» στον πίνακα), εαρινές προβλέψεις 2021 της Επιτροπής («Επιτρ» στον πίνακα)

Σε σύγκριση με τις εαρινές προβλέψεις 2021 της Επιτροπής, το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζεται το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας βασίζεται σε ελαφρώς πιο επιφυλακτικές μακροοικονομικές παραδοχές. Το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και το πρόγραμμα σταθερότητας της Κύπρου είναι ευνοϊκό τόσο για το 2021 όσο και για το 2022. Προβλέπει αύξηση του ΑΕΠ κατά 3,6 % το 2021 και 3,8 % το 2022, έναντι 3,1 % και 3,8 % αντίστοιχα στις εαρινές προβλέψεις 2021 της Επιτροπής. Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και το πρόγραμμα σταθερότητας της Κύπρου προβλέπουν ισχυρότερη ανάκαμψη της ιδιωτικής κατανάλωσης. Για το 2022 οι προβλέψεις της Επιτροπής στηρίζονται σε ισχυρή ανάκαμψη του τουρισμού. Οι προβολές στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και στο πρόγραμμα σταθερότητας της Κύπρου προβλέπουν κατά τη διάρκεια του 2022 επιστροφή της παραγωγής και της απασχόλησης σε προ της κρίσης επίπεδα. Το πραγματικό ΑΕΠ αναμένεται να υπερβεί το 2022 τα επίπεδα του 2019 κατά 1,6 % σύμφωνα με τις προβλέψεις της Επιτροπής και κατά 1,7 % σύμφωνα με το σχέδιο και ανάκαμψης και σταθερότητας και το πρόγραμμα σταθερότητας της Κύπρου.

Η Κύπρος αντιμετωπίζει σειρά προκλήσεων σύμφωνα με τους δείκτες του πίνακα κοινωνικών τάσεων και επιδόσεων (Social Scoreboard) που υποστηρίζουν τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, και ορισμένες ευάλωτες ομάδες διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας. Η ανεργία των νέων (18,2 %) και το ποσοστό των νέων εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (ΕΑΕΚ ηλικίας 15-29) παραμένουν σε υψηλά επίπεδα (15,3 %). Η τυπική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα για παιδιά κάτω των τριών ετών είναι σε επίπεδα πολύ χαμηλότερα επίπεδα από τον μέσο όρο της ΕΕ και το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων εξακολουθεί να είναι ευρύ, με ένα από τα από τα υψηλότερα ποσοστά μη ενεργών γυναικών στην ΕΕ λόγω ευθυνών φροντίδας. Επίσης, ο ρυθμός αύξησης του κατά κεφαλήν πραγματικού ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος (ΑΔΕΝ) των νοικοκυριών στην Κύπρο το 2019 ήταν μεταξύ των βραδύτερων. Πριν από την κρίση της COVID-19, λόγω της ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης και των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της κοινωνικής προστασίας που έχουν υλοποιηθεί από το 2014, ο δείκτης κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) είχε αρχίσει να υποχωρεί, ωστόσο παρέμεινε πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά τις επιμέρους συνιστώσες του που σχετίζονται με το ποσοστό σοβαρής υλικής στέρησης. Το ποσοστό των φτωχότερων ατόμων αυξάνεται, ενώ ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού είναι υψηλότερος για τα παιδιά και τα άτομα με αναπηρία. Θετικό είναι το γεγονός ότι η Κύπρος είναι μία από τις χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις στην ΕΕ όσον αφορά το καθαρό εισόδημα των δικαιούχων ελάχιστου εισοδήματος ως ποσοστό του εισοδήματος των χαμηλόμισθων και του ορίου της φτώχειας. Μια νέα στρατηγική κοινωνικής πολιτικής βρίσκεται στο στάδιο της προετοιμασίας και αναμένεται να ολοκληρωθεί έως τα μέσα του 2021.

2.2. Προκλήσεις που σχετίζονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη συνοχή, την ανθεκτικότητα και τις πολιτικές για την επόμενη γενιά

Η πρόσβαση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) σε χρηματοδότηση έχει βελτιωθεί σε κάποιο βαθμό, ωστόσο εμφανίζονται πρόσθετα εμπόδια λόγω της κρίσης της COVID-19. Παρά τα μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση, η πανδημία COVID-19 έχει σοβαρές επιπτώσεις στη ρευστότητα των επιχειρήσεων, ιδίως στον τομέα του τουρισμού. Τα προβλήματα ρευστότητας μπορούν να εξαπλωθούν μέσω της οικονομίας, λόγω των καθυστερημένων πληρωμών των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Παρά τα δανειοδοτικά προγράμματα που υποστηρίζονται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και άλλες διεθνείς αναπτυξιακές τράπεζες, οι τράπεζες είναι απρόθυμες να χορηγήσουν δάνεια λόγω της υψηλής υπερχρέωσης, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη να αναπτυχθούν εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης, ιδίως χρηματοδότηση με ίδια κεφάλαια και με κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου. Οι ιδιωτικές επενδύσεις και οι τοπικές κεφαλαιαγορές είναι ιδιαίτερα ανεπαρκώς ανεπτυγμένες, γεγονός που επηρεάζει αρνητικά την πρόσβαση καινοτόμων ΜΜΕ σε χρηματοδότηση με ίδια κεφάλαια.

Η Κύπρος μπορεί να βελτιώσει περαιτέρω τα οικεία συστήματα έρευνας και καινοτομίας (Ε&Κ) και εκπαίδευσης για να στηρίξει την αύξηση της παραγωγικότητας. Η μεταρρύθμιση του συστήματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και η ενίσχυση των μαθημάτων θετικών επιστημών, τεχνολογίας, μηχανικής και μαθηματικών (STEM) στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι απαραίτητες ώστε να μπορέσει η Ε&Κ να διαδραματίσει σημαντικότερο ρόλο στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η αυξημένη χρηματοδότηση της Ε&Κ, προσανατολισμένη σε καθορισμένους ή δυνητικούς νέους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης, σε συνδυασμό με στοχευμένα μέτρα για τη συνεργασία πανεπιστημιακής κοινότητας και επιχειρήσεων, τις καινοτόμες ΜΜΕ και τις νεοφυείς επιχειρήσεις, θα μπορούσε να στηρίξει την ανταγωνιστικότητα της χώρας και να επιταχύνει την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση.

Η Κύπρος αντιμετωπίζει χαμηλά επίπεδα παραγωγικότητας της εργασίας. Το 2018 η παραγωγικότητα της εργασίας στην Κύπρο ανά απασχολούμενο και ανά δεδουλευμένη ώρα ήταν περίπου στο 76 % της ΕΕ-27 και παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό στάσιμη την τελευταία δεκαετία, καθώς αυξήθηκε μόλις κατά 1 % την τελευταία τετραετία. Η αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας των συντελεστών παραγωγής δεν αποτέλεσε βασική κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη της Κύπρου. Κατά τη διάρκεια της περιόδου 2015-2018, περισσότερο από το ήμισυ της αύξησης του ΑΕΠ οφειλόταν στην απασχόληση. Από το 2013 η αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας των συντελεστών παραγωγής έχει βελτιωθεί σε κάποιο βαθμό, ωστόσο παραμένει σχετικά χαμηλή.

Η κρίση λόγω COVID-19 ανέδειξε την ανάγκη περαιτέρω διαφοροποίησης της οικονομίας και ενίσχυσης της βιωσιμότητας του τομέα του τουρισμού. Η οικονομία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από λίγους τομείς, όπως ο τουρισμός, οι κατασκευές κατοικιών με ξένα κεφάλαια και οι επαγγελματικές υπηρεσίες που συνδέονται με αλλοδαπές εταιρείες. Η ψηφιακή μετάβαση μπορεί να συμβάλει στη διαφοροποίηση της οικονομίας σε τομείς με αναπτυξιακό δυναμικό. Η βιώσιμη

διαχείριση και η αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων της χώρας έχουν ουσιώδη σημασία για την Κύπρο, ιδίως για τον τομέα του τουρισμού, ώστε να εξασφαλιστεί βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Ο τομέας του τουρισμού, ακόμη και πριν από την πανδημία, αντιμετώπιζε μακροπρόθεσμες διαρθρωτικές προκλήσεις, όπως η υψηλή εξάρτηση από περιορισμένο αριθμό αγορών, χαμηλή παραγωγικότητα και χαμηλή απορρόφηση καινοτομίας. Επιπλέον, όσον αφορά το μέγεθος και τη σύνθεση των επενδύσεων, από το 2011 ο ακαθάριστος σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου ως ποσοστό επί του ΑΕΠ υπολείπεται του μέσου όρου της ζώνης του ευρώ κατά 3,7 ποσοστιαίες μονάδες. Από το 2015 και μετά, το χάσμα μειώθηκε στις 2,8 ποσοστιαίες μονάδες, όμως εξαιτίας της κρίσης της COVID-19 επιδεινώθηκε περαιτέρω, και επί του παρόντος προβλέπεται να αυξηθεί στις 3,8 ποσοστιαίες μονάδες έως το 2022.

Η διασφάλιση της συνολικής ευρωστίας του τραπεζικού συστήματος και η διαχείριση των κινδύνων για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα έχουν καθοριστική σημασία για την ανάκαμψη από την κρίση της COVID-19 και για την υποστήριξη της οικονομίας. Ενώ η σταθερότητα του τραπεζικού τομέα βελτιώθηκε σημαντικά τα τελευταία χρόνια, η πανδημία δημιουργεί πιέσεις στις τράπεζες, λόγω αύξησης του πιστωτικού κινδύνου και πιέσεων όσον αφορά την κερδοφορία και την κεφαλαιοποίηση. Τα τρωτά σημεία και τα προβλήματα οφείλονται στον υπερχρεωμένο ιδιωτικό τομέα και σε υψηλό απόθεμα ΜΕΔ, που περιορίζουν το πεδίο της πιστωτικής στήριξης. Ο τραπεζικός τομέας της Κύπρου έχει τον δεύτερο υψηλότερο δείκτη ΜΕΔ στη ζώνη του ευρώ. Ως εκ τούτου, οι προσπάθειες μείωσης των ΜΕΔ εξακολουθούν να αποτελούν προτεραιότητα, ιδίως για την αντιμετώπιση των παλαιών ΜΕΔ που είχαν καταστεί ληξιπρόθεσμα πολύ πριν από την έναρξη της πανδημίας COVID-19. Αναμένονται σημαντικές προκλήσεις, καθώς λήγει η ισχύς των μέτρων στήριξης όπως η αναστολή πληρωμών και η σχετική κανονιστική ανοχή και χαλάρωση των απαιτήσεων χορήγησης δανείων. Η επίτευξη περαιτέρω προόδου όσον αφορά την κρατική Κυπριακή Εταιρεία Διαχείρισης Περιουσιακών Στοιχείων (ΚΕΔΙΠΕΣ), μεταξύ άλλων σε σχέση με το οργανωτικό μοντέλο και τη στρατηγική της, εξακολουθεί να έχει ουσιαστική σημασία. Η χρησιμοποίηση του προγράμματος ΕΣΤΙΑ (ένα σύστημα κρατικής στήριξης με στόχο την προώθηση της μείωσης των ΜΕΔ) ήταν απογοητευτική, πράγμα που σημαίνει ότι τυχόν μελλοντικά μέτρα θα πρέπει να λάβουν υπόψη την κοινωνική διάσταση και να εξισορροπήσουν καλύτερα τον στόχο της προστασίας των ευάλωτων δανειοληπτών και της βελτίωσης της νοοτροπίας αποπληρωμής. Οι τροποποιήσεις του πλαισίου κατασχέσεων, οι οποίες εγκρίθηκαν από το Ανώτατο Δικαστήριο τον Ιούνιο του 2020, ενδέχεται να προκαλέσουν καθυστερήσεις και να υπονομεύσουν την ασφάλεια δικαίου για τους πιστωτές. Στο πλαίσιο αυτό, η ενίσχυση της αναγκαστικής εκτέλεσης των απαιτήσεων και η ενίσχυση της χρήσης του πλαισίου αφερεγγυότητας θα συμβάλουν στη στήριξη της βιώσιμης αναδιάρθρωσης επισφαλών δανείων. Εξακολουθεί να είναι σημαντική η μείωση των καθυστερήσεων στην έκδοση τίτλων ιδιοκτησίας μέσω της εφαρμογής διαρθρωτικής λύσης για να εξαλειφθούν οι ανεπάρκειες που παρουσιάζει το σύστημα συναλλαγών επί ακινήτων (δηλαδή η έκδοση και μεταβίβαση τίτλων ιδιοκτησίας).

Μολονότι το επιχειρηματικό περιβάλλον στην Κύπρο βελτιώνεται, εξακολουθεί να αποτελεί εμπόδιο για την τόνωση των επενδύσεων στη χώρα. Ο νόμος που αποσκοπεί στην απλούστευση της διαδικασίας απόκτησης αδειών από στρατηγικούς επενδυτές έχει τροποποιηθεί, αλλά δεν έχει ακόμη ψηφιστεί. Οι διαδικασίες για την έκδοση οικοδομικών αδειών είναι πολύπλοκες και χρονοβόρες. Το επενδυτικό δυναμικό παρεμποδίζεται επίσης από την αργή πρόοδο των ιδιωτικοποιήσεων. Η Κύπρος σημειώνει καλές επιδόσεις στον τομέα της επιχειρηματικότητας, ωστόσο το πλαίσιο αφερεγγυότητας δεν διευκολύνει τη δυνατότητα δεύτερης ευκαιρίας για τους καλόπιστους επιχειρηματίες. Μολονότι ο κανονιστικός φόρτος είναι γενικά μέτριος, η Κύπρος έχει πιο περιοριστικές κανονιστικές ρυθμίσεις σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ σε σχέση με ορισμένα νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα. Στον τομέα του λιανικού εμπορίου, είναι αναγκαία η μείωση των κανονιστικών φραγμών, καθώς και η πραγματοποίηση επενδύσεων στην ψηφιοποίηση. Η Κύπρος διαθέτει επίσης περιορισμένους πόρους για την εφαρμογή των κανόνων της ενιαίας αγοράς της ΕΕ, γεγονός που είναι επιζήμιο για την περαιτέρω ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς αγαθών και υπηρεσιών. Η Κύπρος έχει σημειώσει ικανοποιητική πρόοδο στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων, ωστόσο εξακολουθεί να υφίσταται ισχνός ανταγωνισμός (με τη μορφή διαδικασιών με μία μόνο προσφορά ή απευθείας αναθέσεων).

Η αντιμετώπιση των προκλήσεων και των ανεπαρκειών της δημόσιας διοίκησης της Κύπρου θα αυξήσει τις δυνατότητες ταχείας ανάκαμψης από την κρίση της COVID-19. Πρώτον, η βελτίωση του συντονισμού μεταξύ της κεντρικής κυβέρνησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης και η αντιμετώπιση του κατακερματισμού σε πολλούς δήμους έχει κρίσιμη σημασία για τη διασφάλιση της συνεκτικής εφαρμογής, της πραγματοποίησης επενδύσεων και της παροχής υπηρεσιών στη χώρα. Δεύτερον, εξακολουθεί να εκκρεμεί η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης που αποσκοπεί στη μετάβαση προς ένα σύστημα που προωθεί τις επιδόσεις, την κινητικότητα και την προαγωγή του ειδικευμένου προσωπικού και τη μετάβαση από ένα σύστημα που βασίζεται στην αρχαιότητα σε ένα σύστημα ανταμοιβής των επιδόσεων. Ειδικότερα, πρέπει να εγκριθούν και να εφαρμοστούν σημαντικά νομοσχέδια σχετικά με ένα νέο σύστημα αξιολόγησης και προαγωγών. Τρίτον, η βελτίωση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης της δημόσιας διοίκησης, η διαλειτουργικότητα και η διασύνδεση των συστημάτων ΤΠ και της γενικής κυβέρνησης έχουν καθοριστική σημασία για την παροχή υπηρεσιών καλύτερης ποιότητας στο κοινό. Ο διορισμός υφυπουργού Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση.

Το δικαστικό σύστημα πάσχει από σχεδόν πλήρη έλλειψη ψηφιοποίησης, ενώ πολύ λίγες πληροφορίες σχετικά με το δικαστικό σύστημα είναι διαθέσιμες στο κοινό. Δεν παρέχεται ηλεκτρονική πληροφόρηση για την πρόοδο των υποθέσεων ούτε υφίσταται ηλεκτρονικό σύστημα διαχείρισης των υποθέσεων. Το ζήτημα αυτό επισημάνθηκε επίσης στην έκθεση της Επιτροπής του 2020 για το κράτος δικαίου — κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Κύπρο, η οποία εκδόθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 2020. Η καθιέρωση ηλεκτρονικού συστήματος διαχείρισης στα δικαστήρια αποτελεί έναν από τους κύριους στόχους των υπό

εξέλιξη μεταρρυθμίσεων. Ωστόσο, η υλοποίησή του και οι σχετικές διαδικασίες δημόσιων συμβάσεων βρίσκονται σε καθυστέρηση από το 2017. Η θέσπιση σύγχρονων κανόνων πολιτικής δικονομίας έχει επίσης καθυστερήσει πολύ. Με βάση τα πορίσματα του πίνακα αποτελεσμάτων της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2021 (επίκειται η δημοσίευσή του), ο χρόνος που απαιτείται για την εκδίκαση των αστικών, εμπορικών και διοικητικών υποθέσεων στα πρωτοβάθμια δικαστήρια (882 ημέρες το 2019, σε σύγκριση με 737 ημέρες το 2018) εξακολουθεί να είναι μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ. Στη διοικητική δικαιοσύνη, η διάρκεια των διαδικασιών σε πρώτο βαθμό αυξήθηκε (495 ημέρες το 2019 έναντι 487 ημερών το 2018) και τα ποσοστά διεκπεραίωσης μειώθηκαν (περίπου 170 % το 2019 έναντι περίπου 219 % το 2018).

Η αντίληψη περί διαφθοράς στην Κύπρο παραμένει υψηλή στο επιχειρηματικό πλαίσιο. Οι παγκόσμιοι δείκτες διακυβέρνησης και άλλοι δείκτες δείχνουν μείωση των επιδόσεων της Κύπρου όσον αφορά τον έλεγχο της διαφθοράς (WGI, 2019, TI, 2019). Η αντίληψη περί διαφθοράς βελτιώθηκε στην τελευταία έρευνα του Ευρωβαρόμετρου, παρότι οι βαθμολογίες παραμένουν υψηλές, καθώς το 88 % των κυπριακών επιχειρήσεων θεωρεί ότι η διαφθορά είναι εκτεταμένη στη χώρα τους (έναντι 100 % το 2017). Το 86 % των επιχειρήσεων πιστεύει ότι η δωροδοκία και η δικτύωση είναι συχνά ο ευκολότερος τρόπος για την εξασφάλιση ορισμένων δημόσιων υπηρεσιών, ένα ποσοστό μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019). Η υλοποίηση δράσεων για την καταπολέμηση της διαφθοράς σημειώνει πρόοδο αλλά η ικανότητα συντονισμού παραμένει ανεπαρκής, ενώ εκκρεμεί η θέσπιση βασικής νομοθεσίας για την πρόληψη της διαφθοράς.

Η διαφοροποίηση της φορολογικής διάρθρωσης έχει καθοριστική σημασία για τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, με παράλληλη προώθηση της χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης. Τα φορολογικά έσοδα της Κύπρου ως ποσοστό του ΑΕΠ εξακολουθούν να είναι χαμηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ και η αύξηση των εσόδων συγκεντρώνεται ιδιαίτερα σε λίγα στοιχεία εσόδων (ΦΠΑ και φόρος εισοδήματος εταιρειών). Οι μεταρρυθμίσεις για τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και τη διαφοροποίηση των πηγών εσόδων όχι μόνο θα στηρίξουν τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών αλλά θα προσφέρουν επίσης μεγάλες δυνατότητες για βελτίωση της αποδοτικότητας του φορολογικού συστήματος, το οποίο θα καταστήσουν πιο αναδιανεμητικό. Για τον σκοπό αυτό, υπάρχει περιθώριο για τη θέσπιση μέτρων που σχετίζονται με την πράσινη φορολογία, και που διευκολύνουν, παράλληλα, την πράσινη μετάβαση.

Οι φορολογικοί κανόνες της Κύπρου χρησιμοποιούνται από εταιρείες και ιδιώτες που επιδίδονται σε επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό. Είναι σημαντικό να ενισχυθεί η καταπολέμηση της φοροαποφυγής και να καλυφθούν τα κενά που μπορούν να οδηγήσουν σε καταστάσεις διπλής μη φορολόγησης. Τα υψηλά επίπεδα εισερχόμενων και εξερχόμενων άμεσων ξένων επενδύσεων, σε συνδυασμό με τα υψηλά επίπεδα μερισμάτων και πληρωμών τόκων ως ποσοστό του ΑΕΠ, υποδηλώνουν ότι οι φορολογικοί κανόνες της Κύπρου χρησιμοποιούνται από εταιρείες και ιδιώτες που επιδίδονται σε επιθετικό φορολογικό

σχεδιασμό. Τα στοιχεία της Eurostat δείχνουν ότι, κατά μέσο όρο, το 90 % των συνολικών πληρωμών μερισμάτων από την Κύπρο εστάλησαν σε τρίτες χώρες κατά την περίοδο 2013-2017.

Η Κύπρος αντιμετωπίζει σειρά διαρθρωτικών κοινωνικών προκλήσεων και προκλήσεων και προκλήσεων στην αγορά εργασίας. Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού —παρόλο που παρουσιάζει μείωση— παρέμεινε υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ το 2019 γενικά (22,3 % στην Κύπρο έναντι 20,9 % στην ΕΕ), όσον αφορά τα παιδιά (23 % στην Κύπρο έναντι 22,2 % στην ΕΕ), για τα άτομα με αναπηρία (38,7 στην Κύπρο έναντι 34,6 % στην ΕΕ), καθώς και για τα άτομα που ζουν εκτός των μεγάλων πόλεων (24,6 % στην Κύπρο έναντι 22,4 % στην ΕΕ). Οι ανεπάρκειες της αγοράς εργασίας και το εργατικό δυναμικό χαμηλής ειδίκευσης, ιδίως στις αγροτικές περιοχές, έχουν ως αποτέλεσμα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στον αγροτικό πληθυσμό απ' ό,τι στις αστικές περιοχές. Οι τρέχουσες προσπάθειες για τη βελτίωση της ποιότητας και της οικονομικής προσιτότητας της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας αποτελούν βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση. Η προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα παρέχει υψηλές αποδόσεις όσον αφορά τα χωρίς αποκλεισμούς εκπαιδευτικά αποτελέσματα, καθώς και τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας και, δεδομένων των προκλήσεων και της τρέχουσας χαμηλής ικανότητας, θα πρέπει να αναπτυχθεί περαιτέρω, ιδίως για τα παιδιά ηλικίας κάτω των τριών ετών. Η θέσπιση και η προώθηση ευέλικτων εργασιακών ρυθμίσεων στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα θα μπορούσαν να στηρίξουν περαιτέρω την ενεργοποίηση των ατόμων με ευθύνες φροντίδας και προβλήματα κινητικότητας στην αγορά εργασίας. Οι κοινωνικές υπηρεσίες πρέπει να ενισχυθούν, λαμβανομένων επίσης υπόψη των εδαφικών ανισοτήτων εντός της Κύπρου, προκειμένου να παρασχεθεί στήριξη στα πλέον ευάλωτα άτομα και για να επιτευχθεί συνεργασία με τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης (ΔΥΑ) για να διευκολυνθεί η στήριξη της ενεργοποίησης των ατόμων αυτών. Εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα όσον αφορά την κάλυψη των παροχών, ιδίως κατά τη διάρκεια της κρίσης της COVID-19 (τα άτομα που ζουν σε συνθήκες με χαμηλή ένταση εργασίας ή εργάζονται σε πλαίσιο αδήλωτης εργασίας και οι εργαζόμενοι σε άτυπες μορφές απασχόλησης καλύπτονται λιγότερο από την κοινωνική προστασία). Είναι σημαντικό να ενισχυθούν οι πολιτικές προσέγγισης και επέκτασης με στόχο τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη διευκόλυνση της μετάβασης στην εργασία, καθώς και οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης και τα μέτρα στήριξης της ενεργοποίησης, ιδίως για τους νέους που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (ΕΑΕΚ), σύμφωνα με τη σύσταση για την αποτελεσματική ενεργό στήριξη της απασχόλησης (EASE), στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής για την ενεργητική πολιτική για την αγορά εργασίας που πρόκειται να ολοκληρωθεί έως τα μέσα του 2021. Η ενίσχυση των πρωτοβουλιών στο πλαίσιο της δέσμης μέτρων για τη στήριξη της απασχόλησης των νέων (YES) θα μπορούσε να βοηθήσει τους νέους να αναπτύξουν τις δυνατότητές τους και να στηρίξει τη διττή μετάβαση. Οι δράσεις για τον μετριασμό των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων, την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της εδαφικής συνοχής και τη συμβολή στην υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών

δικαιωμάτων έχουν καίρια σημασία για τη διασφάλιση της χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και του δίκαιου χαρακτήρα της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης.

Η ψηφιακή και η πράσινη μετάβαση απαιτούν μεγαλύτερη εστίαση στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και τις δεξιότητες. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση προχωρεί με αργούς ρυθμούς. Τα μαθησιακά αποτελέσματα και οι επιδόσεις στις βασικές δεξιότητες, όπως μετρώνται από το Πρόγραμμα Διεθνούς Αξιολόγησης Μαθητών (PISA) έχουν ακόμη περιθώριο βελτίωσης όσον αφορά τους μαθητές από κάθε κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο, καθώς υπάρχει μεγάλο χάσμα όσον αφορά τα επιτεύγματα των μαθητών χαμηλής και υψηλής κοινωνικοοικονομικής κατάστασης (29,2 ποσοστιαίες μονάδες στην Κύπρο έναντι 25,5 ποσοστιαίων μονάδων στην ΕΕ, 2018). Η ένταξη των αιτούντων άσυλο στην εκπαίδευση εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Η βελτίωση των διαδικασιών πρόσληψης και κατάρτισης των εκπαιδευτικών και η εφαρμογή της μακροχρόνιας μεταρρύθμισης της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών θα αυξήσουν την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος. Παρά τον πληθυσμό της Κύπρου με υψηλό μορφωτικό επίπεδο (το 59,8 % των ατόμων ηλικίας 30-34 ετών διαθέτουν τίτλους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2020), οι απόφοιτοι στους τομείς της υγείας, καθώς και στους τομείς των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM) εξακολουθούν να είναι λίγοι και παρατηρούνται αναντιστοιχίες δεξιοτήτων. Η ψηφιακή εκπαίδευση αποτελεί εστίαση πολιτικής, ωστόσο πρέπει να βελτιωθεί η εφαρμογή, καθώς η χαμηλή ψηφιακή διείσδυση λειτουργεί επίσης ως εμπόδιο στην εξ αποστάσεως μάθηση. Μολονότι η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) προσφέρει διάφορα νέα και επικαιροποιημένα προγράμματα σπουδών για τη βελτίωση των δεσμών με την αγορά εργασίας, τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής στην ανώτερη δευτεροβάθμια ΕΕΚ δυσχεραίνουν την κάλυψη των εργασιακών απαιτήσεων. Η συμμετοχή στην εκπαίδευση ενηλίκων παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, ιδίως μεταξύ των ατόμων χαμηλής ειδίκευσης και των ανέργων που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη να αναβαθμίσουν τις δεξιότητές τους και να αποκτήσουν νέες δεξιότητες. Η επιτάχυνση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης και η ανάπτυξη εθνικής στρατηγικής για τις δεξιότητες, με στόχο την αντιμετώπιση, κατά τρόπο ολοκληρωμένο, των προκλήσεων που έχουν εντοπιστεί, θα μπορούσαν να στηρίξουν την ανάκαμψη της Κύπρου μετά την κρίση της COVID-19 και να συμβάλουν στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση.

Η κρίση της COVID-19 άσκησε πρόσθετη πίεση στους περιορισμένους πόρους των συστημάτων υγείας και μακροχρόνιας φροντίδας. Η πανδημία και η γήρανση του πληθυσμού εγείρουν πολυάριθμες οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις, ασκώντας πίεση ιδίως στο κυπριακό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης και μακροχρόνιας φροντίδας. Η κρίση της COVID-19 έφερε στο προσκήνιο την ανάγκη ύπαρξης ισχυρών μηχανισμών συντονισμού του συστήματος υγείας που συνδέονται με τον εξορθολογισμό της παροχής φροντίδας, συμπεριλαμβανομένης της ενσωμάτωσης του συστήματος μακροχρόνιας φροντίδας. Η παγίωση της πρόσφατης μεταρρύθμισης του εθνικού συστήματος υγείας αναμένεται να προωθήσει την ισότητα των ασθενών με τη μείωση της παραδοσιακά υψηλής εξάρτησης από τις άμεσες πληρωμές από τους ασθενείς. Στο μέλλον, εμπόδιο στην ανθεκτικότητα του συστήματος υγείας

θα αποτελέσουν ιδίως η μη βέλτιστη ανάπτυξη εργαλείων ηλεκτρονικής υγείας και οι προκλήσεις όσον αφορά την πρόσληψη και τη διατήρηση προσωπικού στον τομέα της υγείας. Επίσης, η συμβατότητα των λύσεων ηλεκτρονικής υγείας και η διαλειτουργικότητα μεταξύ των υφιστάμενων συστημάτων εγείρουν σημαντικές προκλήσεις. Η βελτίωση της πρόσβασης, της οικονομικής προσιτότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας για τους ηλικιωμένους και τους πλέον ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία, θα βελτιώσει την ποιότητα ζωής τους, θα διευκολύνει την ενεργοποίηση των ατόμων, σε ηλικία εργασίας που παρέχουν φροντίδα σε μέλη της οικογένειάς τους και που είναι κυρίως γυναίκες, και θα συμβάλει στη μείωση των ανισοτήτων και των επιπέδων φτώχειας. Η πρόσφατη πανδημία ανέδειξε περαιτέρω τη σημασία της ετοιμότητας τόσο του κράτους όσο και του γενικού πληθυσμού για την αντιμετώπιση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και, ειδικότερα, του ρόλου της πολιτικής προστασίας.

2.3. Προκλήσεις που συνδέονται με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση

Πράσινη διάσταση

Τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα πρέπει να συμβάλουν στην πράσινη μετάβαση και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να περιλαμβάνουν ελάχιστο επίπεδο δαπανών 37 % για την πράσινη διάσταση. Τα μέτρα που περιλαμβάνονται στο σχέδιο πρέπει να συμβάλουν στην επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και των ενεργειακών και κλιματικών στόχων για το 2030, οι οποίοι καθορίζονται στα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα. Τα μέτρα θα πρέπει επίσης να συμβάλουν στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων για τα απόβλητα, τα ύδατα, τον έλεγχο της ρύπανσης, τη βιώσιμη κινητικότητα, την προστασία και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας, τους θαλάσσιους και υδάτινους πόρους, και να στηρίζουν τη μετάβαση σε βιώσιμα συστήματα τροφίμων, καθώς και σε μια κυκλική οικονομία, κατά περίπτωση, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι κανείς δεν μένει στο περιθώριο.

Η Κύπρος αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις σε σχέση με την πράσινη ανάπτυξη, καθώς το μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης της χώρας έχει αρνητικό αντίκτυπο στο περιβάλλον και εμποδίζει την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας. Για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του μακροπρόθεσμου δυναμικού της οικονομίας είναι απαραίτητο να καταβληθούν αποφασιστικές προσπάθειες για τη μετάβαση σε ένα πιο φιλικό προς το κλίμα αναπτυξιακό μοντέλο[7].

Η Κύπρος συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών με τις υψηλότερες κατά κεφαλήν εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, με 11,6 τόνους ισοδυνάμου CO2 κατά κεφαλήν το 2017

[7] Tsemekidi-Tzeiranaki, S., Paci, D., Cuniberti, B., Economidou, M. and Bertoldi, P., Analysis of the Annual Reports 2020 under the Energy Efficiency Directive, EUR 30517 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-27416-2, doi:10.2760/180952, JRC122742.

έναντι 8,8 τόνων κατά μέσο όρο στην ΕΕ. Επιπλέον, οι εκπομπές αυξήθηκαν σημαντικά κατά 56 % μεταξύ του 1990 και του 2017 — η αύξηση αυτή συγκαταλέγεται μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ. Για το μεγαλύτερο μέρος των εκπομπών ευθύνεται η παραγωγή ενέργειας στις δύο μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας του Βασιλικού και της Δεκέλειας που λειτουργούν με πετρέλαιο/αέριο και των οποίων οι εκπομπές ανήλθαν στο 33 % των συνολικών εκπομπών το 2017, και ακολουθούν ο τομέας των μεταφορών, με ποσοστό 21 % επί των συνολικών εκπομπών, και η μονάδα παραγωγής τσιμέντου στο Βασιλικό. Η Κύπρος απέχει πολύ από την επίτευξη των στόχων για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 (το χάσμα εκτιμάται στις 24 ποσοστιαίες μονάδες), πράγμα το οποίο υπονομεύει σε μεγάλο βαθμό τη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η διασφάλιση ενός συστήματος βιώσιμης και πράσινης κινητικότητας έχει καθοριστική σημασία για την Κύπρο, λόγω του μεγάλου και αυξανόμενου μεριδίου των εκπομπών CO_2 από τις μεταφορές. Οι μεταφορές, οι οποίες αντιπροσωπεύουν σήμερα το 40 % της ζήτησης τελικής ενέργειας, είναι ο τομέας με τη μεγαλύτερη ένταση ενέργειας στην οικονομία. Οι αυξανόμενες εκπομπές CO_2 από τις μεταφορές θέτουν σε κίνδυνο την επίτευξη των κλιματικών και ενεργειακών στόχων για το 2030. Η χρήση ιδιωτικών αυτοκινήτων υπερβαίνει κατά πολύ τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ η χρήση των δημόσιων συγκοινωνιών είναι πολύ χαμηλή (3 % των συνολικών μετακινήσεων). Η Κύπρος έχει πολύ χαμηλό μερίδιο ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις μεταφορές (2,5 %) και η χρήση εναλλακτικών καυσίμων στις οδικές μεταφορές είναι εξαιρετικά χαμηλή. Επιπλέον, τα προγράμματα των εθνικών αρχών για αύξηση του ποσοστού των ηλεκτρικών οχημάτων στον στόλο οχημάτων φαίνεται να είναι μέτριας φιλοδοξίας και δεν θα αποφέρουν αποτελέσματα εάν η ενέργεια εξακολουθήσει να παράγεται από ορυκτά καύσιμα. Δεν διαφαίνεται πιθανότητα συμμόρφωσης της Κύπρου με τις απαιτήσεις σχετικά με τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για τα καύσιμα οδικών μεταφορών. Το 2018 το ποσοστό των βιοκαυσίμων ήταν μόνο 2,69 %, το οποίο απέχει πολύ από τον στόχο για 10 % ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στον τομέα των μεταφορών για την περίοδο 2021-2030. Είναι απαραίτητη η ύπαρξη βιώσιμων δημόσιων αστικών και υπεραστικών μεταφορών, μέσω της εφαρμογής ολοκληρωμένων στρατηγικών πολυτροπικής βιώσιμης αστικής κινητικότητας, συμπεριλαμβανομένης της μετάβασης σε καθαρούς και βιώσιμους τρόπους μεταφοράς.

Επείγει η μετάβαση από εξαιρετικά ρυπογόνες μονάδες παραγωγής ενέργειας που χρησιμοποιούν πετρέλαιο στην αυξημένη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Εκτός από την αντιμετώπιση των ανησυχιών για το περιβάλλον και το κλίμα, η μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα μειώσει επίσης σημαντικά το κόστος παραγωγής ενέργειας, δεδομένου ιδίως του δυναμικού παραγωγής ηλιακής ενέργειας στην Κύπρο. Επιπλέον, θα μειώσει και την εξάρτηση από τα εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα και, ως εκ τούτου, θα μειώσει το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και την έκθεση στις διακυμάνσεις των παγκόσμιων τιμών του πετρελαίου. Σύμφωνα με το εθνικό σχέδιο της Κύπρου για την ενέργεια και το κλίμα του 2020, η χώρα εκτιμά ότι θα επιτύχει μερίδιο τελικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ύψους 15 % έως το 2021 και 22,6 % έως το 2030. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, πρέπει να ενισχυθούν τα μέτρα πολιτικής και επενδύσεων, ιδίως όσον αφορά τις τεχνολογίες αποθήκευσης. Απαιτείται αποφασιστικότερη δράση για το άνοιγμα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στους παραγωγούς ενέργειας από

ανανεώσιμες πηγές, για τη θέσπιση φόρου άνθρακα και την προώθηση των επενδύσεων σε μεγάλης κλίμακας ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Με τον τρόπο αυτόν θα αυξηθεί σημαντικά η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, που τελικά θα αντικαταστήσουν τους σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από πετρέλαιο και φυσικό αέριο.

Η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων έχει μεγάλες δυνατότητες αποδέσμευσης οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών οφελών. Τα περισσότερα κτίρια στην Κύπρο έχουν κατασκευαστεί με μηδενικό ή πολύ χαμηλό επίπεδο θερμικής προστασίας, με αποτέλεσμα ιδιαίτερα χαμηλή ενεργειακή απόδοση. [8] Η υψηλότερη ενεργειακή απόδοση των κτιρίων θα μειώσει τα ποσοστά «ενεργειακής φτώχειας» στην Κύπρο, καθώς η αδυναμία επαρκούς θέρμανσης των κατοικιών και οι καθυστερούμενες οφειλές σε λογαριασμούς υπηρεσιών κοινής ωφελείας είναι σε υψηλότερα επίπεδα από τον μέσο όρο της ΕΕ. Επιπλέον, η ενεργειακή ανακαίνιση με βέλτιστο από πλευράς κόστους επίπεδο 79 % των υφιστάμενων κατοικιών έως το 2050 αναμένεται να αποφέρει εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας 2.2 TWh και να δημιουργήσει περίπου 94.000 θέσεις εργασίας σε ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης[9].

Η λειψυδρία οδηγεί σε μη βιώσιμα επίπεδα άντλησης υδάτων. Η υφιστάμενη τιμολογιακή πολιτική για το νερό δεν περιλαμβάνει επαρκή κίνητρα για αλλαγή νοοτροπίας για την ενθάρρυνση της εξοικονόμησης νερού. Η γεωργία ασκεί σημαντική πίεση στα επιφανειακά ύδατα, με το 41 % των επιφανειακών υδάτων να βρίσκονται σε λιγότερο από καλή οικολογική κατάσταση, και με το 3 % να μην επιτυγχάνουν καλή χημική κατάσταση βάσει της οδηγίας-πλαισίου για τα ύδατα[10]. Η συλλογή λυμάτων και η σύνδεση με δημόσιες υποδομές αποχέτευσης εξακολουθούν να είναι ελλιπείς, καθώς 34 οικισμοί δεν συμμορφώνονται με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων[11]. Τα πρόσφατα στοιχεία συμμόρφωσης που αναφέρθηκαν (στοιχεία 2016) έδειξαν ότι η Κύπρος συμμορφώνεται κατά 76 % με την οδηγία για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων (στοιχεία αναφοράς: 10η έκθεση για την εφαρμογή της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Στη θετική πλευρά, το ποσοστό των επεξεργασμένων λυμάτων που επαναχρησιμοποιούνται φθάνει στην Κύπρο το 97 % (το υψηλότερο στην ΕΕ-12).

---

[8] Castellazzi, L., Zangheri, P., Paci, D., Economidou, M., Labanca, N., Ribeiro Serrenho, T., Zancanella, P. and Broc, J., Assessment of second long-term renovation strategies under the Energy Efficiency Directive, EUR 29605 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2019, ISBN 978-92-79-98727-4, doi:10.2760/973672, JRC114200; Castellazzi L, Zangheri P and Paci D. Synthesis Report on the assessment of Member States` building renovation strategies . 27722 ευρώ. Λουξεμβούργο (Luxembourg): Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης· 2016 JRC97754

[9] Zangheri, P., Armani, R., Kakoulaki, G., Bavetta, M., Martirano, G., Pignatelli, F., Baranzelli, C. Building energy renovation for decarbonisation and Covid-19 recovery. A snapshot at regional level, EUR 30433 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-24766-1, doi:10.2760/08629, JRC122143.

[10] Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής — Δεύτερα σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού — Κράτος μέλος:Κύπρος.

[11] 10η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εφαρμογή της οδηγίας για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων.

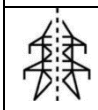
Οι χαμηλές επιδόσεις της Κύπρου όσον αφορά τη διαχείριση των αποβλήτων είναι ανησυχητικές, ενώ η μετάβαση προς μια κυκλική οικονομία μόλις ξεκίνησε. Οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις επεξεργασίας αποβλήτων βασίζονται σε μηχανική και βιολογική επεξεργασία, κυρίως όσον αφορά τα μεικτά απόβλητα. Η απουσία οικονομικών κινήτρων καθιστά μη ελκυστική την ανακύκλωση. Το 2018 η Κύπρος ανακύκλωσε μόνο το 17 % των αποβλήτων, ποσοστό πολύ χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ-27 για την ανακύκλωση (38 %)[12] και σημαντικά χαμηλότερο από τον στόχο του 55 % για το 2025. Απουσιάζει ένα γενικό πλαίσιο πολιτικής για την κυκλική οικονομία. Το ποσοστό κυκλικής χρήσης υλικών το 2018 ήταν 2,7 %, ενώ ο μέσος όρος της ΕΕ-27 ήταν 11,6 %[13]. Η προώθηση της πρόληψης της παραγωγής αποβλήτων και η δημιουργία των απαραίτητων υποδομών για την επαναχρησιμοποίηση, τον διαχωρισμό των πηγών, την ανακύκλωση και την υψηλού επιπέδου λιπασματοποίηση εξακολουθούν να αποτελούν πρόκληση.

Όσον αφορά τη βιοποικιλότητα, μόνο το 45 %των οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Κύπρο βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, σύμφωνα με τις τελευταίες εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την εφαρμογή της οδηγίας για τους οικοτόπους[14]. Ασύμβατες δραστηριότητες και υποδομές, όπως οι κατασκευές, η γεωργία, ο τουρισμός και οι μεταφορές, συνιστούν μεγάλη απειλή για τους τόπους του δικτύου Natura 2000, ιδίως περιοχές της παράκτιας ζώνης.

Στον πίνακα 2 παρουσιάζεται επισκόπηση των στόχων, επιδιώξεων και συνεισφορών της Κύπρου σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα.

[12] Eurostat — Βάσεις δεδομένων για τα απόβλητα — παραγωγή και επεξεργασία αποβλήτων.
[13] Eurostat — Κύριοι πίνακες για την κυκλική οικονομία — δευτερογενείς πρώτες ύλες.
[14] Υποβολή εκθέσεων στο πλαίσιο της οδηγίας για τους οικοτόπους 2013-2018. Εθνικές περιλήψεις (Κύπρος).

Πίνακας 2: Επισκόπηση των στόχων, επιδιώξεων και συνεισφορών της Κύπρου σύμφωνα με τον κανονισμό για τη διακυβέρνηση[15]

	Εθνικές επιδιώξεις και συνεισφορές	Τελευταία διαθέσιμα στοιχεία	2020	2030	Αξιολόγηση του επιπέδου φιλοδοξίας για το 2030
	Δεσμευτικός στόχος για εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου σε σχέση με το 2005 βάσει του κανονισμού για τον επιμερισμό των προσπαθειών (%)	0 %	-5 %	-24 %	Όπως στον κανονισμό για τον επιμερισμό των προσπαθειών
	Εθνική επιδίωξη/συνεισφορά για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές: Μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας (%)	13,6 %	13 %	22,6 %	Ελαφρώς κάτω του 23 % (αποτέλεσμα του μαθηματικού τύπου για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας)
	Εθνική συνεισφορά για την ενεργειακή απόδοση:				
	Κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας (εκατ. ΤΙΠ)	2,55 ΤΙΠ	2,5 ΤΙΠ	2,4 ΤΙΠ	Χαμηλό
	Κατανάλωση τελικής ενέργειας (εκατ. ΤΙΠ)	1,86 ΤΙΠ	1,9 ΤΙΠ	2,0 ΤΙΠ	Πολύ χαμηλό
	Επίπεδο διασυνδεσιμότητας ηλεκτρικής ενέργειας (%)	Απουσία διασύνδεσης	Απουσία διασύνδεσης	200 %	Μ.Δ.

Πηγή: Αξιολόγηση του τελικού εθνικού σχεδίου της Κύπρου για την ενέργεια και το κλίμα, SWD(2020) 912 final.

Ψηφιακή διάσταση

Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα πρέπει να συμβάλει στην ψηφιακή μετάβαση και τουλάχιστον το 20 % της χρηματοδοτικής κατανομής πρέπει να συμβάλει στην επίτευξη των ψηφιακών στόχων. Τα μέτρα του σχεδίου θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να συμβάλουν στον ψηφιακό μετασχηματισμό του οικονομικού και κοινωνικού τομέα (συμπεριλαμβανομένων της δημόσιας διοίκησης, των δημόσιων υπηρεσιών και των συστημάτων δικαιοσύνης και υγείας). Στόχος των μέτρων του σχεδίου θα πρέπει να είναι η βελτίωση όχι μόνο της ανταγωνιστικότητας, αλλά και της ανθεκτικότητας, της ευελιξίας και της ασφάλειας των επιχειρήσεων και των δημόσιων φορέων, με παράλληλη διασφάλιση της συμμετοχικότητας.

Η Κύπρος κατατάσσεται μεταξύ των τελευταίων κρατών μελών (24 από τα 27) στην έκθεση της Επιτροπής για τον δείκτη DESI για το 2020 και υπολείπεται του μέσου όρου της ΕΕ και στις 5 επιμέρους διαστάσεις.

[15] Κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα (ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 1).

Όσον αφορά τη συνδεσιμότητα, στον DESI 2021 η Κύπρος βρίσκεται χαμηλότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ στους περισσότερους δείκτες επιδόσεων. Σημειώνει καλές επιδόσεις όσον αφορά την ταχεία ευρυζωνική κάλυψη (με 100 % κατατάσσεται στην κορυφή, υπερβαίνοντας τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 87 %) και επίσης βρίσκεται πάνω από τον μέσο στη συνολική αφομοίωση σταθερών ευρυζωνικών συνδέσεων (92 % έναντι του μέσου όρου της ΕΕ που είναι 77 %) και την αφομοίωση κινητών ευρυζωνικών συνδέσεων (117 συνδρομές ανά 100 άτομα). Ωστόσο, παρά τη σημαντική πρόοδο, από 10 % το 2019 σε 26 % το 2020, εξακολουθεί να υστερεί όσον αφορά την κάλυψη σταθερών δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας (VHCN) (26 % έναντι 59 % που είναι ο μέσος όρος στην ΕΕ). Κατατάσσεται επίσης στις χαμηλότερες θέσεις στην ΕΕ όσον αφορά την αφομοίωση υπερταχέων σταθερών ευρυζωνικών συνδέσεων (3 % του συνόλου των νοικοκυριών έναντι του μέσου όρου της ΕΕ που είναι 34 %), καθώς και τον δείκτη τιμών ευρυζωνικών υπηρεσιών, στον οποίο η Κύπρος βαθμολογείται κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ (42 έναντι 69 που ήταν η μέση βαθμολογία της ΕΕ το 2020). Οι επιδόσεις της Κύπρου όσον αφορά το 4G είναι καλύτερες, με κάλυψη που ανέρχεται στο 99,6 %, φθάνοντας στον μέσο όρο της ΕΕ (99,7 %). Όσον αφορά το 5G, η Κύπρος έχει εκχωρήσει φάσμα εντός των ζωνών των 700 MHz και των 3,4-3,8 Ghz (πρωτοπόρες ζώνες), ενώ εκκρεμεί η ανάθεση της ζώνης των 26 GHz. Οι σχετικές διεργασίες στις ζώνες που είναι «έτοιμες για 5G» (δηλαδή το επίγειο ζεύγος των ζωνών των 2 Ghz και των 2,6 Ghz) που είχαν προγραμματιστεί για το 2021 δεν έχουν ακόμη ξεκινήσει και πρέπει να ολοκληρωθούν πριν από το 2026. Επισημαίνεται ότι, μολονότι η τρέχουσα κάλυψη 5G είναι 0 %, έναντι 14 % που είναι ο μέσος όρος της ΕΕ, η Κύπρος έχει εκχωρήσει το 67 % του συνολικού εναρμονισμένου φάσματος για τα δίκτυα 5G, ενώ ο μέσος όρος στην ΕΕ είναι 39 %. Παρά το γεγονός ότι ορισμένα υποβρύχια καλώδια καταλήγουν σε τερματικούς σταθμούς στην Κύπρο, το κόστος της βασικής συνδεσιμότητας είναι πολύ υψηλό.

Η Κύπρος κατατάσσεται κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά τις ψηφιακές δεξιότητες. Παρά την πρόοδο που σημειώθηκε τα τελευταία χρόνια, το επίπεδο των βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων εξακολουθεί να είναι χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ. Μόλις το 45 % των ατόμων ηλικίας 16-74 ετών διαθέτουν τουλάχιστον βασικές ψηφιακές δεξιότητες (έναντι του μέσου όρου της ΕΕ που είναι 56 %). Το ποσοστό των ειδικών σε θέματα ΤΠΕ στο εργατικό δυναμικό είναι χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (3,1 % έναντι 4,3 % στις ηλικίες 15-74). Το ποσοστό των γυναικών με ειδίκευση σε θέματα ΤΠΕ στην Κύπρο είναι 18 %, φθάνοντας σχεδόν τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 19 %. Η Κύπρος πρέπει να καταβάλει προσπάθειες για την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων σε όλες τις πληθυσμιακές ομάδες (δημόσια διοίκηση, επιχειρήσεις και κοινωνία γενικότερα), καθώς και για την προώθηση της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής πορείας και των κοριτσιών και των γυναικών στους τομείς των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM), προκειμένου να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η έλλειψη της αγοράς σε επαγγελματίες ΤΠΕ.

Όσον αφορά την ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας στις επιχειρηματικές δραστηριότητες, η Κύπρος κατατάσσεται κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ, ωστόσο σημειώνει πρόοδο. Οι κυπριακές επιχειρήσεις επωφελούνται από τις νέες τεχνολογίες κάνοντας χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (38 % έναντι του μέσου όρου της ΕΕ που ανέρχεται σε 23 %), ενώ το 15 % των ΜΜΕ πραγματοποιούν διαδικτυακές πωλήσεις (κάτω από τον μέσο όρο

της ΕΕ που είναι 17 %). Η υιοθέτηση νέων δυναμικών τεχνολογιών βελτιώνεται αλλά παραμένει σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, ιδίως όσον αφορά τις υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους (22 % σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 26 %), την ανάλυση μαζικών δεδομένων για επιχειρηματικούς σκοπούς (6 %, κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ που είναι 14 %), ενώ δεν διατίθεται στοιχεία για την τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ). Οι επιχειρήσεις επωφελούνται όλο και περισσότερο από τις ευκαιρίες που προσφέρονται στο διαδίκτυο, ωστόσο το 41 % των επιχειρήσεων που προσέλαβαν ειδικούς σε θέματα ΤΠΕ αντιμετώπισαν δυσκολίες κατά τη διαδικασία αυτή, παρότι οι κυπριακές εταιρείες βρίσκονται ακόμη σε καλύτερη κατάσταση σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ ως προς αυτό το ζήτημα (55 %).

Όσον αφορά τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες, η Κύπρος κατατάσσεται κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Η Κύπρος σημειώνει καλές επιδόσεις στις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες για τις επιχειρήσεις, καθώς η βαθμολογία της υπερβαίνει τον μέσο όρο της ΕΕ (86[16] έναντι 84[12]της ΕΕ). Οι επιδόσεις της είναι επίσης υψηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά τα ανοικτά δεδομένα, με ποσοστό 87 %. Ωστόσο, το επίπεδο της διάδρασης μεταξύ των δημόσιων αρχών και του ευρέος κοινού μέσω διαδικτύου θα μπορούσε να βελτιωθεί, καθώς το 59 % των Κύπριων χρηστών του διαδικτύου συμμετέχουν ενεργά στις υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, έναντι 64 % που είναι ο μέσος όρος της ΕΕ. Τέλος, όσον αφορά τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες για τους πολίτες, οι επιδόσεις της Κύπρου είναι χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ (75)[12] με βαθμολογία 66[11]. Πρέπει να σημειωθεί ότι η κυβέρνηση βρίσκεται επί του παρόντος στη διαδικασία ανάπτυξης του εθνικού συστήματος ηλεκτρονικής ταυτοποίησης σύμφωνα με τον κανονισμό eIDAS[17]. Ωστόσο, η Κύπρος δεν έχει ακόμη κοινοποιήσει στην Επιτροπή σύστημα ηλεκτρονικής ταυτοποίησης, βήμα το οποίο αποτελεί προϋπόθεση για τη διασυνοριακή αναγνώριση των εθνικών ηλεκτρονικών ταυτοτήτων.

Όσον αφορά την ηλεκτρονική υγεία, η Κύπρος κινείται προς τη διασυνοριακή ολοκλήρωση[18]. Η Κύπρος θα γίνει μέλος ενός διομότιμου δικτύου που θα επιτρέπει την ανταλλαγή συνοπτικών ιστορικών υγείας ασθενών και ηλεκτρονικών συνταγογραφήσεων μέσω του MyHealth@EU με τη χρήση της υποδομής ψηφιακών υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας (eHDSI). Στο μέλλον, η περαιτέρω πιθανή στήριξη από τη χρηματοδότηση της EU4Health[19] μπορεί να συμβάλει στην επέκταση και την εγκατάσταση των τεχνικών λειτουργιών του συστήματος, καθιστώντας δυνατή την ανταλλαγή άλλων δομημένων εγγράφων, όπως ιατρικών εικόνων και εκθέσεων, εργαστηριακών εκθέσεων, επιστολών απόρριψης νοσοκομείων και, τέλος, του πλήρους ηλεκτρονικού μητρώου υγείας. Στόχος είναι η εναρμόνιση των υγειονομικών υποδομών της Κύπρου με τα πρότυπα που καθορίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ανταλλαγή δεδομένων υγείας σε διασυνοριακό επίπεδο εντός της ΕΕ και η παροχή διαλειτουργικών

[16] Δείκτης, βαθμολογία (0 έως 100).
[17] Ο κανονισμός eIDAS σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης απελευθερώνει την ψηφιακή ενιαία αγορά μας. Η σημασία του αναδείχθηκε ιδιαίτερα στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19.
[18] Ο περί της ηλεκτρονικής υγείας νόμος [59(I)/2019].
[19] https://ec.europa.eu/health/funding/eu4health_en

υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας. Η Κύπρος είναι μία από τις χώρες που έχουν υπογράψει τη «Δήλωση για την πρόσβαση σε τουλάχιστον 1 εκατομμύριο αλληλουχίες γονιδιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση έως το 2022» και συμμετέχει στην πρωτοβουλία «1+Million Genomes» (τουλάχιστον 1 εκατομμύριο γονιδιώματα)[20].

Η Κύπρος είναι αποφασισμένη να σημειώσει πρόοδο όσον αφορά τις νέες ψηφιακές τεχνολογίες και να επενδύσει στις ψηφιακές τεχνολογίες μέσω προγραμμάτων και σχεδίων που συντονίζονται από την ΕΕ[21].. Αυτό αφορά, μεταξύ άλλων, την υπολογιστική υψηλών επιδόσεων (HPC)[22], την αλυσίδα συστοιχιών (Blockchain)[23] και την τεχνητή νοημοσύνη[24]. Επιπλέον, το 2019 η Κύπρος συνυπέγραψε, από κοινού με άλλα 24 κράτη μέλη, δήλωση σχετικά με τη διερεύνηση τρόπων για την ανάπτυξη και εγκατάσταση υποδομών κβαντικών επικοινωνιών σε ολόκληρη την ΕΕ εντός των επόμενων 10 ετών.

Μολονότι ο ψηφιακός τομέας ευθύνεται σήμερα για το 3,5 % μόνο των παγκόσμιων εκπομπών CO_2[25], πρέπει επίσης να καταβληθούν προσπάθειες για τη μείωση του αποτυπώματος του τομέα αυτού, προκειμένου να επιτευχθούν οι μελλοντικοί στόχοι της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές και της κλιματικής ουδετερότητας. Οι ενεργειακές, κλιματικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις του ψηφιακού τομέα μπορούν να μετριαστούν με τη θέσπιση ενεργειακά αποδοτικών πολιτικών, συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, και με τη συμμόρφωση με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης»[26]. Επιπλέον, το σχέδιο της ΕΕ για την κυκλική οικονομία πρέπει να ενισχυθεί ώστε να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό των ψηφιακών τεχνολογιών για την επίτευξη των στόχων του.

[20] https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-1-million-genomes-initiative.

[21] Οι επιδόσεις της Κύπρου στον δείκτη για τις επενδύσεις σε αναδυόμενες τεχνολογίες (δηλαδή το διαδίκτυο των πραγμάτων, προηγμένη ανάλυση και τεχνητή νοημοσύνη, επαυξημένη πραγματικότητα και φορετές συσκευές, προηγμένη ρομποτική και τρισδιάστατη εκτύπωση) βαθμολογούνται με 31,4.

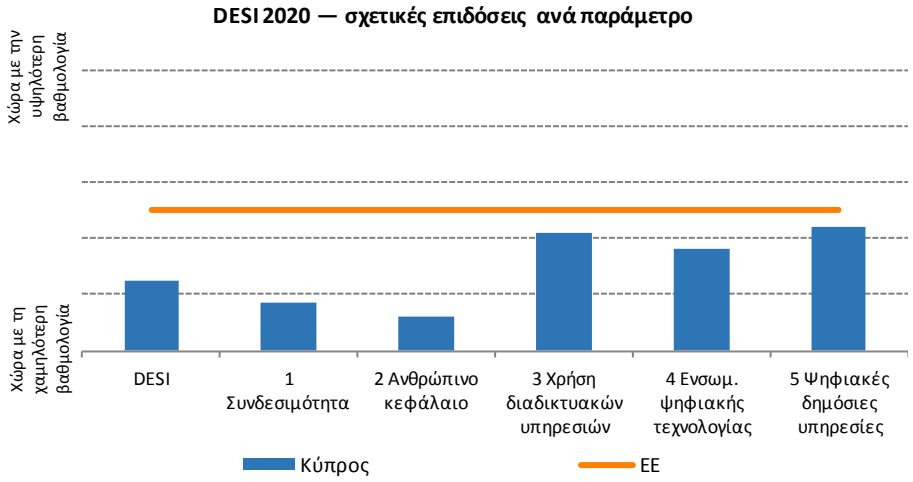
[22] HPC: Υπολογιστική υψηλών επιδόσεων. Η Κύπρος φιλοξενεί το ινστιτούτο «Cy-Tera» το οποίο διαθέτει την απαραίτητη τεχνογνωσία για την αναβάθμιση και την επιτυχή λειτουργία μιας ισχυρότερης ικανότητας HPC και διαθέτει εκτενή πείρα σε εφαρμογές που λειτουργούν με HPC. Η Κύπρος δημιούργησε πρόσφατα το εθνικό της κέντρο ικανοτήτων HPC.

[23] https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/blockchain-strategy.

[24] https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/artificial-intelligence
Σύμφωνα με μελέτη του 2018, https://www.mdpi.com/2071-1050/10/9/3027

[26] Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ενέργεια για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία: Στρατηγική της ΕΕ για την ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος. COM(2020) 299 final.

Γράφημα 1. DESI 2020 — σχετικές επιδόσεις της Κύπρου ανά παράμετρο

Σημείωση: Τα συγκεντρωτικά στοιχεία της ΕΕ αντιστοιχούν στην ΕΕ-28, με βάση την έκθεση του DESI για το 2020.

Πλαίσιο 1: Πρόοδος ως προς την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)

Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) ενσωματώνονται στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο από τον κύκλο του 2020. Αυτό αποτελεί ισχυρή δέσμευση για τη βιωσιμότητα στον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και των πολιτικών απασχόλησης στην ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, στο παρόν τμήμα περιγράφονται οι επιδόσεις της Κύπρου όσον αφορά τους ΣΒΑ που έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις τέσσερις διαστάσεις στις οποίες βασίζεται η ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2021 και που σχετίζονται με τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (πράσινη μετάβαση, δικαιοσύνη, ψηφιακή μετάβαση και παραγωγικότητα και μακροοικονομική σταθερότητα), υποδεικνύοντας πιθανούς τομείς στους οποίους οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις σύμφωνα με τους στόχους του μηχανισμού θα μπορούσαν να επιταχύνουν την πρόοδο όσον αφορά τους ΣΒΑ.

Εικόνα 2: ΣΒΑ και βασικές διαστάσεις του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας

Σ' αυτό το γράφημα, οι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών προβάλλονται στο πλαίσιο ειδικής κατευθυντήριας αρχής της Επιτροπής για την ανταγωνιστική βιωσιμότητα από την ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2021 με την οποία συνδέονται στενά. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης συμβάλλουν, σε διαφορετικό βαθμό, σε πολλές κατευθυντήριες αρχές.

1. Μη φτώχεια
2. Μηδενική πείνα
3. Καλή υγεία και ευημερία
4. Ποιοτική εκπαίδευση
5. Ισότητα φύλων
6. Καθαρό νερό και αποχέτευση
7. Προσιτή και καθαρή ενέργεια
8. Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη
9. Βιομηχανία, καινοτομία και υποδομές
10. Μειωμένες ανισότητες
11. Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες
12. Υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή
13. Δράση για το κλίμα
14. Ζωή στο νερό
15. Ζωή στη γη
16. Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί θεσμοί
17. Σύμπραξη για την επίτευξη στόχων

Πράσινη μετάβαση:

Η Κύπρος δεν έχει καλές επιδόσεις όσον αφορά πολλούς ΣΒΑ που συνδέονται με την πράσινη μετάβαση. Οι επιδόσεις της χώρας υπολείπονται του μέσου όρου της ΕΕ όσον αφορά τους στόχους που αφορούν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της γεωργίας (ΣΒΑ 2), το καθαρό νερό και την αποχέτευση (ΣΒΑ 6), την οικονομικά προσιτή και καθαρή ενέργεια (ΣΒΑ 7), την υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή (ΣΒΑ 12), τη δράση για το κλίμα (ΣΒΑ 13) και τη ζωή

στη στεριά (ΣΒΑ 5). Τα αποτελέσματα πολλών από τους δείκτες στους ανωτέρω τομείς, και ιδιαίτερα των δεικτών που αφορούν τη συγκέντρωση νιτρικών αλάτων στα υπόγεια ύδατα και τη σφράγιση του εδάφους, τα οποία ήταν ήδη ανεπαρκή, επιδεινώνονται περαιτέρω. Η εικόνα αυτή φαίνεται να συνάδει με τις επιδόσεις της Κύπρου όσον αφορά τα ποσοστά παραγωγής και ανακύκλωσης αποβλήτων, οι οποίες είναι χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ και έχουν επιδεινωθεί ακόμα περισσότερο. Η θέση της Κύπρου όσον αφορά την τελική κατανάλωση ενέργειας, την παραγωγικότητα των πόρων και τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής έχει επίσης επιδεινωθεί, κάτι το οποίο δεν αποτελεί καλό οιωνό για τα περιβαλλοντικά αποτελέσματα για το μέλλον. Η Κύπρος συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών με τις υψηλότερες κατά κεφαλήν εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, με 11,6 τόνους ισοδυνάμου CO2 κατά κεφαλήν το 2017 (έναντι 8,8 τόνων κατά μέσο όρο στην ΕΕ). Η μείωση της έντασης άνθρακα της κυπριακής οικονομίας θα έχει ως αποτέλεσμα την επίτευξη προόδου όσον αφορά την οικονομικά προσιτή και καθαρή ενέργεια (ΣΒΑ 7) και τη δράση για το κλίμα (ΣΒΑ 13).

Δικαιοσύνη

Οι επιδόσεις της Κύπρου όσον αφορά τους δείκτες αξιολόγησης της δικαιοσύνης στην κοινωνία και την οικονομία είναι άνισες. Συνολικά, η Κύπρος σημειώνει πρόοδο προς την εξάλειψη της φτώχειας (ΣΒΑ 1), ιδίως όσον αφορά το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (6,8 % στην Κύπρο έναντι 8,3 % στην ΕΕ-27, 2019) και το ποσοστό εργαζομένων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας (6,7 % στην Κύπρο έναντι 9 % στην ΕΕ-27 το 2019). Ωστόσο, το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (22,3 % το 2019), μολονότι μειώνεται, εξακολουθεί να υπερβαίνει τον μέσο όρο της ΕΕ (20,9 %). Επίσης, η Κύπρος έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ατόμων που αδυνατούν να θερμάνουν επαρκώς τις κατοικίες τους στην ΕΕ (21 % στην Κύπρο έναντι 6,9 % στην ΕΕ-27 το 2019) και το ποσοστό του πληθυσμού που ζει σε κακές συνθήκες στέγασης έχει αυξηθεί (31,1 % στην Κύπρο έναντι 12,7 % στην ΕΕ-27 το 2019). Οι επιδόσεις της Κύπρου είναι ελαφρώς υψηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά την καλή υγεία και ευημερία (ΣΒΑ 3), καταδεικνύοντας σημαντική βελτίωση σε σχέση με τις αυτοαναφερόμενες μη καλυπτόμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης (4,7 % στην Κύπρο το 2014 έναντι 1 % το 2019). Ωστόσο, το ποσοστό των ενηλίκων που καπνίζουν εξακολουθεί να είναι υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (28 % στην Κύπρο έναντι 25 % στην ΕΕ-27 το 2020). Σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ, η Κύπρος σημειώνει χαμηλές επιδόσεις όσον αφορά την ισότητα των φύλων (ΣΒΑ 5), ιδίως όσον αφορά το χάσμα μεταξύ των φύλων στους τομείς της ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και του μη ενεργού πληθυσμού λόγω ευθυνών φροντίδας. Μολονότι οι επιδόσεις της Κύπρου υπερβαίνουν τον μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά την ολοκλήρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις σε σχέση με την ποιοτική εκπαίδευση (ΣΒΑ 4). Η κατάσταση επιδεινώνεται περαιτέρω όσον αφορά τις χαμηλές επιδόσεις στην ανάγνωση και τις θετικές επιστήμες, καθώς και τη συμμετοχή των ενηλίκων στη μάθηση (4,7 % στην Κύπρο έναντι 9,2 % στην ΕΕ-27, 2020).

Ψηφιακή μετάβαση και παραγωγικότητα

Υπάρχει σημαντικό περιθώριο βελτίωσης όσον αφορά τις επιδόσεις της Κύπρου στη βιομηχανία, την καινοτομία και τις υποδομές (ΣΒΑ 9). Με τη διάθεση 0,6 % του ΑΕΠ σε έρευνα και ανάπτυξη το 2019, οι δαπάνες της Κύπρου για Ε&Α είναι σημαντικά χαμηλότερες σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ (2,2 %). Η Κύπρος κατατάσσεται κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ όσον αφορά τις ψηφιακές δεξιότητες: Μόλις 45 % των ατόμων μεταξύ 16 και 74 ετών κατέχει βασικές ψηφιακές δεξιότητες (έναντι του μέσου όρου της ΕΕ που ήταν 56 % το 2019). Το ποσοστό των ειδικών σε θέματα ΤΠΕ στο εργατικό δυναμικό είναι χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (2,7 % έναντι 3,6 %). Το επίπεδο ηλεκτρονικού εμπορίου είναι χαμηλό (31,8 % στην Κύπρο, 40,1 % στην ΕΕ-27, το 2019). Το 2020 η Κύπρος είχε 0 % ετοιμότητα 5G έναντι 21 % στην ΕΕ. Η αυξημένη χρηματοδότηση της Ε&Α, σε συνδυασμό με στοχευμένα μέτρα για την ανάπτυξη δεξιοτήτων, τη συνεργασία της πανεπιστημιακής κοινότητας και επιχειρήσεων, τις καινοτόμες ΜΜΕ και τις νεοφυείς επιχειρήσεις, θα μπορούσε να στηρίξει την αύξηση της παραγωγικότητας και την ανταγωνιστικότητα της χώρας και να επιταχύνει την ψηφιακή μετάβαση.

Μακροοικονομική σταθερότητα

Η Κύπρος παρουσιάζει συνολικά ικανοποιητική πρόοδο όσον αφορά την αξιοπρεπή εργασία και την οικονομική ανάπτυξη (ΣΒΑ 8), με αύξηση της απασχόλησης και μείωση του ποσοστού μακροχρόνιας ανεργίας. Ωστόσο, ειδικά το αυξανόμενο ποσοστό των νέων ηλικίας 15-29 ετών που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (ΕΑΕΚ) στην τρέχουσα οικονομική ύφεση (15,3 % στην Κύπρο έναντι 13,7 % στην ΕΕ-27 το 2020) απαιτεί στοχευμένα μέτρα για τη στήριξη της επόμενης γενιάς. Το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ και το μερίδιο επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ εξακολουθούν να υπολείπονται του μέσου όρου της ΕΕ, με το πρώτο να έχει σημειώσει περαιτέρω μείωση το 2020. Στην Κύπρο εξακολουθεί να απαιτείται βελτίωση όσον αφορά τους στόχους της ειρήνης, της δικαιοσύνης και των ισχυρών θεσμών (ΣΒΑ 16), συμπεριλαμβανομένης της μείωσης της διαφθοράς. Αυτό θα συμβάλει επίσης σε ένα ισχυρό επιχειρηματικό περιβάλλον. Το ποσοστό του πληθυσμού που έχει εμπιστοσύνη στα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και, συνακόλουθα, εμπιστοσύνη στις ευρωπαϊκές πολιτικές, αυξήθηκε το 2020.

3. ΣΤΟΧΟΙ, ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

3.1. Συνολική στρατηγική του σχεδίου

Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου αποτελεί ισχυρή απάντηση στις οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 και περιλαμβάνει κυρίως μελλοντοστραφή μέτρα, με ιδιαίτερη έμφαση στην πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Αποτελείται από 13 συνιστώσες που ομαδοποιούνται σε πέντε άξονες πολιτικής: Οι άξονες αυτοί είναι i) δημόσια υγεία, πολιτική προστασία και διδάγματα από την πανδημία, ii) ταχεία μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία, iii) ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, iv) προς μια ψηφιακή εποχή και v) αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, εκπαίδευση και ανθρώπινο κεφάλαιο.

Ο άξονας πολιτικής 1 επικεντρώνεται στην υγεία και την πολιτική προστασία.

- Η συνιστώσα 1.1 (ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας) αποτελείται από 3 μεταρρυθμίσεις και 7 επενδύσεις, συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου ύψους 74,1 εκατ. EUR.

Η συνιστώσα αντιμετωπίζει την πρόκληση της καθολικής πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας υγειονομική περίθαλψη στην Κύπρο, και καλύπτει τη συνολική ετοιμότητα και ανταπόκριση της πολιτικής προστασίας σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης. Στόχος της είναι να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα, την προσβασιμότητα και τη συνολική ανθεκτικότητα του τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, υποστηρίζοντας, μέσω διαφόρων παρεμβάσεων, το εθνικό σύστημα υγείας που θεσπίστηκε πρόσφατα. Αυτές περιλαμβάνουν i) τον εκσυγχρονισμό και την ψηφιοποίηση της υποδομής και του εξοπλισμού υγειονομικής περίθαλψης, ii) την ενίσχυση των υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας, iii) τη διαπίστευση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και την εισαγωγή τεκμηριωμένων κλινικών πρωτοκόλλων και συστημάτων παρακολούθησης της ποιότητας, καθώς και iv) δυνατότητες αναβάθμισης των δεξιοτήτων των εργαζομένων στον τομέα της υγείας. Επιπλέον, αποσκοπεί στην ενίσχυση του συστήματος πολιτικής προστασίας της Κύπρου με τη δημιουργία ενός σύγχρονου συστήματος προειδοποίησης του κοινού. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται στη συνιστώσα συμβάλλουν στην υλοποίηση της CSR 1 του 2020 και της CSR 3 του 2019.

Ο άξονας πολιτικής 2 επικεντρώνεται στην πράσινη οικονομία και περιλαμβάνει μέτρα στους τομείς της ενεργειακής πολιτικής, της αστικής κινητικότητας και των μεταφορών και της διαχείρισης των υδάτινων πόρων.

- Η συνιστώσα 2.1 (κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) αποτελείται από 4 μεταρρυθμίσεις και 11 επενδύσεις, συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου ύψους 269,1 εκατ. EUR.

Η συνιστώσα αντιμετωπίζει την πρόκληση του μετριασμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και συμβάλλει στη μετάβαση της χώρας στην κλιματική ουδετερότητα μέσω μέτρων που σχετίζονται με την πράσινη φορολογία, το άνοιγμα της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και τη διευκόλυνση της αδειοδότησης έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ανακαίνισης. Η συνιστώσα επιδιώκει να συμβάλει στην επίτευξη των εθνικών στόχων σχετικά με την ενεργειακή απόδοση και την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές για το 2030, βελτιώνοντας την ενεργειακή απόδοση του κτιριακού δυναμικού και άλλων υποδομών και στηρίζοντας τις πράσινες επενδύσεις για τις ΜΜΕ, τα νοικοκυριά, τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και τις ΜΚΟ. Η συνιστώσα στοχεύει επίσης στον περιορισμό της ενεργειακής φτώχειας και αντιμετωπίζει την ενεργειακή απομόνωση της Κύπρου. Η συνιστώσα στηρίζει την υλοποίηση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων που συνιστούν την εστίαση των επενδύσεων και των πολιτικών που σχετίζονται με τις επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (CSR 4 του 2019 και CSR 3 του 2020).

- Η συνιστώσα 2.2 (βιώσιμες μεταφορές) αποτελείται από 3 μεταρρυθμίσεις και 3 επενδύσεις, συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου ύψους 91,3 εκατ. EUR.

Η συνιστώσα αποσκοπεί στην προώθηση καθαρότερης, εξυπνότερης, ασφαλέστερης και δικαιότερης αστικής κινητικότητας με την ενθάρρυνση της αλλαγής του τρόπου εκτέλεσης των μεταφορών από τα ιδιωτικά αυτοκίνητα σε πιο βιώσιμους τρόπους μεταφοράς όπως οι δημόσιες μεταφορές, η ποδηλασία, η πεζοπορία, στην προώθηση της χρήσης οχημάτων μηδενικών ή χαμηλών εκπομπών, καθώς και της χρήσης ψηφιακών συστημάτων στον τομέα των μεταφορών. Η συνιστώσα υλοποιεί τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις για πραγματοποίηση επενδύσεων σε βιώσιμες μεταφορές (CSR 4 του 2019 και CSR 3 του 2020).

- Η συνιστώσα 2.3 (έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων) αποτελείται από 1 μεταρρύθμιση και 8 επενδύσεις, συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου ύψους 87,3 εκατ. EUR.

Η συνιστώσα αποσκοπεί στη διασφάλιση επαρκούς και αδιάλειπτης παροχής πόσιμου νερού καλής ποιότητας, με μεγιστοποίηση της υποδομής για συστήματα συλλογής λυμάτων, την επεξεργασία λυμάτων και την επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων λυμάτων στη γεωργία· με μείωση των απωλειών νερού στο σύστημα ύδρευσης και διανομής νερού, μείωση της ποσότητας νερού που δεν αποφέρει έσοδα και της άντλησης υπόγειων υδάτων, βελτίωση της επιχειρησιακής αποδοτικότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στους καταναλωτές μέσω των

τεχνολογικών εξελίξεων και καθιέρωση διαφάνειας στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές. Η συνιστώσα αποσκοπεί στην επίτευξη τριών στρατηγικών στόχων στον τομέα της διαχείρισης των υδάτων: i) προώθηση της πράσινης και της γαλάζιας ανάπτυξης, ii) προστασία του περιβάλλοντος με παράλληλη προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων και iii) μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Η συνιστώσα υλοποιεί τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις που σχετίζονται με τη διαχείριση των υδάτων (CSR 3 του 2020 και CSR 4 του 2019).

Ο άξονας πολιτικής 3 επικεντρώνεται στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, μέσω της διαφοροποίησής της και της ενσωμάτωσης στοιχείων, όπως η κυκλική οικονομία, που στηρίζουν την ανθεκτικότητα και την ανταγωνιστικότητα, στην ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας, και στη νομοθετική και τη χρηματοδοτική στήριξη των επιχειρήσεων. Επιπλέον, αποσκοπεί στη βελτίωση της διοικητικής αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών αρχών, καθώς και του δικαστικού συστήματος, με τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Περιλαμβάνει επίσης μέτρα για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της οικονομίας.

- Η συνιστώσα 3.1 (νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας) αποτελείται από 5 μεταρρυθμίσεις και 13 επενδύσεις, συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου ύψους 166,4 εκατ. EUR.

Η συνιστώσα αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της κυπριακής οικονομίας όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, την παραγωγικότητα και τις επενδύσεις. Η συνιστώσα αποσκοπεί στη μείωση της υπερβολικής εξάρτησης από ορισμένους τομείς της οικονομίας, όπως ο τουρισμός, διευκολύνοντας τη μετάβαση της οικονομίας σε ένα νέο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης (του αειφόρου επιχειρηματικού και εμπορικού κέντρου της Ευρώπης), με την αντιμετώπιση των προκλήσεων στον πρωτογενή και στον δευτερογενή τομέα, καθώς και στην προώθηση του βιώσιμου τουρισμού και της αξιόπιστης υγειονομικής περίθαλψης. Επιπλέον, αποσκοπεί στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας (με έμφαση στη διαχείριση των αποβλήτων). Η συνιστώσα συμβάλλει στην υλοποίηση της ειδικής ανά χώρα σύστασης σχετικά με την εστίαση των επενδύσεων στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και τη διαχείριση των αποβλήτων (CSR 3 του 2020), την εστίαση της οικονομικής πολιτικής που σχετίζεται με τις επενδύσεις στους τομείς των βιώσιμων μεταφορών και του περιβάλλοντος, ιδίως στη διαχείριση των αποβλήτων και των υδάτων (CSR 4 του 2019). Όλα αυτά συνάδουν με την πρόσφατα εκδοθείσα ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Επικαιροποίηση της νέας βιομηχανικής στρατηγικής για το 2020: προς μια ισχυρότερη ενιαία αγορά για την ανάκαμψη της Ευρώπης».

- Η συνιστώσα 3.2 (ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας) αποτελείται από 3 μεταρρυθμίσεις και 4 επενδύσεις, συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου ύψους 64 εκατ. EUR.

Η συνιστώσα αντιμετωπίζει τις προκλήσεις με τις οποίες είναι αντιμέτωπη η Κύπρος σε σχέση με το οικοσύστημα έρευνας και ανάπτυξης (E&A), το οποίο διαδραματίζει σχετικά περιορισμένο ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη, με την ενίσχυση των δεσμών μεταξύ

ερευνητικών οργανισμών και επιχειρήσεων, τη διευκόλυνση της εμπορικής διάθεσης των αποτελεσμάτων της έρευνας, την αύξηση της έντασης E&A και των επενδύσεων τόσο από δημόσιους όσο και από ιδιωτικούς οργανισμούς σε αυτόν τον τομέα. Η συνιστώσα αποσκοπεί επίσης στο να καταστήσει όλες τις υποδομές που στηρίζονται από δημόσια χρηματοδότηση προσβάσιμες σε ολόκληρο το οικοσύστημα. Επιπλέον, αποσκοπεί στην ενίσχυση της χρηματοδοτικής στήριξης των νεοφυών επιχειρήσεων, των επεκτεινόμενων επιχειρήσεων, των ΜΜΕ, της διεθνοποίησης, στην ανάπτυξη τοπικών ταλέντων και την προσέλκυση ταλέντων από το εξωτερικό ώστε να εργαστούν στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, με έμφαση σε συγκεκριμένους θεματικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένων των ΤΠΕ. Η συνιστώσα υλοποιεί την ειδική ανά χώρα σύσταση για αύξηση της εστίασης της οικονομικής πολιτικής που σχετίζεται με τις επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία (CSR 3 του 2020 και CSR 4 του 2019).

- Η συνιστώσα 3.3 (ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων) αποτελείται από 6 μεταρρυθμίσεις και 6 επενδύσεις, συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου ύψους 51,44 εκατ. EUR.

Η συνιστώσα αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της χαμηλής παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, που οφείλονται στο μικρό, κατά μέσο όρο, μέγεθος των επιχειρήσεων, στην πολύπλοκη διαδικασία αδειοδότησης που απαιτείται για την πραγματοποίηση επένδυσης και στις δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση. Ειδικότερα, αποσκοπεί στη στήριξη των επιχειρηματιών και των επιχειρήσεων και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της συμβολής τους στην ανάπτυξη της οικονομίας μέσω της βελτίωσης του κανονιστικού πλαισίου όσον αφορά τις επενδύσεις και την επιχειρηματική δραστηριότητα και στην ενίσχυση της παραγωγικότητας των ΜΜΕ, κυρίως μέσω της ψηφιοποίησης. Η συνιστώσα υλοποιεί μέρος της CSR 3 του 2020 και της CSR 4 του 2019.

- Η συνιστώσα 3.4 (εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς) αποτελείται από 10 μεταρρυθμίσεις και 9 επενδύσεις, συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου ύψους 96 εκατ. EUR.

Η συνιστώσα αποσκοπεί i) στην αύξηση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της συνάφειας των κυβερνητικών διαδικασιών, ii) στην ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και της συνεργασίας του Υπουργείου Εσωτερικών και των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή του νέου μοντέλου τοπικής αυτοδιοίκησης, iii) στη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος, μέσω της επιτάχυνσης της απονομής δικαιοσύνης και της μείωσης του όγκου εκκρεμών υποθέσεων, και iv) στην επίτευξη μεγαλύτερης συνοχής στις προσπάθειες της κυβέρνησης για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται στη συνιστώσα συμβάλλουν στην υλοποίηση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων σχετικά με τη βελτίωση της αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα, ιδίως όσον αφορά τη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης (CSR 1 του 2019 και CSR 4 του 2020), την

προώθηση ευέλικτων εργασιακών ρυθμίσεων (CSR 2 του 2020), τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ψηφιοποίησης του δικαστικού συστήματος (CSR 5 του 2019 και CSR 4 του 2020) και τις μεταρρυθμίσεις του πλαισίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς (CSR 5 του 2019).

- Η συνιστώσα 3.5 (διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας) αποτελείται από 10 μεταρρυθμίσεις και 2 επενδύσεις, συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου ύψους 44,5 εκατ. EUR.

Η συνιστώσα αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της δημοσιονομικής και χρηματοοικονομικής ευπάθειας, καθώς και τις συναφείς υπερβολικές μακροοικονομικές ανισορροπίες. Στόχος είναι η διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας μέσω i) της μείωσης των κινδύνων που κληροδοτήθηκαν από το παρελθόν στον τραπεζικό τομέα, οι οποίοι συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με τα εναπομείναντα αποθέματα μη εξυπηρετούμενων δανείων, ii) της εφαρμογής μέτρων για την αντιμετώπιση του υψηλού ιδιωτικού χρέους, όπως η βελτίωση της παρακολούθησης, η ενίσχυση των πλαισίων αφερεγγυότητας και η βελτίωση των χρηματοοικονομικών γνώσεων, και iii) της βελτίωσης της εποπτείας στον μη τραπεζικό τομέα (ασφάλιση, συνταξιοδοτικά ταμεία, αγορές χρεογράφων). Προκειμένου να διασφαλίσει τη δημοσιονομική σταθερότητα, η Κύπρος στοχεύει στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού· και στην παροχή ολοκληρωμένων δεδομένων στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής για τον σχεδιασμό ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος. Τα προβλεπόμενα μέτρα αναμένεται να καταστήσουν την είσπραξη εσόδων αποδοτικότερη και το φορολογικό σύστημα της Κύπρου δικαιότερο, μειώνοντας τις δευτερογενείς επιπτώσεις του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού. Συγκεκριμένα, η Κύπρος σχεδιάζει να εισαγάγει παρακράτηση φόρου στην πηγή επί των πληρωμών μερισμάτων, τόκων και δικαιωμάτων σε πρώτο στάδιο σε περιοχές δικαιοδοσίας που περιλαμβάνονται στον ενωσιακό κατάλογο μη συνεργάσιμων περιοχών δικαιοδοσίας και σε δεύτερο βήμα σε περιοχές δικαιοδοσίας με χαμηλή φορολογία εταιρειών. Όσον αφορά τις περιοχές δικαιοδοσίας με χαμηλή φορολογία και όσον αφορά τις πληρωμές τόκων και δικαιωμάτων, οι κυπριακές αρχές μπορούν να διερευνήσουν αντ' αυτού την προσέγγιση της μη έκπτωσης. Είναι σημαντικό ότι η Κύπρος προτίθεται επίσης να προβεί σε επακόλουθη ολιστική αξιολόγηση των διαφόρων μέτρων που σχετίζονται με τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο του σχεδίου για την αντιμετώπιση του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού. Η αξιολόγηση αναμένεται, μεταξύ άλλων, να εκτιμήσει τον αναμενόμενο αντίκτυπο των μέτρων στις σχετικές διασυνοριακές ροές. Η αξιολόγηση αναμένεται επίσης να περιλαμβάνει το μέτρο της 17ης Ιουλίου 2020 για τα άυλα στοιχεία ενεργητικού. Εάν η αξιολόγηση εντοπίσει ελλείψεις, η Κύπρος θα λάβει μέτρα πολιτικής, μεταξύ άλλων μέσω νομοθετικών αλλαγών. Η συνιστώσα στηρίζει την υλοποίηση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων σχετικά με τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και το ιδιωτικό χρέος (CSR 2 και 5 του 2019), και σχετικά με την αντιμετώπιση των χαρακτηριστικών του φορολογικού συστήματος που διευκολύνουν τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό από ιδιώτες και πολυεθνικές εταιρείες (CSR 4 του 2020 και CSR 1 του 2019).

Ο άξονας πολιτικής 4 επικεντρώνεται στην προώθηση του ψηφιακού μετασχηματισμού της Κύπρου, ιδίως με την αντιμετώπιση των προκλήσεων όσον αφορά τις υποδομές στον τομέα της συνδεσιμότητας δεδομένων και με την επίτευξη του ψηφιακού μετασχηματισμού του δημόσιου τομέα.

- Η συνιστώσα 4.1 (αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα) αποτελείται από 2 μεταρρυθμίσεις και 3 επενδύσεις, συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου ύψους 53 εκατ. EUR.

Η συνιστώσα αντιμετωπίζει τις προκλήσεις και τις ελλείψεις όσον αφορά τις υποδομές στον τομέα της συνδεσιμότητας δεδομένων, ιδίως στις αγροτικές περιοχές, με σκοπό τη μείωση του χάσματος μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών, καθώς και των διαφορών ανάλογα με το φύλο, την ηλικία, το εισόδημα και την εκπαίδευση. Στόχος της συνιστώσας είναι να ενισχύσει την πρόσβαση σε υποδομές επικοινωνίας για όλους τους πολίτες, γεφυρώνοντας, έτσι, το ψηφιακό χάσμα και υποστηρίζοντας έναν ψηφιακό μετασχηματισμό χωρίς αποκλεισμούς. Η συνιστώσα υλοποιεί τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις σχετικά με τις επενδύσεις στην ψηφιακή μετάβαση και την ψηφιοποίηση (CSR 4 του 2019 και CSR 3 του 2020).

- Η συνιστώσα 4.2 (προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης) αποτελείται από 4 μεταρρυθμίσεις και 2 επενδύσεις, συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου ύψους 36,4 εκατ. EUR.

Στόχος της συνιστώσας είναι να συμβάλει στην επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού της Κύπρου μέσω της ψηφιοποίησης των κυβερνητικών υπηρεσιών (G2G), καθώς και με την ενίσχυση της αποδοτικότητας και της παροχής επιγραμμικών, ασφαλών και άμεσων υπηρεσιών στους πολίτες, κατά τρόπο αποδοτικό, αποτελεσματικό και φιλικό προς τον χρήστη. Αυτό αναμένεται να διευκολύνει την αλληλεπίδραση μεταξύ των πολιτών και των δημόσιων υπηρεσιών, χωρίς να απαιτείται φυσική παρουσία. Στόχος της συνιστώσας είναι η οικοδόμηση μιας ασφαλούς, ολοκληρωμένης και σύγχρονης ψηφιακής αρχιτεκτονικής για την επίτευξη του μετασχηματισμού σε μια ψηφιακή διακυβέρνηση. Η συνιστώσα υλοποιεί τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις σχετικά με τις επενδύσεις στην ψηφιακή μετάβαση και την ψηφιοποίηση (CSR 4 του 2019 και CSR 3 του 2020).

Ο άξονας πολιτικής 5 στοχεύει στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, την αγορά εργασίας και τις κοινωνικές πολιτικές. Επικεντρώνεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων του υφιστάμενου και του μελλοντικού εργατικού δυναμικού προκειμένου αυτό να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά στις τάσεις και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, συμπεριλαμβανομένων αυτών που προκύπτουν από την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Επιπλέον, ο άξονας περιλαμβάνει δράσεις για την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα και την κοινωνική πρόνοια, και αντιμετωπίζει τις αδυναμίες στον τομέα της απασχόλησης, όπως τα κενά στην κοινωνική προστασία, περιορισμένες ευέλικτες εργασιακές ρυθμίσεις και την ενεργοποίηση των νέων.

- Η συνιστώσα 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση) αποτελείται από 5 μεταρρυθμίσεις και 2 επενδύσεις, συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου ύψους 94 εκατ. EUR.

Η συνιστώσα αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της χαμηλής συμμετοχής στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) και στη διά βίου μάθηση, της αυξανόμενης αναντιστοιχίας δεξιοτήτων (ιδίως μεταξύ των νέων αποφοίτων) και των περιορισμένων ψηφιακών δεξιοτήτων. Επιπλέον, καλύπτει την ποιότητα της διδασκαλίας και τη διαθεσιμότητα και οικονομική προσιτότητα της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας για τα παιδιά ηλικίας τεσσάρων ετών. Στόχος της είναι i) να βελτιώσει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα, ii) να προωθήσει την αξιοποίηση ευκαιριών επανειδίκευσης και αναβάθμισης δεξιοτήτων που σχετίζονται με την αγορά εργασίας, σε σχέση, ιδίως, με τη διττή μετάβαση, σε ολόκληρη την κοινωνία ανεξάρτητα από το καθεστώς απασχόλησης, το επίπεδο δεξιοτήτων ή την ηλικία, και iii) να εκσυγχρονίσει τις σχολικές δομές, ώστε να καταστούν κατάλληλες για την ψηφιακή μετάβαση.
Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται στη συνιστώσα συμβάλλουν στην υλοποίηση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων που αφορούν την εκπαίδευση και τις δεξιότητες (CSR 2 του 2020 και CSR 3 του 2019), την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (CSR 3 του 2019), καθώς τις ψηφιακές δεξιότητες (CSR 4 του 2019 και CSR 3 του 2020).

- Η συνιστώσα 5.2 (αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη) αποτελείται από 2 μεταρρυθμίσεις και 5 επενδύσεις, συνολικού χρηματοδοτικού κονδυλίου ύψους 78,9 εκατ. EUR.

Η συνιστώσα αντιμετωπίζει i) ανεπάρκειες και κενά στην κοινωνική προστασία, ιδίως για τους αυτοαπασχολούμενους και τα άτομα που εργάζονται σε άτυπες μορφές απασχόλησης, ii) την έλλειψη νομοθεσίας για ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας με τη μορφή τηλεργασίας, iii) προκλήσεις που σχετίζονται με την ανεργία και την ανεργία των νέων και το υψηλό ποσοστό νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (ΕΕΑΚ), iv) ελλείψεις στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα και v) προκλήσεις που σχετίζονται με την κοινωνική ένταξη και την πρόνοια, συμπεριλαμβανομένου του υψηλού ποσοστού ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) και την αύξηση των αναγκών όσον αφορά τη μακροχρόνια φροντίδα. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται στη συνιστώσα συμβάλλουν στην υλοποίηση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων σχετικά με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης και του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης (CSR 3 του 2019 και CSR 2 του 2020), την παροχή κοινωνικής προστασίας για όλους και τη θέσπιση ευέλικτων εργασιακών ρυθμίσεων (CSR 2 του 2020) και τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της ψηφιοποίησης του δημόσιου τομέα (CSR 1 του 2019 και CSR 4 του 2020).

Πίνακας 3: Συνιστώσες και συναφείς δαπάνες

Συνιστώσα	Κόστος (σε εκατ. EUR)

1.1 Ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας	74,1
2.1 Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	269,1
2.2 Βιώσιμες μεταφορές	91,3
2.3 Έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων	87,3
3.1 Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας	166,4
3.2 Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας	64,0
3.3 Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων	51,4
3.4 Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς	96,0
3.5 Διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας	44,5
4.1 Αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα	53,0
4.2 Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	36,4
5.1 Εκσυγχρονισμός και μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος	94,0
5.2 Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη	78,9
Συνολικό κόστος του σχεδίου της Κύπρου	1 206,4

3.2. Πτυχές εφαρμογής του σχεδίου

Συνεκτικότητα με άλλα προγράμματα

Το σχέδιο συμβάλλει και εναρμονίζεται με τα ακόλουθα:

1. Το ολοκληρωμένο εθνικό σχέδιο δράσης για την ενέργεια και το κλίμα (ΟΕΣΕΚ): Οι εθνικοί στόχοι για την επόμενη δεκαετία παρακολουθούνται λεπτομερώς στο πλαίσιο του ΟΕΣΕΚ έως το 2030, και χρησιμεύουν ως βάση για τη μακροπρόθεσμη στρατηγική με στόχο την ελαχιστοποίηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050. Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας στηρίζει και προωθεί επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή μέσω της εφαρμογής της εθνικής στρατηγικής και σχεδίου δράσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή που εγκρίθηκε τον Μάιο του 2017. Οι περισσότεροι τομείς προτεραιότητας του εθνικού σχεδίου δράσης για την ενέργεια και το κλίμα αλληλεπικαλύπτονται με τους τομείς προτεραιότητας του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, όσον αφορά την πράσινη μετάβαση.[27] Σε αυτούς περιλαμβάνονται η ανακαίνιση κτιρίων και οι οικονομικά προσιτές, ενεργειακά αποδοτικές κατοικίες, η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι βιώσιμες μεταφορές, η ενοποίηση του ενεργειακού συστήματος, η αντιμετώπιση των αρνητικών εξωτερικών παραγόντων, τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης, η καθαρή βιομηχανία, άλλες τεχνολογίες καθαρής ενέργειας, περιλαμβανομένων και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (δηλαδή στους φυσικούς πόρους και τη βιοποικιλότητα). Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας διασφαλίζει τη συνεκτικότητα και τη συμπληρωματικότητα με τους εν λόγω τομείς πολιτικής μέσω των συνιστωσών του άξονα πολιτικής 2 (ταχεία μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία), οι οποίες είναι η συνιστώσα 2.1 (κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας), η

[27] Για την αξιολόγηση των στόχων και των μέτρων του ΕΣΕΚ, βλ.: Economidou, M., Ringel, M., Valentova, M., Zancanella, P., Tsemekidi Tzeiranak, S., Zangheri, P., Paci, D., Ribeiro Serrenho, T., Palermo, V. and Bertoldi, P., National Energy and Climate Plans for 2021-2030 under the EU Energy Union, EUR 30487 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-27013-3, doi:10.2760/678371, JRC122862

συνιστώσα 2.2 (βιώσιμες μεταφορές) και η συνιστώσα 2.3 (έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων). Γενικά, η υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που προβλέπονται στο πλαίσιο αυτών των συνιστωσών θα συμβάλει στην επίτευξη των επιδιώξεων στο πλαίσιο της επίτευξης των εθνικών στόχων για την ενέργεια και το κλίμα για το 2030 και μετέπειτα.

2. Το σχέδιο υλοποίησης εγγυήσεων για τη νεολαία, και τα εδαφικά σχέδια δίκαιης μετάβασης στο πλαίσιο του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης: Το κυπριακό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας συνάδει με τις ενισχυμένες εγγυήσεις για τη νεολαία και τις βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες επενδυτικές προτεραιότητες και τη φιλοδοξία «Στήριξη της απασχόλησης των νέων: γέφυρα προς την απασχόληση για την επόμενη γενιά» Τα μέτρα στο πλαίσιο των ενισχυμένων εγγυήσεων για τη νεολαία χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους, τον ΜΑΑ, τα μέσα της Ένωσης στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής και ειδικότερα από την πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και άλλες πηγές χρηματοδότησης της ΕΕ σύμφωνα με το νομικό τους πλαίσιο. Η συνεκτικότητα μεταξύ του σχεδίου και των ενισχυμένων εγγυήσεων για τη νεολαία θα επιτευχθεί πρωτίστως μέσω της επένδυσης *βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Τμήματος Εργασίας και των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης και ενίσχυση της στήριξης για τους νέους* στο πλαίσιο της συνιστώσας 5.2 (αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη) και της επένδυσης *απόκτηση δεξιοτήτων, επανειδίκευση και αναβάθμιση δεξιοτήτων* στο πλαίσιο της συνιστώσας 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση).

3. Μολονότι οι **συμφωνίες εταιρικής σχέσης**και **τα επιχειρησιακά προγράμματα στο πλαίσιο των ταμείων της Ένωσης βρίσκονται ακόμη στο στάδιο των διαπραγματεύσεων,** στον πίνακα Α και στον πίνακα Β του παραρτήματος Ι του σχεδίου παρουσιάζεται χαρτογράφηση του σχεδίου και της πολιτικής συνοχής με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Παρουσιάζεται επίσης πλήρης κατάλογος όλων των στόχων και των έργων της πολιτικής συνοχής που συμβάλλουν στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας συνάδει επίσης και λειτουργεί συμπληρωματικά με την **κοινή γεωργική πολιτική** όσον αφορά τις σχεδιαζόμενες μεταρρυθμίσεις/επενδύσεις για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη.

4. Το μέσο τεχνικής υποστήριξης (ΜΤΥ) παρέχει εμπειρογνωσία για την ανάπτυξη ικανοτήτων για την εφαρμογή του σχεδίου σε διάφορους καλυπτόμενους τομείς όπως η υγειονομική περίθαλψη, η εκπαίδευση, η αγορά εργασίας, η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση, η διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και η διαχείριση των εσόδων, καθώς και για τη συνολική εφαρμογή του σχεδίου. Η τομεακή στήριξη για τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των μεταρρυθμίσεων της πολιτικής για την έρευνα και την καινοτομία θα είναι επίσης διαθέσιμη μέσω του μηχανισμού υποστήριξης πολιτικής του προγράμματος «Ορίζων».

Συνέπεια με τις προκλήσεις και τις προτεραιότητες που προσδιορίζονται στην πλέον πρόσφατη σύσταση για τη ζώνη του ευρώ.

Το σχέδιο συνάδει επίσης με τις προκλήσεις και τις προτεραιότητες που προσδιορίζονται στην πλέον πρόσφατη σύσταση για τη ζώνη του ευρώ[28]. Ειδικότερα, το σχέδιο περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις που συνδέονται με τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος στη συνιστώσα 3.3 (ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων), την αποδοτικότητα της δημόσιας διοίκησης και την αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της διαφθοράς, στη συνιστώσα 3.4 (εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς), και τη διασφάλιση της ικανότητας είσπραξης φόρων και τη βελτίωση της φορολογικής διοίκησης στη συνιστώσα 3.5 (διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας).

Πλαίσιο συντονισμού και εφαρμογής

Η συντονιστική δομή για το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο, όπως περιγράφεται στο τμήμα 4.8**.** Η δομή αυτή παρουσιάζεται στο τμήμα του σχεδίου που αφορά τη διακυβέρνηση, τον έλεγχο και τον λογιστικό έλεγχο. Η συντονιστική αρχή για το σχέδιο της Κύπρου είναι η Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων Συντονισμού και Ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο συντονισμός πραγματοποιείται σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών.

Ισότητα των φύλων και ίσες ευκαιρίες για όλους

Όσον αφορά την ισότητα των φύλων και τις ίσες ευκαιρίες για όλους, το σχέδιο περιγράφει τις υφιστάμενες εθνικές προκλήσεις, προσδιορίζει τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις που αναμένεται να συμβάλουν στην αντιμετώπισή τους, και περιλαμβάνει μια σειρά μέτρων σε διάφορες συνιστώσες, τα οποία συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων σε αυτόν τον τομέα. Το σχέδιο παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη δομή διακυβέρνησης της χώρας όσον αφορά την ισότητα και υπογραμμίζει ότι η προώθηση της ισότητας, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της προσβασιμότητας κατά την εφαρμογή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα διασφαλιστεί μέσω της συμμετοχής των αρμόδιων αρχών. Στο σχέδιο περιγράφονται οι απόψεις των αρχών αυτών σχετικά με τις επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν στην ισότητα τα μέτρα που περιλαμβάνονται στα σχέδια. Περιλαμβάνονται, σε περιορισμένο βαθμό, δεδομένα διαχωρισμένα ανά φύλο. Συναφή μέτρα αποσκοπούν στη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή και ποιοτική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα και μακροχρόνια φροντίδα, καθώς και στην προώθηση ευέλικτων εργασιακών ρυθμίσεων που διευκολύνουν την ενεργοποίηση ατόμων με ευθύνες φροντίδας, ιδίως των γυναικών, στην αγορά

[28] Εκκρεμεί η τελική έγκριση από το Συμβούλιο, μετά την έγκριση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Το κείμενο που συμφωνήθηκε από την Ευρωομάδα στις 16 Δεκεμβρίου 2020 είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14356-2020-INIT/el/pdf

εργασίας, την κοινωνική ένταξη και τη μείωση των κοινωνικοοικονομικών μειονεκτημάτων. Αντιμετωπίζονται επίσης οι προκλήσεις όσον αφορά τη γυναικεία επιχειρηματικότητα ή τον χρηματοοικονομικό αναλφαβητισμό των ηλικιωμένων γυναικών. Η στήριξη των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (ΕΕΑΚ) αναμένεται να ωφελήσει ιδιαίτερα τους ευάλωτους νέους, συμπεριλαμβανομένων των νέων με μεταναστευτικό υπόβαθρο. Σε ολόκληρο το σχέδιο λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των ατόμων με αναπηρία και περιλαμβάνεται ποσοτικός στόχος για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των νοικοκυριών στα οποία ζουν άτομα με αναπηρία.

Διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη

Με βάση τη σύνοψη της διαδικασίας διαβούλευσης που περιλαμβάνεται στο σχέδιο, ζητήθηκε η γνώμη όλων των ενδιαφερόμενων μερών, όπως οι κοινωνικοί εταίροι, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και οι οργανώσεις νεολαίας, κατά την προπαρασκευαστική φάση του σχεδίου σύμφωνα με το εθνικό νομικό πλαίσιο. Εντός του πεδίου των αρμοδιοτήτων τους, τα διάφορα υπουργεία, κυβερνητικές υπηρεσίες και οι τοπικές αρχές συμμετείχαν σε αρχικό στάδιο και σε πολυάριθμα στάδια κατά την εκπόνηση του σχεδίου. Το Κοινοβούλιο ενημερώνεται τακτικά σχετικά με το περιεχόμενο του σχεδίου. Επίσης, διενεργήθηκε διαβούλευση με το κυπριακό Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας, που αντιστοιχεί σε εθνικό συμβούλιο παραγωγικότητας.

Ειδικότερα, οι αρχές διεξήγαγαν διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και τα πολιτικά κόμματα. Πραγματοποίησαν χωριστές συναντήσεις με:

- Την ένωση εργοδοτών και το Εμπορικό Επιμελητήριο·
- τις συνδικαλιστικές οργανώσεις·
- το Συμβούλιο Νεολαίας Κύπρου·
- το Επιστημονικό και Τεχνικό Επιμελητήριο Κύπρου·
- την Παγκύπρια Ένωση Διδασκάλων·
- την οργάνωση Birdlife Κύπρου·
- την Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου·
- εκπροσώπους όλων των πολιτικών κομμάτων (σε συχνή βάση).

Όλα τα μέρη που συμμετείχαν στις διαβουλεύσεις υπέβαλαν προτάσεις έργων για το σχέδιο, προκειμένου να εξεταστούν από την κυβέρνηση. Μετά τις διαβουλεύσεις που διενεργήθηκαν με όλα τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη, μέρος των αρχικά σχεδιαζόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων προσαρμόστηκαν στο σχέδιο. Κατά το στάδιο υλοποίησης του σχεδίου, αναμένεται επίσης να τεθεί σε εφαρμογή μια διαδικασία συντονισμού με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών. Για να εξασφαλιστεί η οικειοποίηση από τους σχετικούς φορείς, έχει καίρια σημασία η συμμετοχή όλων των τοπικών αρχών και των ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών, καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησης των επενδύσεων και των μεταρρυθμίσεων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο.

Αυτοαξιολόγηση ασφάλειας

Το κυπριακό σχέδιο περιλαμβάνει αυτοαξιολόγηση της ασφάλειας για επενδύσεις σε ψηφιακές δυναμικότητες και συνδεσιμότητα σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 4 στοιχείο ζ) του κανονισμού για τον ΜΑΑ. Όσον αφορά τις επενδύσεις στη συνδεσιμότητα, και ιδίως στα δίκτυα 5G, το σχέδιο προσδιορίζει τα σχετικά ζητήματα ασφάλειας. Αναλύεται επίσης ο τρόπος αντιμετώπισής τους, με βάση τα κοινά αντικειμενικά κριτήρια που περιλαμβάνονται στην εργαλειοθήκη της ΕΕ για την κυβερνοασφάλεια των δικτύων 5G. Τα στρατηγικά μέτρα που αναφέρονται στην αυτοαξιολόγηση ασφάλειας θα πρέπει να παρακολουθούνται στενά κατά την εφαρμογή του σχεδίου.

Διασυνοριακά έργα

Η Κύπρος συμπεριέλαβε στο σχέδιό της δύο διασυνοριακά έργα για έναν αγωγό διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας και υποβρύχια καλώδια για συνδεσιμότητα. Και τα δύο σχέδια θα έχουν διασυνοριακό στοιχείο με την Ελλάδα. Πρώτον, το έργο «EuroAsia Interconnector) στη συνιστώσα 2.1 (κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) αποσκοπεί στο να διασφαλίσει την ασφάλεια του εφοδιασμού και πιο ανταγωνιστικές τιμές χονδρικής ηλεκτρικής ενέργειας και να καταστήσει δυνατή την αυξημένη χρήση ηλεκτρικής ενέργειας από καθαρότερες πηγές, ιδίως από ανανεώσιμες πηγές, συνδέοντας το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας της Κύπρου με το ελληνικό δίκτυο της Κρήτης. Το έργο αυτό αποτελεί μέρος ευρύτερης επένδυσης για την κατασκευή διασυνοριακού αγωγού διασύνδεσης συνολικού μήκους 1 208 χλμ μεταξύ Κρήτης, Κύπρου και Ισραήλ. Το σχέδιο αναμένεται να θέσει τέλος στην ενεργειακή απομόνωση της Κύπρου. Δεύτερον, το έργο για τα υποβρύχια καλώδια στη συνιστώσα 4.1 (αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα), αποσκοπεί στη δημιουργία ανθεκτικού κορμού συνδεσιμότητας στο διαδίκτυο υψηλής χωρητικότητας μέσω μιας νέας υποβρύχιας σύνδεσης για τη συνδεσιμότητα δεδομένων μεταξύ Κύπρου και Ελλάδας. Η ανάπτυξη μιας νέας χωριστής βασικής γραμμής μεταξύ Κύπρου και Ελλάδας αναμένεται να στηρίξει στρατηγικά τη συνδεσιμότητα στο νησί. Αναμένεται επίσης να έχει θετικό αντίκτυπο στη διαθέσιμη χωρητικότητα και στις εμπορικές προσφορές βασικής συνδεσιμότητας που απαιτούνται για την παροχή υπηρεσιών πολύ υψηλής ταχύτητας στους τελικούς χρήστες. Τέλος, αναμένεται να προσφέρει σημαντικά υψηλότερες επιδόσεις σε σύγκριση με τα υφιστάμενα, παλαιότερα καλώδια.

Επικοινωνία

Όσον αφορά την επικοινωνία, στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας παρουσιάζεται μια λεπτομερής στρατηγική επικοινωνίας. Η Κύπρος προβλέπει εκτιμώμενο προϋπολογισμό ύψους 1 εκατ. ευρώ για την εφαρμογή της προβλεπόμενης επικοινωνιακής στρατηγικής. Οι στόχοι της επικοινωνιακής στρατηγικής συνάδουν με τον κανονισμό ΜΑΑ. Η στρατηγική αποσκοπεί στη διασφάλιση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη συμβολή της ΕΕ στον μετριασμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 και στη διττή μετάβαση. Τη συνολική ευθύνη για την υλοποίηση της στρατηγικής και του σχεδίου επικοινωνίας, τον συντονισμό και την εποπτεία όλων των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων έχει αναλάβει η συντονιστική αρχή του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (η ΓΔ ΕΠΣΑ). Σε αυτό το πλαίσιο, η ΓΔ ΕΠΣΑ παρουσιάζει το σχέδιό της σε σχέση με τους στόχους της στρατηγικής επικοινωνίας, καθώς και τα στάδια υλοποίησής της. Ειδικότερα, κύριος στόχος της

ΓΔ ΕΠΣΑ είναι η δημιουργία των καταλληλότερων μηχανισμών και εργαλείων για τη μέγιστη προβολή και τον μέγιστο επικοινωνιακό αντίκτυπο (συμπεριλαμβανομένου ενός δικτυακού τόπου στον οποίο έχει αναφορτωθεί το σχέδιο). Επιπλέον, η επικοινωνιακή στρατηγική θα είναι στενά συνδεδεμένη με την υλοποίηση του σχεδίου. Στις περιόδους κατά τις οποίες θα έχουν επιτευχθεί σημαντικά ορόσημα, θα εμφανίζει τα αποτελέσματα του σχεδίου όταν αυτά θα είναι ορατά και μετρήσιμα. Με τον τρόπο αυτόν, οι δραστηριότητες επικοινωνίας που παρουσιάζονται θα προγραμματιστούν σε τρία στάδια, καθένα από τα οποία απευθύνεται σε διαφορετικό κοινό. Οι δραστηριότητες επικοινωνίας θα παρακολουθούνται μέσω ενός συνόλου ποιοτικών και ποσοτικών δεικτών για τη διασφάλιση της υψηλής ποιότητας υλοποίησης.

Τα κοινά-στόχοι είναι σαφώς καθορισμένα και αιτιολογημένα με βάση τον ειδικό ρόλο του σε σχέση με τον ΜΑΑ. Αναμένεται να καλύψουν δικαιούχους, ενδιαφερόμενα μέρη και μέσα ενημέρωσης, προσεγγίζοντας επίσης υποεκπροσωπούμενες ομάδες της κοινωνίας, όπως τα άτομα με αναπηρία, και να προωθήσουν τον τρόπο με τον οποίο το ΣΑΑ επενδύει σε τέτοιες υποεκπροσωπούμενες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των νέων και των ηλικιωμένων. Η επικοινωνιακή στρατηγική θα δώσει έμφαση σε εξατομικευμένα μηνύματα που θα έχουν απήχηση στους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Θα τεθούν σε εφαρμογή καινοτόμες ιδέες για την αύξηση της συμμετοχής. Οι κύριοι δίαυλοι διάδοσης πληροφοριών θα είναι η κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης, τα διαδικτυακά εργαλεία επικοινωνίας, οι εκδηλώσεις, το έντυπο επικοινωνιακό υλικό και η διαφήμιση σε εξωτερικούς χώρους. Βασικές μεταρρυθμίσεις και επενδυτικά έργα από το σχέδιο θα επιλεγούν για σκοπούς επικοινωνίας και προώθησης. Το σχέδιο προβλέπει στενή συνεργασία με την Επιτροπή για την εφαρμογή της επικοινωνιακής στρατηγικής.

Κρατικές ενισχύσεις

Οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις και οι κανόνες ανταγωνισμού εφαρμόζονται πλήρως στα μέτρα που χρηματοδοτούνται από τον ΜΑΑ. Τα ενωσιακά κονδύλια που διοχετεύονται μέσω των αρχών των κρατών μελών, όπως τα κονδύλια του ΜΑΑ, θεωρούνται κρατικοί πόροι και μπορούν να αποτελέσουν κρατική ενίσχυση εφόσον πληρούνται όλα τα άλλα κριτήρια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ. Στην περίπτωση αυτή, και εφόσον υφίσταται κρατική ενίσχυση, τα μέτρα αυτά πρέπει να κοινοποιηθούν και να εγκριθούν από την Επιτροπή πριν από τη χορήγηση της κρατικής ενίσχυσης από τα κράτη μέλη, εκτός εάν τα εν λόγω μέτρα καλύπτονται από υφιστάμενο καθεστώς ενισχύσεων ή πληρούν τις ισχύουσες προϋποθέσεις κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία, ιδίως του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία (ΓΚΑΚ), με τον οποίο ορισμένες κατηγορίες ενισχύσεων κηρύσσονται συμβατές με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ[29]. Όταν υφίσταται κρατική ενίσχυση και απαιτείται κοινοποίηση, το κράτος μέλος υποχρεούται να κοινοποιήσει στην Επιτροπή τα μέτρα κρατικής ενίσχυσης πριν από τη χορήγησή τους, σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ. Σε αυτό το πλαίσιο, η ανάλυση των κρατικών ενισχύσεων

[29]Κανονισμός 651/2014 της Επιτροπής, ΕΕ L 187 της 26.6.2014, σ. 1.

που διενήργησε η Κύπρος στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας δεν μπορεί να θεωρηθεί κοινοποίηση κρατικής ενίσχυσης. Στον βαθμό που η Κύπρος θεωρεί ότι ένα συγκεκριμένο μέτρο που περιλαμβάνεται στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας συνιστά ενίσχυση ήσσονος σημασίας ή ενίσχυση που απαλλάσσεται από την υποχρέωση κοινοποίησης, είναι υποχρέωσή της να διασφαλίσει την πλήρη συμμόρφωση με τους ισχύοντες κανόνες. Ανεξάρτητα από το εάν συμμορφώνονται με το καθεστώς κρατικών ενισχύσεων της ΕΕ, τα μέτρα που λαμβάνονται στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να είναι συμβατά με τις διεθνείς υποχρεώσεις της ΕΕ, ιδίως βάσει των κανόνων του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.

4. ΣΥΝΟΨΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

4.1. Ολοκληρωμένη και επαρκώς ισορροπημένη απάντηση στην οικονομική και κοινωνική κατάσταση

Το σχέδιο προτείνει μια ισορροπημένη δέσμη μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που από κοινού καλύπτουν με ολοκληρωμένο τρόπο τους έξι πυλώνες του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών προκλήσεων πολιτικής της κυπριακής οικονομίας και κοινωνίας. Το σχέδιο περιλαμβάνει 75 επενδύσεις και 58 μεταρρυθμίσεις κατανεμημένες σε 13 συνιστώσες, καθεμία από τις οποίες έχει ιδιαίτερη εστίαση (βλ. τμήμα 3.1) και οι οποίες έχουν σχεδιαστεί γύρω από τον πρωταρχικό στόχο της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της οικονομίας και του δυναμικού της χώρας για οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντικά βιώσιμη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και ευημερία. Το σχέδιο παρέχει λεπτομερή εξήγηση της συμβολής του στους έξι πυλώνες του ΜΑΑ. Η κάλυψη των έξι πυλώνων του μηχανισμού συνοψίζεται στον πίνακα 4. Όλοι οι πυλώνες καλύπτονται από τουλάχιστον μία συνιστώσα, ενώ κάθε συνιστώσα συμβάλλει σε διάφορους πυλώνες. Ο πυλώνας «έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» καλύπτεται από τη μεγάλη πλειονότητα των συνιστωσών, γεγονός που αντικατοπτρίζει τη στενή σχέση του με τον πρωταρχικό στόχο του σχεδίου όπως περιγράφεται ανωτέρω. Ως εκ τούτου, η εξέχουσα θέση του δικαιολογείται από τις ειδικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κύπρος. Συνοπτικά, το σχέδιο διασφαλίζει ότι κάθε πυλώνας καλύπτεται με ολοκληρωμένο και συνεκτικό τρόπο.

Πίνακας 4: Κάλυψη των έξι πυλώνων του μηχανισμού από τις συνιστώσες του κυπριακού σχεδίου

	Πράσινη μετάβαση	**Ψηφιακός μετασχηματισμός**	**Έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη**	**Κοινωνική και εδαφική συνοχή**	**Υγεία και οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα**	**Πολιτικές για την επόμενη γενιά**
1.1 Ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας	○	●	○	●	●	●
2.1 Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	●	○	●	●	○	○
2.2 Βιώσιμες μεταφορές	●	○	●	○		○
2.3 Έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων	●	○				○
3.1 Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας	○	○	●	●	○	○

3.2 Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας	○	○	●		○	
3.3 Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων		○	●		○	
3.4 Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς	○	●	●	○	●	○
3.5 Διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας		○	●		●	
4.1 Αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα		●	●	●	○	●
4.2 Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης		●	●	●	○	●
5.1 Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση	●	●	●	○	●	●
5.2 Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη	○	●	●	●	●	●

Επεξήγηση: «●» οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις της συνιστώσας συμβάλλουν σε σημαντικό βαθμό στον πυλώνα· «○» η συνιστώσα συμβάλλει εν μέρει στον πυλώνα

Πράσινη μετάβαση

Το σχέδιο δίνει απάντηση σε βασικές προκλήσεις που σχετίζονται με την πράσινη μετάβαση, και οι οποίες είναι σημαντικές. Η Κύπρος έχει σχετικά υψηλές κατά κεφαλήν εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, ιδίως στους τομείς της παραγωγής ενέργειας, της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων και των μεταφορών (βλ. τμήμα 2.3). Οι εκπομπές αυξήθηκαν με την πάροδο των ετών, κάτι το οποίο έρχεται σε αντίθεση με τους φιλόδοξους στόχους της ΕΕ και της Κύπρου για την πράσινη μετάβαση. Η Κύπρος αντιμετωπίζει επίσης προκλήσεις όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτων και των αποβλήτων και την ενίσχυση της βιοποικιλότητας και της άγριας χλωρίδας και πανίδας.

Το σχέδιο αφιερώνει το 41 % των συνολικών κονδυλίων σε μέτρα που συμβάλλουν στην πράσινη μετάβαση. Συνεπώς με τη διάθεση συνολικών πιστώσεων ύψους περίπου 491 εκατ. EUR για τους κλιματικούς στόχους, το σχέδιο πληροί την ελάχιστη απαίτηση της διάθεσης ποσοστού τουλάχιστον 37 % των συνολικών πιστώσεων για τη στήριξη των στόχων για την κλιματική αλλαγή. Τα προτεινόμενα μέτρα αντικατοπτρίζουν τις προκλήσεις που εντοπίστηκαν και συνάδουν με το συνολικό ολοκληρωμένο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα (ΟΕΣΕΚ) του Ιανουαρίου του 2020.

Ο άξονας πολιτικής 2 αποτελεί τον κύριο μοχλό της πράσινης μετάβασης στο σχέδιο. Περιλαμβάνει μέτρα που συμβάλλουν στη μετάβαση της Κύπρου στην κλιματική ουδετερότητα μέσω της ενεργειακής απόδοσης, των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της προώθησης των βιώσιμων μεταφορών και της βελτιωμένης διαχείρισης των υδάτων. Ειδικότερα, προβλέπει τη βελτίωση της περιβαλλοντικής και κλιματικής πολιτικής μέσω της καθιέρωσης της πράσινης φορολογίας, του ανοίγματος της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και της διευκόλυνσης της αδειοδότησης των έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ανακαίνισης. Αποσκοπεί στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του κτιριακού δυναμικού και άλλων υποδομών και στη στήριξη των πράσινων επενδύσεων. Επιπλέον, η πρόβλεψη κατασκευής αγωγού διασύνδεσης δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της ενεργειακής απομόνωσης της Κύπρου και, συνακόλουθα, της ευπάθειάς της σε κλυδωνισμούς στον ενεργειακό εφοδιασμό και στις τιμές. Ειδικά μέτρα αποσκοπούν στην επιτάχυνση της αντικατάστασης του συμβατικού τροχαίου υλικού μεταφορών με οχήματα μηδενικών και χαμηλών εκπομπών, σε συνδυασμό με την αναγκαία υποδομή και τη χρήση εναλλακτικών και καθαρότερων μέσων μεταφοράς. Ο άξονας προβλέπει επίσης έξυπνη και αποδοτική διαχείριση των υδάτων, κυρίως μέσω της εισαγωγής νέας τεχνολογίας. Ο άξονας αντιμετωπίζει περαιτέρω τις προκλήσεις της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή μέσω μιας σειράς μέτρων προστασίας και πρόληψης στους τομείς της προστασίας από δασικές πυρκαγιές και της αντιπλημμυρικής διαχείρισης. Η διατήρηση της βιοποικιλότητας καλύπτεται από ένα μέτρο που επικεντρώνεται στην προστασία του θαλάσσιου οικοσυστήματος από κινδύνους.

Στην πράσινη μετάβαση συμβάλλουν και άλλες συνιστώσες του σχεδίου. Ειδικότερα, το σχέδιο περιλαμβάνει την προβλεπόμενη κατασκευή ενεργειακά αποδοτικών κτιρίων και την ενεργειακά αποδοτική ανακαίνιση των υφιστάμενων κτιρίων στη συνιστώσα 1.1 (ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας), την ανάπτυξη και προώθηση της κυκλικής οικονομίας και επενδύσεις σε νέες λιμενικές υποδομές για τον τομέα

της υδατοκαλλιέργειας στη συνιστώσα 3.1 (νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας), και στήριξη των έξυπνων πόλεων και την ανακαίνιση της εντός των τειχών πόλης της Λευκωσίας στη συνιστώσα 3.4 (εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς). Επίσης, ένα μέρος των χρηματοδοτικών προγραμμάτων προορίζεται για την έρευνα και την καινοτομία σχετικά με την πράσινη μετάβαση, στο πλαίσιο της συνιστώσας 3.2 (ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας). Ο άξονας πολιτικής 5 συμβάλλει μέσω ειδικών επενδύσεων σε πράσινες δεξιότητες και έμμεσα μέσω μέτρων για την προώθηση ευέλικτων εργασιακών ρυθμίσεων, ιδίως ρυθμίσεων για την τηλεργασία, μειώνοντας έτσι τις μετακινήσεις προς την εργασία και, συνακόλουθα, το αποτύπωμα άνθρακα.

Ψηφιακός μετασχηματισμός

Τα μέτρα του σχεδίου που σχετίζονται με τον ψηφιακό μετασχηματισμό θεμελιώνονται πλήρως στην ανάλυση των κύριων προκλήσεων της Κύπρου όσον αφορά την ψηφιοποίηση. Η Κύπρος βρίσκεται στις χαμηλότερες θέσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ στον δείκτη DESI. Παρά τη βελτίωση που έχει σημειωθεί σε ορισμένες διαστάσεις τα τελευταία χρόνια, η Κύπρος δεν έχει κατορθώσει να μειώσει το χάσμα σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ. Το σχετικό χάσμα επιδόσεων είναι ιδιαίτερα έντονο όσον αφορά τη συνδεσιμότητα (κυρίως όσον αφορά τις σταθερές ευρυζωνικές συνδέσεις άνω των 100 Mbps) και τις ψηφιακές δεξιότητες, σε σχέση με τις οποίες το χάσμα διευρύνθηκε πρόσφατα.

Το σχέδιο διαθέτει περίπου το 23 % των συνολικών πιστώσεων σε μέτρα που συμβάλλουν στην επίτευξη των ψηφιακών στόχων. Με συμβολή ύψους 282 εκατ. EUR στους ψηφιακούς στόχους, το σχέδιο πληροί την ελάχιστη απαίτηση της διάθεσης ποσοστού τουλάχιστον 20 % των συνολικών πιστώσεων για τη στήριξη της ψηφιακής μετάβασης. Τα προτεινόμενα μέτρα αντικατοπτρίζουν τις συστάσεις της νέας εθνικής ψηφιακής στρατηγικής του Ιουνίου του 2020, στόχοι της οποίας είναι ο ψηφιακός μετασχηματισμός του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα και η προώθηση της ψηφιακής καινοτομίας.

Ο άξονας πολιτικής 4 αποτελεί τον κύριο μοχλό της ψηφιοποίησης στο σχέδιο. Η συνιστώσα 4.1 (αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα) και η συνιστώσα 4.2 (προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης) αποσκοπούν στη βελτίωση της υποδομής συνδεσιμότητας και στην ανάπτυξη λύσεων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Ο στόχος του σχεδίου που συνίσταται στη διασφάλιση συνδεσιμότητας υψηλής χωρητικότητας για το σύνολο του πληθυσμού που ζει σε οργανωμένες κοινότητες, σε συνδυασμό με την κάλυψη των κύριων διαδρόμων με δίκτυα 5G, αναμένεται να προωθήσει τη χρήση ψηφιακών λύσεων τόσο από τον ιδιωτικό όσο και από τον δημόσιο τομέα και να διασφαλίσει τον ψηφιακό μετασχηματισμό χωρίς αποκλεισμούς. Τα μέτρα για την προαγωγή της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης αναμένεται να απλουστεύσουν την επικοινωνία των πολιτών και των επιχειρήσεων με τις αρχές, να μειώσουν τον διοικητικό φόρτο και να ωφελήσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον. Επιπλέον, η δημιουργία ενός περιβάλλοντος υπολογιστικού νέφους στον δημόσιο τομέα και στα κυβερνητικά συστήματα αναμένεται να συμβάλει σε σημαντικό βαθμό στον ψηφιακό μετασχηματισμό της Κύπρου.

Διάφορες άλλες συνιστώσες του σχεδίου αποδίδουν επίσης κεντρική σημασία σε παραμέτρους ψηφιοποίησης και συμβάλλουν σε σημαντικό βαθμό στον ψηφιακό μετασχηματισμό. Η ψηφιοποίηση του δημόσιου τομέα εκτείνεται πολύ πέραν του άξονα πολιτικής 4 και αφορά συγκεκριμένους τομείς της δημόσιας διοίκησης. Στον άξονα πολιτικής 3 περιλαμβάνονται φιλόδοξα ψηφιακά μέτρα στους τομείς της φορολογίας και των τελωνείων, της εφαρμογής του πλαισίου αφερεγγυότητας, της εποπτείας των χρηματοπιστωτικών αγορών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, και του εκσυγχρονισμού των κεντρικών και των τοπικών διοικητικών αρχών και του δικαστικού συστήματος. Η ψηφιοποίηση αποτελεί επίσης κεντρικό στοιχείο των βελτιώσεων του κυπριακού συστήματος υγείας, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης διασυνοριακών υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας στην Κύπρο. Ο ιδιωτικός τομέας αναμένεται να επωφεληθεί έμμεσα από τα ψηφιακά μέτρα στον δημόσιο τομέα και η ψηφιοποίησή του θα υποστηριχθεί άμεσα μέσω μέτρων που στηρίζουν την παραγωγικότητα και

την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ. Η ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων συγκαταλέγεται στους βασικούς στόχους των μέτρων για την εκπαίδευση και τις δεξιότητες στο πλαίσιο της συνιστώσας 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση). Προβλέπονται μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης με στόχο την ενσωμάτωση των ψηφιακών δεξιοτήτων στα σχολικά προγράμματα σπουδών και την πραγματοποίηση επενδύσεων σε ψηφιακές τεχνολογίες για την αύξηση της μακροπρόθεσμης απασχόλησης και παραγωγικότητας. Ομοίως, το σχέδιο καλύπτει την ενίσχυση της ελκυστικότητας των μαθημάτων στους τομείς STEM για τα παιδιά που είναι ακόμη σε μικρή ηλικία, κάτι που είναι σημαντικό για την ψηφιακή μετάβαση. Η συνιστώσα 5.2 (αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη) προωθεί την ψηφιοποίηση στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και των υπηρεσιών κοινωνικής ασφάλισης, και τις επενδύσεις που βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα του Τμήματος Εργασίας και των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης.

Έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, με οικονομική συνοχή, απασχόληση, παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα, έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία, και μια εύρυθμη ενιαία αγορά με ισχυρές ΜΜΕ

Το σχέδιο ανταποκρίνεται στις πολυάριθμες προκλήσεις που σχετίζονται με την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη στο πλαίσιο της πανδημίας. Οι χαμηλές επιδόσεις της Κύπρου όσον αφορά τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη οφείλονται κυρίως στη χαμηλή ανταγωνιστικότητα, στο επενδυτικό κενό και στο αναξιοποίητο δυναμικό για περαιτέρω διαφοροποίηση της οικονομίας και «εξυπνότερη», δηλαδή αποδοτικότερη, εργασία (βλ. τμήμα 2.2). Επίσης, στην Κύπρο, σε περιόδους οικονομικής πίεσης, οι παραγωγικές επενδύσεις έτειναν να μειώνονται σημαντικά, καθώς οι επιχειρήσεις αντιμετώπιζαν δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, ιδίως λόγω του δαπανηρού τραπεζικού δανεισμού σε συνδυασμό με την έλλειψη χρηματοδότησης με ίδια κεφάλαια. Για να καταστεί η ανάπτυξη πιο βιώσιμη, είναι αναγκαίο να δοθεί έμφαση στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Η Κύπρος έχει χαμηλή βαθμολογία σε θέματα που σχετίζονται με τις ΤΠΕ και την ψηφιακή τεχνολογία, τους δείκτες καινοτομίας, τους δείκτες μέτρησης της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων, όπως η παραγωγικότητα και η διαχείριση. Η Κύπρος αντιμετωπίζει επίσης αδυναμίες στο επιχειρηματικό περιβάλλον και τους θεσμούς, όπως η αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος. Τέλος, στην Κύπρο υπάρχει σημαντική αναντιστοιχία δεξιοτήτων.

Το σχέδιο αναμένεται να οδηγήσει στη δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω της τόνωσης των δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. Το σχέδιο εξυπηρετεί συνολικά τον σκοπό της παροχής κινήτρων στην οικονομία, άμεσα και έμμεσα. Στην ανάκαμψη μετά την πανδημία και στη δημιουργία θέσεων εργασίας αναμένεται να συμβάλει ιδιαίτερα η πραγματοποίηση επενδύσεων σε δραστηριότητες του τομέα των πράσινων κατασκευών (τόσο των νέων κατασκευών όσο και της ανακατασκευής κτιρίων), σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στις βιώσιμες μεταφορές και τις ψηφιακές υποδομές και συστήματα που εμπίπτουν στο πλαίσιο διαφόρων συνιστωσών (βλ. επίσης προηγούμενα υποτμήματα για την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό μετασχηματισμό). Η αναμενόμενη συνακόλουθη αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, μέσω της

μείωσης του ενεργειακού κόστους και της αύξησης της ελκυστικότητας για τους ξένους επενδυτές, θα τονώσει περαιτέρω έμμεσα, με τη σειρά της, τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Οι πρωτοβουλίες αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανειδίκευσης και ο εκσυγχρονισμός των προγραμμάτων σπουδών στη συνιστώσα 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση), θα αυξήσουν επίσης την απασχολησιμότητα του εργατικού δυναμικού.

Ο άξονας πολιτικής 3 επικεντρώνεται στην επίτευξη εξυπνότερης και πιο βιώσιμης ανάπτυξης, μέσω της διαφοροποίησης, της ανακαίνισης, της βελτίωσης της πρόσβασης στη χρηματοδότηση και ενός απλουστευμένου και φιλικού προς τις επενδύσεις επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Ειδικότερα, τα μέτρα της συνιστώσας 3.1 (νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας) συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου αυτού μέσω της προώθησης ενός ανθεκτικού και ανταγωνιστικού πρωτογενούς τομέα, της προώθησης ενός καινοτόμου και ανταγωνιστικού δευτερογενούς τομέα, της προώθησης ενός βιώσιμου και υψηλής προστιθέμενης αξίας τομέα τουρισμού και της περαιτέρω ανάπτυξης μιας κυκλικής οικονομίας. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις στο πλαίσιο της συνιστώσας 3.2 (ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας) αναμένεται να συμβάλουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της Κύπρου μέσω της καινοτομίας, ενισχύοντας τη σύνδεση και τη συνεργασία μεταξύ έρευνας και βιομηχανίας, βελτιώνοντας την εμπορική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας, αυξάνοντας την ένταση της δραστηριότητας και των επενδύσεων Ε&Α και καθιστώντας τις ερευνητικές υποδομές προσβάσιμες σε ολόκληρο το οικοσύστημα. Επίσης, το σχέδιο αποσκοπεί στην ενίσχυση της χρηματοδοτικής στήριξης στις καινοτόμες νεοφυείς επιχειρήσεις, στις επεκτεινόμενες επιχειρήσεις και στις ΜΜΕ, με έμφαση σε συγκεκριμένους θεματικούς τομείς, με παράλληλη ανάπτυξη τοπικών ταλέντων, μεταξύ άλλων μέσω των μέτρων στο πλαίσιο της συνιστώσας 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση) και προσέλκυση ταλέντων από το εξωτερικό προκειμένου να εργαστούν στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας. Διάφορα μέτρα στις συνιστώσες 3.3 (ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων) και 3.4 (εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς) βελτιώνουν τις συνθήκες πλαισίου μέσω, μεταξύ άλλων, του εκσυγχρονισμού του εταιρικού δικαίου της Κύπρου, συμπεριλαμβανομένου του πλαισίου αφερεγγυότητας, της δημιουργίας εναλλακτικών μηχανισμών χρηματοδότησης, μιας αποτελεσματικής, αναδιαμορφωμένης τοπικής αυτοδιοίκησης, και ενός αναδιοργανωμένου δικαστικού συστήματος. Άλλα μέτρα έχουν ως αποτέλεσμα την άμεση στήριξη των επιχειρήσεων για την ανάπτυξη ικανοτήτων και την ψηφιακή αναβάθμιση. Τέλος, η συνιστώσα 3.5 (διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας) περιλαμβάνει μέτρα για την ενίσχυση της ευρωστίας του τραπεζικού συστήματος με την περαιτέρω στήριξη της μείωσης των ΜΕΔ και την ενοποίηση του πλαισίου διαχείρισης κρίσεων για τα πιστωτικά ιδρύματα, μέσω της βελτίωσης της εφαρμογής του πλαισίου αφερεγγυότητας και των μέτρων για την αντιμετώπιση του ιδιωτικού χρέους. Αποσκοπεί επίσης στην αύξηση της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας και του δίκαιου χαρακτήρα του φορολογικού συστήματος και της φορολογικής διοίκησης, μεταξύ άλλων μέσω μέτρων για την αντιμετώπιση του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού.

Διάφορες άλλες συνιστώσες του σχεδίου συμβάλλουν επίσης ουσιαστικά στην τόνωση της δυνητικής ανάπτυξης που είναι βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς. Ειδικότερα, τα μέτρα της συνιστώσας 4.1 (αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα) αποσκοπούν στη βελτίωση των συνθηκών πλαισίου για την ψηφιακή μετάβαση όσον αφορά τις υποδομές πολύ υψηλής χωρητικότητας σε ολόκληρη την επικράτεια της Κύπρου. Αυτό προετοιμάζει το έδαφος ώστε η Κύπρος να επωφεληθεί πλήρως από τις ψηφιακές υποδομές πολύ υψηλής χωρητικότητας, με αποτέλεσμα την αύξηση της αποδοτικότητας και της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας. Ομοίως, τα μέτρα της συνιστώσας 4.2 (προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης) αποσκοπούν στην ψηφιοποίηση και, συνακόλουθα, στην παροχή αποδοτικότερων και αποτελεσματικότερων δημόσιων υπηρεσιών. Αυτή θα είναι ανθεκτική στον χρόνο χάρη στις μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση του μοντέλου υλοποίησης, διατήρησης και λειτουργίας έργων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης μεγάλης κλίμακας. Η έξυπνη ανάπτυξη θα προωθηθεί επίσης μέσω μέτρων για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας της Κύπρου, κυρίως μέσω της ψηφιοποίησης που προβλέπεται σε ολόκληρο το σχέδιο, μεταξύ άλλων και στη συνιστώσα 1.1 (ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας). Ο άξονας πολιτικής 5 περιλαμβάνει μέτρα για τη μείωση της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων και τη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων, τη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του Τμήματος Εργασίας και των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, την ενίσχυση της προσέγγισης των νέων και τη διευκόλυνση της ενεργοποίησης μέσω ευέλικτων εργασιακών ρυθμίσεων και επέκτασης των υπηρεσιών φροντίδας. Όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη, οι βασικές μεταρρυθμιστικές και επενδυτικές πρωτοβουλίες του σχεδίου αναμένεται να συμβάλουν, μεταξύ άλλων, σε ένα καθαρότερο ενεργειακό μείγμα, στη μείωση του αποτυπώματος άνθρακα των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών και στον οικολογικό προσανατολισμό των μεταφορών (στο πλαίσιο του άξονα πολιτικής 2). Το σχέδιο αποσκοπεί στην ενίσχυση της ένταξης μέσω της μείωσης του ψηφιακού χάσματος και των αρνητικών επιπτώσεων του κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου των παιδιών στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα, στο πλαίσιο του άξονα πολιτικής 4 και στη συνιστώσα 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση).

Κοινωνική και εδαφική συνοχή

Η Κύπρος αντιμετωπίζει διάφορες διαρθρωτικές προκλήσεις στον τομέα της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, οι οποίες επιδεινώθηκαν περαιτέρω από τις επιπτώσεις της κρίσης λόγω της COVID. Οι επιπτώσεις στην αγορά εργασίας και οι κοινωνικές επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης του 2020 έχουν επηρεάσει δυσανάλογα ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων, όπως οι γυναίκες και οι νέοι (βλ. τμήμα 2.2). Η προσέγγιση των νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης αποτελεί άλλη μια βασική πρόκληση για την Κύπρο, η οποία απαιτεί διαρθρωτικές βελτιώσεις και προσπάθειες σε τοπικό επίπεδο. Το χάσμα μεταξύ των φύλων όσον αφορά την απασχόληση είναι ευρύ και αντικατοπτρίζει, ως έναν βαθμό, ελλείψεις στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, τομέας στον οποίο οι ανάγκες βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα. Επιπλέον, το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού παραμένει υψηλό σε σχέση με την ΕΕ, ενώ οι κοινωνικές

υπηρεσίες χρειάζονται βελτιώσεις που θα αντικατοπτρίζουν τις υφιστάμενες εδαφικές ανισότητες εντός της χώρας.

Το σχέδιο απαντά στις προκλήσεις στον τομέα της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής μέσω ενός μείγματος μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων στην εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη και την κοινωνική προστασία. Τα μέτρα στο πλαίσιο της συνιστώσας 1.1 (ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας) αποσκοπούν στην ενίσχυση του τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, τη βελτίωση της προσβασιμότητας και της ανθεκτικότητάς τους και στην εφαρμογή μιας προσέγγισης με επίκεντρο τον ασθενή, η οποία θα ωφελήσει τόσο την κοινωνική όσο και την εδαφική συνοχή. Η συνιστώσα 2.1 (κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) προτείνει ένα πλαίσιο κινήτρων που ευνοεί τις ανακαινίσεις κτιρίων, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών υποδομών και της στέγασης, και αντιμετωπίζει επίσης τα ζητήματα ενεργειακής φτώχειας. Οι ανακαινίσεις κτιρίων σε μεγάλη κλίμακα είναι επίσης πιθανό να συμβάλουν στη δημιουργία θέσεων και στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Η συνιστώσα 3.1 (νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας) περιλαμβάνει μέτρα για την αντιμετώπιση της άνισης κατανομής της δραστηριότητας στον τομέα στο τουρισμού, με στόχο τη βελτίωση της εδαφικής συνοχής μέσω της καλύτερης κατανομής της εν λόγω δραστηριότητας προς όφελος των τοπικών κοινοτήτων. Είναι η κατάλληλη στιγμή για να επιταχύνει ο τομέας την πραγματοποίηση ουσιαστικών αλλαγών όσον αφορά τις ανισότητες οι οποίες αναμένεται να έχουν διαρκή αντίκτυπο για τις επόμενες γενιές. Τα μέτρα της συνιστώσας 4.1 (αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα) αναμένεται να ωφελήσουν την εδαφική συνοχή με τη μείωση του ψηφιακού χάσματος και την αύξηση της προσβασιμότητας των υποδομών συνδεσιμότητας. Η συνιστώσα 5.2 (αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη) αναμένεται να οδηγήσει στην υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων για τη στήριξη της απασχόλησης των γυναικών και των νέων, καθώς και των ατόμων με ευθύνες φροντίδας παιδιών και άλλων εξαρτώμενων ατόμων. Αναμένεται επίσης να βελτιώσει τη συμμετοχή των νέων που ανήκουν στην κατηγορία ΕΑΕΚ. Παράλληλα, η μεταρρύθμιση των πλαισίων κοινωνικής ασφάλισης και η βελτίωση του έργου του Τμήματος Εργασίας και των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης αναμένεται να ωφελήσουν από κοινού την κοινωνική συνοχή.

Υγεία και οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα, μεταξύ άλλων με σκοπό την αύξηση της ικανότητας ετοιμότητας για την αντιμετώπιση κρίσεων και της ικανότητας αντίδρασης σε κρίσεις

Η πανδημία COVID-19 ανέδειξε αδυναμίες στο σύστημα υγείας της Κύπρου, καθώς και τη χαμηλή ανθεκτικότητα της οικονομίας της, κυρίως λόγω της υψηλής της εξάρτησης από λίγους τομείς και του υψηλού επιπέδου χρέους. Η πανδημία COVID-19 και η γήρανση του πληθυσμού εγείρουν πολυάριθμες οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις, ασκώντας πίεση ιδίως στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης. Μολονότι είναι ακόμη σχετικά πρόσφατη, η μεταρρύθμιση του εθνικού συστήματος υγείας έχει ήδη καταστήσει την Κύπρο πιο ανθεκτική στην πανδημία και έχει διευκολύνει την πιο ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης. Τα οφέλη αυτά αναμένεται να παγιωθούν μέσω της περαιτέρω εφαρμογής της μεταρρύθμισης. Η πρόσφατη πανδημική κρίση ανέδειξε περαιτέρω τη σημασία της ετοιμότητας

για την αντιμετώπιση των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Η υψηλή συγκέντρωση της οικονομίας σε περιορισμένο αριθμό τομέων, το υψηλό επίπεδο χρέους τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα και η σχετικά περιορισμένη φορολογική βάση, η οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τα έσοδα από τον φόρο εισοδήματος εταιρειών, την καθιστούν ευάλωτη σε εξωτερικούς κλυδωνισμούς και έχουν, ως εκ τούτου, σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομική της ανθεκτικότητα και την ικανότητα προσαρμογής (τμήμα 2.2).

Στην αύξηση της οικονομικής ανθεκτικότητας συμβάλλουν σε σημαντικό βαθμό διάφορες συνιστώσες. Το σχέδιο περιλαμβάνει μέτρα για τη δημιουργία μιας πιο ανθεκτικής κυπριακής οικονομίας με μειωμένη ευπάθεια στους κλυδωνισμούς (βλ. υποτμήμα για την έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη).

Όσον αφορά την κοινωνική ανθεκτικότητα και το σύστημα κοινωνικής προστασίας, διάφορα μέτρα στο πλαίσιο του άξονα πολιτικής 5 αναμένεται να συμβάλουν στην εφαρμογή των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, οδηγώντας σε βελτιώσεις όσον αφορά τους δείκτες του πίνακα κοινωνικών τάσεων και επιδόσεων (βλ. τμήμα 4.3). Τα βασικά μέτρα αποσκοπούν στην προσέγγιση των νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης και στη διευκόλυνση της ενεργοποίησης, μεταξύ άλλων, των γυναικών και των ατόμων με ευθύνες φροντίδας. Επιπλέον, αυτός ο άξονας πολιτικής επιδιώκει τη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ώστε να διευρυνθεί η κοινωνική προστασία για όλους, ανεξάρτητα από το είδος και τη διάρκεια της απασχόλησης, με την επέκταση και τη βελτίωση της κάλυψης διαφόρων παροχών. Επίσης, οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις βελτιώνουν την πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση σε όλα τα επίπεδα και σε όλες τις πληθυσμιακές ομάδες, συμβάλλοντας στη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και στη μείωση των αναντιστοιχιών δεξιοτήτων.

Η ανθεκτικότητα, η αποτελεσματικότητα και η προσβασιμότητα των τομέων υγείας και μακροχρόνιας φροντίδας αναμένεται να ενισχυθούν με τις επενδύσεις και τις μεταρρυθμίσεις που περιλαμβάνονται στη συνιστώσα 1.1 (ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας). Οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της υγείας αναμένεται να αυξήσουν την ανθεκτικότητα, την αποτελεσματικότητα και την προσβασιμότητα του συστήματος, ιδίως με τη στήριξη του εθνικού συστήματος υγείας που θεσπίστηκε πρόσφατα, μέσω διαφόρων μέτρων, ιδίως του εκσυγχρονισμού των υποδομών και του εξοπλισμού υγειονομικής περίθαλψης, του εκσυγχρονισμού και της ψηφιοποίησης των διαδικασιών υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένης της εισαγωγής διασυνοριακών υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας, τεκμηριωμένων κλινικών πρωτοκόλλων και υγειονομικής περίθαλψης με βάση την αξία. Επιπλέον, περιλαμβάνει επένδυση για την ενίσχυση του συστήματος πολιτικής προστασίας της Κύπρου μέσω ενός δημόσιου συστήματος προειδοποίησης του κοινού.

Τέλος, πραγματοποιούνται θεσμικές αλλαγές μεταξύ άλλων σε σχέση με το δικαστικό σύστημα, την καταπολέμηση της διαφθοράς (ιδίως με τη σύσταση ανεξάρτητης αρχής για την καταπολέμηση της διαφθοράς, τη θέσπιση νομοθεσίας για την προστασία των μαρτύρων

δημόσιου συμφέροντος και την ενίσχυση της διαφάνειας στις δημόσιες διαδικασίες λήψης αποφάσεων και την πρόληψη της σύγκρουσης συμφερόντων), την αναθεώρηση του εταιρικού δικαίου, τη διευκόλυνση της αδειοδότησης για στρατηγικές επενδύσεις, τη διευκόλυνση της διαδικασίας για την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, την επανεξέταση της πολιτικής έρευνας και καινοτομίας σε συνδυασμό με τον εκσυγχρονισμό και την ψηφιοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών, καθώς και την ψηφιοποίηση της κεντρικής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης, των σχολείων και των ιδρυμάτων υγειονομικής περίθαλψης.

Πολιτικές για την επόμενη γενιά, τα παιδιά και τους νέους, όπως αυτές για την εκπαίδευση και τις δεξιότητες

Τα παιδιά και οι νέοι έχουν υποστεί μεγάλο μέρος των αρνητικών επιπτώσεων της κρίσης λόγω της COVID, εν μέρει λόγω των μακροχρόνιων διαρθρωτικών αδυναμιών στις πολιτικές για την εκπαίδευση και την αγορά εργασίας. Η ύφεση που προκάλεσε η πανδημία επηρέασε δυσανάλογα τους νέους (βλ. τμήμα 2.2). Οι επιπτώσεις αυτές επιδεινώνονται από τις προκλήσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα, την περιορισμένη πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, ιδίως για τα παιδιά ηλικίας κάτω των τριών ετών, και τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων στην οικονομία. Επιπλέον, οι ειδικές δεξιότητες που σχετίζονται με την ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση χρειάζονται επίσης υποστηρικτικά μέτρα.

Ο εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης, η αναβάθμιση δεξιοτήτων και η επανεκπαίδευση που προτείνονται στον άξονα πολιτικής 5 αντιμετωπίζουν τα ζητήματα της ποιότητας της εκπαίδευσης, της συμμετοχικότητας και της ετοιμότητας για την ψηφιακή μετάβαση. Η μεταρρύθμιση του συστήματος αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και των σχολείων, σε συνδυασμό με την επικαιροποίηση των σχολικών προγραμμάτων σπουδών, στο πλαίσιο της συνιστώσας 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση) αποτελούν σημαντικό βήμα για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων. Η επέκταση της προσχολικής εκπαίδευσης από την ηλικία των τεσσάρων ετών και οι επενδύσεις σε ικανότητες προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας, υποστηριζόμενες από μια εθνική στρατηγική, αναμένεται να αποφέρουν οφέλη όσον αφορά τα επακόλουθα εκπαιδευτικά αποτελέσματα αλλά και την οικονομική προσιτότητα της φροντίδας, και να ωφελήσουν την κοινωνική ένταξη, ιδίως των παιδιών που προέρχονται από μειονεκτούντα περιβάλλοντα και/ή από οικογένειες μεταναστών. Η βελτιωμένη και πιο προσβάσιμη επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση αναμένεται να αυξήσει την ελκυστικότητα και τη συνάφειά της με τις ανάγκες της οικονομίας, ωφελώντας τελικά τις προοπτικές των αποφοίτων στην αγορά εργασίας.

Το σχέδιο περιλαμβάνει μια σειρά μέτρων για την αγορά εργασίας και κοινωνικά μέτρα που αναμένεται να οδηγήσουν σε βελτίωση της κοινωνικής συνοχής, σύμφωνα με τους στόχους του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Η συνιστώσα 5.2 (αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη) φιλοδοξεί να επεκτείνει σε σημαντικό βαθμό την προσέγγιση των νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης με απώτερο στόχο τη διασφάλιση της ένταξής τους στην αγορά εργασίας. Η στήριξη της απασχόλησης των ατόμων με υποχρεώσεις φροντίδας, των γυναικών και των άνεργων νέων

αναμένεται να αυξήσει τη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας. Θα επανεξεταστεί η κάλυψη κοινωνικής ασφάλισης ώστε να αντικατοπτρίζει τα νέα πρότυπα απασχόλησης, ενώ η συνιστώσα αποσκοπεί επίσης στη βελτίωση της αποδοτικότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών κοινωνικής ασφάλισης. Άλλα μέτρα στηρίζουν και βελτιώνουν τη φροντίδα για τα παιδιά υπό την επιτροπεία των κοινωνικών υπηρεσιών, για τα άτομα με αναπηρία και τα άτομα που χρειάζονται μακροχρόνια φροντίδα. Επιπλέον, η συνιστώσα 1.1 (ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας) περιλαμβάνει την ενίσχυση ενός νοσοκομείου που προορίζεται ειδικά για την περίθαλψη παιδιών. Με το να καταστήσει την πρόσβαση στις ψηφιακές υποδομές πιο ισότιμη, η συνιστώσα 4.1 (αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα) θα επιδιώξει τη μείωση του ψηφιακού χάσματος στις νέες γενιές.

Λαμβανομένων υπόψη όλων των μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που προβλέπει η Κύπρος, το οικείο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αντιπροσωπεύει, σε μεγάλο βαθμό, μια ολοκληρωμένη και επαρκώς ισορροπημένη απάντηση στην οικονομική και κοινωνική κατάσταση και συμβάλλει έτσι κατάλληλα και στους έξι πυλώνες που αναφέρονται στο άρθρο 3 του κανονισμού για τον ΜΑΑ, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων προκλήσεων και της χρηματοδοτικής κατανομής για την Κύπρο. Αυτό θα δικαιολογούσε βαθμολογία Α βάσει του κριτηρίου αξιολόγησης 2.1 του παραρτήματος V του κανονισμού για τον ΜΑΑ.

4.2. Σύνδεση με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις και το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο

Σύμφωνα με το κριτήριο αξιολόγησης 2.2 του παραρτήματος V του κανονισμού για τον ΜΑΑ, το παρόν τμήμα παρέχει τεκμηριωμένη επισκόπηση της αξιολόγησης του κατά πόσον το σχέδιο της Κύπρου αναμένεται να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το σύνολο ή σημαντικό υποσύνολο των οικονομικών και κοινωνικών προκλήσεων της χώρας. Οι προκλήσεις αυτές εντοπίζονται στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που απευθύνθηκαν στην Κύπρο τον Ιούλιο του 2019 και τον Ιούλιο του 2020, συμπεριλαμβανομένων των δημοσιονομικών πτυχών τους, και σε συστάσεις που διατυπώθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, με βάση την εμπεριστατωμένη επισκόπηση για την Κύπρο βάσει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 που δημοσιεύτηκε το 2019 και το 2020.

Με την αντιμετώπιση των προαναφερόμενων προκλήσεων, η υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αναμένεται να συμβάλει επίσης στη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών που αντιμετωπίζει η Κύπρος εν προκειμένω[30]. Η εμπεριστατωμένη επισκόπηση του 2021 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι υπερβολικές μακροοικονομικές ισορροπίες της Κύπρου εξακολουθούν να σχετίζονται με υψηλά αποθέματα εξωτερικού, δημόσιου και ιδιωτικού χρέους και μη εξυπηρετούμενων δανείων

[30] COM(2021) 500 final.

(ΜΕΔ) ο όγκος των οποίων παραμένει υψηλός, σε συνδυασμό με σημαντικό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών[31]. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων αναμένεται να τονώσει σημαντικά το αναπτυξιακό δυναμικό της κυπριακής οικονομίας και να ενισχύσει την οικονομική ανθεκτικότητα. Η κρίση της COVID-19 διέκοψε τη διαδικασία προσαρμογής που είχε ξεκινήσει τα προηγούμενα έτη. Η πρόσφατη κρίση έφερε επίσης στο προσκήνιο τη σημασία της ενίσχυσης των αναπτυξιακών προοπτικών της χώρας για τη διόρθωση των ανισορροπιών που κληροδοτήθηκαν από το παρελθόν και την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας.

Στο πλαίσιο αυτό, το σχέδιο επικεντρώνεται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις που απευθύνθηκαν στην Κύπρο το 2019 και το 2020 στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και καλύπτουν τους τομείς των δημόσιων οικονομικών, της υγείας, της εργασίας, της εκπαίδευσης, των επενδύσεων, της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης και του χρηματοπιστωτικού τομέα:

(1) *Δημόσια οικονομικά και υγειονομική περίθαλψη*: Οι αρχές κλήθηκαν να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της πανδημίας, τη στήριξη της οικονομίας και της επακόλουθης ανάκαμψης. Όταν το επιτρέψουν οι οικονομικές συνθήκες, να επιδιώξουν την εφαρμογή δημοσιονομικών πολιτικών που αποσκοπούν στην επίτευξη συνετών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών θέσεων και στη διασφάλιση της βιωσιμότητας του χρέους, με παράλληλη ενίσχυση των επενδύσεων. Να ενισχύσουν την ανθεκτικότητα και την ικανότητα του συστήματος υγείας να προσφέρουν ποιοτικές και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, βελτιώνοντας μεταξύ άλλων τις συνθήκες εργασίας των εργαζομένων στον χώρο της υγείας. Η Κύπρος κλήθηκε επίσης να αντιμετωπίσει τα χαρακτηριστικά του φορολογικού συστήματος που διευκολύνουν τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό από ιδιώτες και πολυεθνικές εταιρείες.

(2) *Αγορά εργασίας, εκπαίδευση και δεξιότητες και κοινωνική πολιτική*: Η Κύπρος κλήθηκε να εξασφαλίσει επαρκή αναπλήρωση εισοδήματος και πρόσβαση στην κοινωνική προστασία για όλους. Να ενισχύσει τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης και να ενισχύσει την προσέγγιση και τη στήριξη της ενεργοποίησης των νέων, να προωθήσει ευέλικτες εργασιακές ρυθμίσεις και να βελτιώσει τη συνάφεια της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με την αγορά εργασίας. Το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στην Κύπρο να υλοποιήσει τη μεταρρύθμιση του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένης της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, και να αυξήσει τη συμμετοχή των εργοδοτών και των μαθητευόμενων στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και την οικονομικά προσιτή προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.

(3) *Δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις*: Οι αρχές κλήθηκαν να εξασφαλίσουν επαρκή πρόσβαση σε χρηματοδότηση και ρευστότητα, ιδίως για τις μικρές και μεσαίες

[31] Στις 2 Ιουνίου 2021 η Επιτροπή δημοσίευσε εμπεριστατωμένη επισκόπηση δυνάμει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου2 για την Κύπρο. SWD(2021) 408 final.

επιχειρήσεις, προκειμένου να απλουστευθούν οι διαδικασίες απόκτησης των αναγκαίων αδειών και εγκρίσεων από τους στρατηγικούς επενδυτές και να συνεχιστεί η υλοποίηση των έργων ιδιωτικοποίησης. Η Κύπρος κλήθηκε επίσης να επισπεύσει τα ώριμα έργα δημόσιων επενδύσεων και να προωθήσει τις ιδιωτικές επενδύσεις για τη στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης.

(4) *Πράσινη και ψηφιακή μετάβαση*: Να εστιάσει στην πράσινη μετάβαση και την ψηφιακή μετάβαση, ιδίως στην καθαρή και αποδοτική παραγωγή και χρήση ενέργειας, τη διαχείριση των αποβλήτων και των υδάτων, τις βιώσιμες μεταφορές, την ψηφιοποίηση, την έρευνα και την καινοτομία.

(5) *Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας του δημόσιου τομέα και την καταπολέμηση της διαφθοράς*: Οι αρχές ενθαρρύνονται να εφαρμόσουν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ψηφιοποίησης του δικαστικού συστήματος και του δημόσιου τομέα, συμπεριλαμβανομένης της διακυβέρνησης των κρατικών οντοτήτων και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι αρχές κλήθηκαν επίσης να λάβουν μέτρα για την ενίσχυση της εκτέλεσης απαιτήσεων και τη διασφάλιση αξιόπιστων και ταχέων συστημάτων για την έκδοση και τη μεταβίβαση τίτλων ιδιοκτησίας και δικαιωμάτων επί ακίνητης περιουσίας. Να επιταχύνουν τις μεταρρυθμίσεις για την καταπολέμηση της διαφθοράς και να διαφυλάξουν την ανεξαρτησία των υπηρεσιών δίωξης και να ενισχύσουν την ικανότητα των αρχών επιβολής του νόμου.

(6) *Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τη διευκόλυνση της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων*: Η Κύπρος κλήθηκε να δημιουργήσει μια αποτελεσματική δομή διακυβέρνησης της κρατικής εταιρείας διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων, να λάβει μέτρα για τη βελτίωση της πειθαρχίας στην αποπληρωμή οφειλών και να ενισχύσει την εποπτεία των εταιρειών εξαγοράς πιστώσεων. Οι αρχές κλήθηκαν επίσης να ενισχύσουν τις εποπτικές ικανότητες στον μη τραπεζικό χρηματοπιστωτικό τομέα, μεταξύ άλλων με την πλήρη ενοποίηση των εποπτικών αρχών των συνταξιοδοτικών ταμείων και των ασφαλιστικών εταιρειών.

Το σχέδιο αποτελεί ολοκληρωμένη και επαρκή απόκριση στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν η οικονομία και η κοινωνία της Κύπρου και η υλοποίησή του αναμένεται να στηρίξει τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών που εντοπίστηκαν, ενώ παράλληλα προωθεί ένα πιο βιώσιμο και χωρίς αποκλεισμούς μοντέλο ανάπτυξης. Το σχέδιο βασίζεται στο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων που δρομολογήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής και επί του παρόντος παρακολουθούνται στο πλαίσιο της μεταπρογραμματικής εποπτείας, μεταξύ άλλων στις μεταρρυθμίσεις για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Επιπλέον, το σχέδιο εισάγει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στους τομείς της πρόσβασης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση, της φορολογίας, της ανθεκτικότητας του συστήματος υγείας, του εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης, της τοπικής αυτοδιοίκησης, του δικαστικού συστήματος, της προώθησης της κοινωνικής ένταξης, της εκπαίδευσης και των

δεξιοτήτων και των επενδύσεων στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα. Το σχέδιο επικεντρώνεται στον στόχο της στήριξης της ψηφιακής και της πράσινης μετάβασης. Τα ανωτέρω αποτελούν σημαντικό υποσύνολο των προκλήσεων που εντοπίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις προς την Κύπρο. Ωστόσο, δεδομένου ότι οι προκλήσεις αυτές είναι μακροχρόνιες, απαιτούνται ενδεχομένως περαιτέρω προσπάθειες κατά τα προσεχή έτη σε ορισμένους τομείς, όπως η βελτίωση της διακυβέρνησης των κρατικών επιχειρήσεων, η βελτίωση της εκτέλεσης απαιτήσεων και της πειθαρχίας στην αποπληρωμή οφειλών και τις ιδιωτικοποιήσεις. Επιπλέον, το σχέδιο δίνει απάντηση στις κοινές προκλήσεις, ιδίως σε σχέση με τις εμβληματικές πρωτοβουλίες που προσδιορίζονται στην ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2021.

Δημόσια οικονομικά και υγειονομική περίθαλψη:

Η πανδημία COVID-19 και τα σχετικά μέτρα απαγόρευσης κυκλοφορίας αύξησαν τις χρηματοδοτικές ανάγκες και επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό το δημόσιο έλλειμμα και το δημόσιο χρέος Το 2020 το δημοσιονομικό ισοζύγιο σημείωσε έλλειμμα που ανήλθε στο 5,7 % του ΑΕΠ, ενώ το δημόσιο χρέος αυξήθηκε σε 118,2 % του ΑΕΠ. Η Κύπρος έχει θεσπίσει μέτρα στήριξης για την προστασία της οικονομίας από την πανδημία και για τη στήριξη του τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, της απασχόλησης και των επιχειρήσεων, με την παροχή ρευστότητας σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, την αναστολή της καταβολής ΦΠΑ και τη διατήρηση των θέσεων εργασίας παρέχοντας καθεστώτα στήριξης σε επιχειρήσεις με τον όρο της μη απόλυσης εργαζομένων. Το σχέδιο συμπληρώνει τα μέτρα πολιτικής που έλαβαν οι αρχές για τον μετριασμό των επιπτώσεων της κρίσης με τη στήριξη της οικονομίας και της επακόλουθης ανάκαμψης (CRS 1 του 2020)

Το σχέδιο περιλαμβάνει μέτρα που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και των πρακτικών επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού (CSR 1 του 2019 και CSR 4 του 2020). Για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού ιδίως των πολυεθνικών, το σχέδιο προβλέπει την εισαγωγή παρακράτησης φόρου για τις εξερχόμενες πληρωμές τόκων, μερισμάτων και δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων και για περιοχές δικαιοδοσίας με χαμηλή φορολογία. Περιλαμβάνει επίσης έλεγχο της φορολογικής κατοικίας με βάση τη σύσταση κάθε οντότητας, η οποία θα πρέπει να διεξάγεται επιπλέον της αξιολόγησης της διοίκησης και του ελέγχου. Η αξιολόγηση της συνολικής δέσμης μέτρων που σχετίζονται με τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό αναμένεται να διενεργηθεί από ανεξάρτητο φορέα αξιολόγησης. Η αξιολόγηση αναμένεται να ολοκληρωθεί με δράσεις πολιτικής που πρέπει να εφαρμοστούν από τις αρχές σε περίπτωση εντοπισμού ελλείψεων. Το σχέδιο παρουσιάζει μια σειρά μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων για τη βελτίωση της φορολογικής διοίκησης και της είσπραξης φόρων, συμπεριλαμβανομένης της ενοποίησης δύο μεγάλων φορολογικών υπηρεσιών και της εισαγωγής νέων συστημάτων ΤΠ.

Το σχέδιο αντιμετωπίζει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κύπρος στον τομέας υγειονομικής περίθαλψης και συμπληρώνει τις προσπάθειες που καταβάλλονται για την αντιμετώπιση της κρίσης της COVID-19. Στόχοι των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων

που εισάγονται με το σχέδιο είναι η ενίσχυση του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης και η διαθεσιμότητα λύσεων υγειονομικής περίθαλψης για τους ασθενείς (CSR 1 του 2020). Η εφαρμογή του εθνικού συστήματος υγείας ξεκίνησε στα μέσα του 2019 με την πρώτη φάση. Η υλοποίηση της δεύτερης φάσης που ξεκίνησε τον Ιούνιο του 2020 επιβραδύνθηκε λόγω της έξαρσης της πανδημίας COVID-19 και αναμένεται να ολοκληρωθεί σταδιακά εντός του 2021 (CSR 3 του 2019). Η κρίση ανέδειξε ορισμένες σημαντικές αδυναμίες στον τομέα της υγείας, όπως η έλλειψη ευέλικτου εργατικού δυναμικού και ειδικευμένου προσωπικού ικανού να ενεργεί αποτελεσματικά σε περίπτωση επειγουσών αναγκών. Επιπλέον, η Κύπρος υστερεί όσον αφορά την ψηφιοποίηση, τον σύγχρονο εξοπλισμό και τις ικανότητες παρακολούθησης στο σύστημα υγείας. Η Κύπρος αντιμετωπίζει αυτές τις προκλήσεις στο σχέδιο, ιδίως μέσω της αναβάθμισης του ιατρικού εξοπλισμού και μέσω επενδύσεων σε συστήματα ΤΠΕ και ηλεκτρονική υγεία. Προβλέπεται επίσης επέκταση και κατασκευή πρόσθετων μονάδων.

Αγορά εργασίας, εκπαίδευση και δεξιότητες και κοινωνική πολιτική

Το σχέδιο συμπληρώνει επαρκώς τις προσπάθειες που καταβάλλει η Κύπρος για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις στην αγορά εργασίας και τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων (CSR 3 του 2019 και CSR 2 του 2020). Το σχέδιο παρουσιάζει μια σειρά στοχευμένων προγραμμάτων αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανειδίκευσης, μεταξύ άλλων στην ψηφιακή και την πράσινη οικονομία, και περιλαμβάνει μέτρα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, μεταξύ άλλων με την ανάπτυξη ενός συστήματος διαχείρισης των επιδόσεων και την ψηφιοποίηση των συστημάτων παροχής κινήτρων. Επιπλέον, το σχέδιο περιλαμβάνει μέτρα στήριξης για τους νέους εκτός απασχόλησης, κατάρτισης ή εκπαίδευσης (ΕΑΕΚ), προβλέποντας δραστηριότητες προσέγγισης, παροχής συμβουλών και παροχής κινήτρων για προσλήψεις. Επιπλέον, οι άνεργοι νέοι αναμένεται να επωφεληθούν από την καθοδήγηση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό. Το σχέδιο εισάγει επίσης ένα εθνικό σύστημα παρακολούθησης των αποφοίτων, το οποίο αναμένεται να συμβάλει στην επικαιροποίηση των προγραμμάτων σπουδών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την ενίσχυση του ψηφιακού γραμματισμού, της συναισθηματικής νοημοσύνης, των μη τεχνικών δεξιοτήτων και των επιχειρηματικών δεξιοτήτων, παράλληλα με διάφορα προγράμματα κατάρτισης για την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων σε όλες τις πληθυσμιακές ομάδες. Όλα αυτά τα μέτρα αναμένεται να βελτιώσουν σε σημαντικό βαθμό τη συνάφεια της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με την αγορά εργασίας.

Το σχέδιο αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το κυπριακό σύστημα εκπαίδευσης (CSR 3 του 2019). Προτείνει ένα νέο σύστημα αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και των σχολείων, το οποίο, μεταξύ άλλων, θα πρέπει να παρέχει κίνητρα στους εκπαιδευτικούς για τη συστηματική επανεκπαίδευση και βελτίωση των δεξιοτήτων τους και την καλύτερη αξιολόγηση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης, καθώς και για την έναρξη της δωρεάν και υποχρεωτικής προσχολικής εκπαίδευσης από την ηλικία των τεσσάρων ετών αντί των τεσσάρων ετών και οκτώ μηνών, στο πλαίσιο του ισχύοντος συστήματος. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές αποσκοπούν στη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων. Επιπλέον,

οι στοχευμένες επενδύσεις και η υιοθέτηση εθνικής στρατηγικής για την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ΠΕΦ) αναμένεται να βελτιώσουν την ποιότητα και την οικονομική προσιτότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) πρόκειται να ενισχυθεί με την κατασκευή δύο πρότυπων τεχνικών σχολών με εξοπλισμό τελευταίας τεχνολογίας και με τη βελτίωση της γεωγραφικής προσβασιμότητας.

Το σχέδιο αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις κοινωνικές προκλήσεις (CSR 2 το 2020). Το σύστημα κοινωνικής προστασίας προβλέπεται να επεκταθεί ώστε να καλύπτει διάφορες παροχές, όπως οι παροχές ανεργίας, εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών για τους αυτοαπασχολούμενους και τα άτομα που εργάζονται με συμβάσεις ή σε νέες μορφές απασχόλησης, όπως οι εργαζόμενοι σε ψηφιακές πλατφόρμες. Με τη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και την ψηφιοποίηση των επιχειρηματικών διαδικασιών των υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας, όλα τα άτομα στην Κύπρο που ασκούν αμειβόμενη επαγγελματική δραστηριότητα θα πρέπει να απολαμβάνουν την ίδια προστασία και βελτιωμένες υπηρεσίες. Στο σχέδιο περιλαμβάνεται επίσης νόμος για τη θέσπιση ευέλικτων ρυθμίσεων εργασίας με τη μορφή τηλεργασίας, στοιχείο που μέχρι στιγμής έλειπε από την αγορά εργασίας. Το σχέδιο αποσκοπεί στην αύξηση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού μέσω της πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες υψηλής ποιότητας. Το σχέδιο περιλαμβάνει μέτρα i) για τη βελτίωση της υποδομής των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας για την κάλυψη των αναγκών υποδοχής και φροντίδας ασυνόδευτων ανηλίκων και άλλων παιδιών υπό την επιτροπεία των υπηρεσιών αυτών, ii) για την παροχή στήριξης σε εφήβους με σοβαρά προβλήματα συμπεριφοράς, iii) για την παροχή κατάλληλων, άνετων, προσβάσιμων, οικογενειακού τύπου κατοικιών στην κοινότητα σε άτομα με αναπηρία ώστε να ζουν με ασφάλεια, αξιοπρέπεια και ποιότητα ζωής, (iv) για τη δημιουργία δημοτικών κέντρων φροντίδας για τα άτομα που χρειάζονται μακροχρόνια φροντίδα, και v) για τη βελτίωση της υποδομής δύο σχολείων ειδικής εκπαίδευσης.

Δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις

Το σχέδιο επισημαίνει την επίσπευση ώριμων έργων δημόσιων επενδύσεων και προάγει τις δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις σε τομείς προτεραιότητας, συμπεριλαμβανομένων των τομέων που συμβάλλουν στην ψηφιακή και την πράσινη μετάβαση (CSR 3 του 2020). Το σχέδιο δίνει έμφαση στον εξορθολογισμό των διαδικασιών και στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης μέσω της υλοποίησης ψηφιακών πλατφορμών και κατάρτισης. Το σχέδιο επικεντρώνεται επίσης στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της ψηφιοποίησης του δικαστικού συστήματος. Η έρευνα και ανάπτυξη καθώς και η καινοτομία αποτελούν σημαντικά στοιχεία του σχεδίου, με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς, και την τόνωση της ανάπτυξης, μεταξύ άλλων μέσω της συνεργασίας τους με την ερευνητική ακαδημαϊκή κοινότητα. Επιπλέον, στο σχέδιο περιλαμβάνεται σειρά μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, με επίκεντρο τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ενεργειακή απόδοση, τις βιώσιμες μεταφορές και την έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων. Τα μέτρα αυτά συμπληρώνονται με τη σύσταση εθνικής υπηρεσίας

προώθησης, με στόχο την παροχή χρηματοδοτικών μέσων σε ΜΜΕ και νεοφυείς επιχειρήσεις, καθώς και με μέτρα για την αντιμετώπιση ζητημάτων επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού και διαφθοράς.

Το σχέδιο αντιμετώπισε προκλήσεις που σχετίζονται με την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, ιδίως για τις ΜΜΕ και τις νεοφυείς επιχειρήσεις (CSR 4 του 2019 και CSR 3 του 2020). Η πρόσβαση σε χρηματοδότηση και σε εναλλακτικούς μηχανισμούς χρηματοδότησης είναι περιορισμένη, ειδικότερα για τις ΜΜΕ και τις νεοφυείς επιχειρήσεις. Ο φραγμός αυτός εμποδίζει τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων και την επέκταση υφιστάμενων μονάδων μέσω της πραγματοποίησης νέων επενδύσεων (βλ. τμήμα 2.2). Το σχέδιο αποσκοπεί στη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση με τη σύσταση εθνικού οργανισμού προώθησης, ο οποίος θα παρέχει χρηματοδοτικά μέσα όπως δάνεια, εγγυήσεις και χρηματοδότηση με ίδια κεφάλαια με συντονισμένο τρόπο, καθώς και να εξασφαλίζει εμπειρογνωσία. Επιπλέον, το σχέδιο προωθεί την υλοποίηση προγραμμάτων και καθεστώτων χρηματοδότησης, με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των νεοφυών επιχειρήσεων, των ΜΜΕ και των καινοτόμων επιχειρήσεων.

Στο σχέδιο περιλαμβάνονται μέτρα για την απλούστευση των διαδικασιών χορήγησης των απαραίτητων αδειών και εγκρίσεων (CSR 4 του 2019). Για τη διευκόλυνση των στρατηγικών επενδύσεων, το σχέδιο προτείνει τη δημιουργία νέας μονάδας στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως η οποία θα ασχολείται με την ορθολογική αδειοδότηση στρατηγικών επενδύσεων. Στόχος της μεταρρύθμισης είναι να διευκολύνει τους κανόνες και τις διαδικασίες για τη χορήγηση αδειών. Η ιδιωτικοποίηση του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ) συνίσταται στην εξεύρεση του καταλληλότερου στρατηγικού επενδυτή μέσω διαδικασίας υποβολής προσφορών για τον διορισμό αξιόπιστου ανεξάρτητου συμβούλου ή κοινοπραξίας, με εκτεταμένη σχετική εμπειρογνωσία. Στόχος αυτού του σχεδίου ιδιωτικοποίησης είναι η ενίσχυση του ΧΑΚ, καθιστώντας το πιο ανταγωνιστικό και ευέλικτο.

Πράσινη και ψηφιακή μετάβαση

Στο σχέδιο περιλαμβάνεται σειρά μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που αποσκοπούν στη στήριξη της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Η ενεργειακή απόδοση και οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (CSR 4 του 2019 και CSR 3 του 2020) αντιπροσωπεύουν ορισμένους βασικούς τομείς στους οποίους η Κύπρος πρέπει να καταβάλει προσπάθειες, καθώς εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές προκλήσεις, όπως κτιριακό δυναμικό με χαμηλή βαθμολογία ενεργειακής απόδοσης, έλλειψη ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και χρονοβόρες διαδικασίες αδειοδότησης για έργα ΑΠΕ (βλ. τμήμα 2.3). Στο σχέδιο περιλαμβάνονται μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις για την αντιμετώπιση των προαναφερθέντων ζητημάτων μέσω της πράσινης φορολογίας, του ανοίγματος της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, της ενίσχυσης των διαδικασιών αδειοδότησης και της αναβάθμισης κτιρίων. Το σχέδιο στοχεύει επίσης στον περιορισμό της ενεργειακής φτώχειας και αποσκοπεί στην αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας και αντιμετωπίζει την ενεργειακή απομόνωση της Κύπρου. Όσον αφορά τον τομέα των

μεταφορών (CSR 4 του 2019 και CSR 3 του 2020), οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και της ηχορύπανσης, καθώς και στη στήριξη της πράσινης μετάβασης του τομέα. Στο σχέδιο εξετάζονται επίσης βασικά ζητήματα στον τομέα των μεταφορών, όπως η υψηλή εξάρτηση από τα ιδιωτικά οχήματα, η οδική ασφάλεια και οι μη βέλτιστες δημόσιες συγκοινωνίες (βλ. τμήμα 2.3), μέσω της ανάπτυξης της ηλεκτροκίνησης και των σχετικών υποδομών φόρτισης, της προώθησης της στροφής από τη χρήση ιδιωτικών αυτοκίνητων προς τη χρήση πιο βιώσιμων τρόπων μεταφοράς, όπως οι δημόσιες συγκοινωνίες, η ποδηλασία, το περπάτημα και η χρήση οχημάτων μηδενικών ή χαμηλών εκπομπών (LEV). Επιπλέον, το σχέδιο ενθαρρύνει την ψηφιοποίηση του τομέα των μεταφορών μέσω της δημιουργίας συστήματος ευφυών μεταφορών με τη χρήση τεχνολογιών ψηφιακού διδύμου και της απόσυρσης των πλέον ρυπογόνων οχημάτων σε συνδυασμό με κίνητρα για βιώσιμες επιλογές κινητικότητας. Η λειψυδρία, οι αναποτελεσματικές και απαρχαιωμένες υποδομές ύδρευσης, οι απώλειες ύδατος και ποσότητες ύδατος που δεν αποφέρουν έσοδα (CSR 4 του 2019 και CSR 3 του 2020) αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά που επηρεάζουν αρνητικά την ανάπτυξη, το περιβάλλον, τη γεωργία και τη δημόσια υγεία της Κύπρου. Το σχέδιο με τη συμπλήρωση των δράσεων στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής επιδιώκει την επίλυση των προβλημάτων αυτών μέσω της βελτίωσης των υποδομών και της ποιότητας των υδάτων, καθώς και της εισαγωγής τεχνολογικών εξελίξεων για την παροχή αποτελεσματικότερων υπηρεσιών στους καταναλωτές.

Το σχέδιο προωθεί έργα ψηφιοποίησης σε διάφορους τομείς, όπως η υγεία, οι ΜΜΕ, η εκπαίδευση και η δημόσια διοίκηση (CSR 4 του 2019 και CSR 3 του 2020). Όσον αφορά τον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, στόχος διαφόρων έργων που προτείνονται στο σχέδιο είναι η διατήρηση της ψηφιακής μετάβασης του τομέα. Ειδικότερα, θα προωθηθούν πρωτοβουλίες για την ηλεκτρονική υγεία με τη δημιουργία διασυνοριακών υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας στη χώρα και με την ανάπτυξη ενός συστήματος ΤΠΕ με στόχο τη μείωση των υφιστάμενων διαδικασιών γραφειοκρατίας. Επιπλέον, πολλές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στο σχέδιο αποσκοπούν στην προώθηση της ψηφιοποίησης και της καινοτομίας για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του συνόλου των επιχειρήσεων της χώρας, οι οποίες δραστηριοποιούνται, μεταξύ άλλων, στη γεωργία. Επιπλέον, το σχέδιο τονίζει την ανάγκη ψηφιοποίησης της δημόσιας διοίκησης, η οποία αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την αποδοτικότητα, κυρίως λόγω των σοβαρών και χρονοβόρων διαδικασιών και των διαρθρωτικών αδυναμιών. Το σχέδιο προτείνει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις με στόχο την προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και την αύξηση της αποδοτικότητας της δημόσιας διοίκησης (CSR 1 του 2019 και CSR 4 του 2020) μέσω της ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας, των διοικητικών διαδικασιών και της διοικητικής λειτουργίας, καθώς και μέσω της ανάπτυξης ψηφιακών δεξιοτήτων και ικανοτήτων. Με την ψηφιοποίηση των διαδικασιών προμηθειών θα πρέπει να μειωθεί το κόστος συμμόρφωσης και να περιοριστεί ο διοικητικός φόρτος για τις επιχειρήσεις, ειδικότερα τις ΜΜΕ και τις νεοφυείς επιχειρήσεις. Επιπλέον, στο σχέδιο περιλαμβάνονται μεταρρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων ΤΠ κοινωνικής ασφάλισης, την ψηφιοποίηση των εφαρμογών στα συστήματα των δημόσιων υπηρεσιών

απασχόλησης και μεταρρύθμιση με στόχο την προώθηση ευέλικτων εργασιακών ρυθμίσεων με τη μορφή τηλεργασίας. Όσον αφορά την εκπαίδευση, είναι αναγκαίο να αυξηθούν η ικανότητες χρήσης της πληροφορικής και οι ψηφιακές δεξιότητες των σπουδαστών (βλ. τμήμα 2.2). Το σχέδιο προτείνει την αντιμετώπιση της πρόκλησης μέσω της παροχής αναγκαίων πόρων στα σχολεία για την ανάπτυξη ηλεκτρονικών τάξεων και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών.

Το σχέδιο ενθαρρύνει την έρευνα και την καινοτομία (CSR 4 του 2019 και CSR 3 του 2020). Μολονότι το οικοσύστημα έρευνας και ανάπτυξης (Ε&Α) στην Κύπρο αναπτύσσεται, παραμένει ωστόσο μικρό και η αλληλεπίδραση με τις επιχειρήσεις είναι περιορισμένη, γεγονός που επηρεάζει την εμπορική εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της έρευνας και την ικανότητα καινοτομίας των επιχειρήσεων. Επιπλέον, η Κύπρος διαθέτει χαμηλό ποσοστό αποφοίτων στους τομείς των θετικών επιστημών, της τεχνολογίας, της μηχανικής και των μαθηματικών (STEM) και η χρηματοδότηση είναι περιορισμένη (βλ. τμήμα 2.2). Το σχέδιο υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα της έρευνας και της καινοτομίας (Ε&Κ) για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία. Προωθεί διάφορα χρηματοδοτικά προγράμματα για την αύξηση της έντασης της Ε&Α και για τη διευκόλυνση της πρόσβασης, συγκεκριμένα των ΜΜΕ και των νεοφυών επιχειρήσεων, σε χρηματοδότηση. Η δημιουργία μιας κεντρικής υπηρεσίας μεταφοράς γνώσεων έχει ως στόχο να καταστεί η έρευνα προσβάσιμη σε ολόκληρο το οικοσύστημα, και η υλοποίηση πολιτικών και κινήτρων αποσκοπούν στην ενθάρρυνση και την προσέλκυση ταλέντων, κυρίως από το εξωτερικό, ώστε να εργαστούν στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης.

Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας του δημόσιου τομέα και την καταπολέμηση της διαφθοράς

Το σχέδιο περιλαμβάνει μέτρα για την αντιμετώπιση των ανεπαρκειών στη δημόσια διοίκηση που απορρέουν από το νομικό πλαίσιο και των διαρθρωτικών αδυναμιών (CSR 1 του 2019). Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης είναι καίριας σημασίας ώστε να μπορέσουν οι πολίτες, οι επιχειρήσεις και ο ίδιος ο δημόσιος τομέας να επωφεληθούν από ευέλικτες, σύγχρονες και παραγωγικές δημόσιες υπηρεσίες. Για την αντιμετώπιση της πρόκλησης αυτής, το σχέδιο προτείνει μεταρρύθμιση με στόχο τη βελτίωση του πλαισίου διαχείρισης ανθρώπινων πόρων της δημόσιας διοίκησης και τη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της Κυπριακής Αστυνομίας. Επιπλέον, η ψηφιοποίηση της κυπριακής διοίκησης λαμβάνεται υπόψη στο σχέδιο. Προτείνεται η βελτίωση της διακυβέρνησης της τοπικής διοίκησης, με μεταρρύθμιση που αποσκοπεί στη βελτίωση της εξουσίας λήψης αποφάσεων, της διοικητικής αυτονομίας και της ευθυγράμμισης πόρων και αρμοδιοτήτων. Στο σχέδιο δεν εξετάζεται η διακυβέρνηση των κρατικών επιχειρήσεων.

Στο σχέδιο εξετάζονται τα σοβαρά ζητήματα αποτελεσματικότητας του κυπριακού δικαστικού συστήματος. Οι προκλήσεις σχετίζονται κυρίως με τη διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών, οι οποίες είναι οι πιο χρονοβόρες μεταξύ των χωρών της ΕΕ. Το υψηλό επίπεδο εκκρεμών υποθέσεων, η έλλειψη διαχείρισης υποθέσεων ΤΠΕ και η έλλειψη τεχνολογιών επικοινωνίας αποτελούν πρόσθετες ανεπάρκειες στο σύστημα (βλ. τμήμα 2.2). Οι

μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται στο σχέδιο αποσκοπούν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος (CSR 5 του 2019 και CSR 4 του 2020) μέσω της ανάπτυξης ψηφιακού μετασχηματισμού των δικαστηρίων, της κατάρτισης των δικαστών και της βελτίωσης των υποδομών των δικαστηρίων.

Το σχέδιο επιδιώκει την αντιμετώπιση των ανεπαρκειών του συστήματος έκδοσης και μεταβίβασης τίτλων ιδιοκτησίας, οι οποίοι επηρεάζουν τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, τις διαδικασίες εκποίησης και ρευστοποίησης των εξασφαλίσεων (CSR 5 το 2019). Το σχέδιο επιδιώκει την αντιμετώπιση των προκλήσεων αυτών με την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων, με τους στόχους i) της εξέτασης και έκδοσης τίτλων ιδιοκτησίας για εκκρεμείς υποθέσεις, ii) της επέκτασης της νέας πολιτικής πολεοδομικού σχεδιασμού και οικοδομικών αδειών για την ενίσχυση των διαδικασιών αδειοδότησης, iii) της επανεξέτασης του περί ρύθμισης οδών και οικοδομών νόμου για τη θέσπιση των κατάλληλων κινήτρων για τον επιβλέποντα μηχανικό ώστε να αποθαρρύνονται περαιτέρω παρατυπίες που θα είχαν ως αποτέλεσμα τη μη έκδοση τίτλων ιδιοκτησίας, iv) τροποποίηση του νόμου για την πώληση ακινήτων (αυτούσια εκπλήρωση) ώστε να διασφαλιστεί ότι η μεταβίβαση ακινήτων εκτελείται μόλις ο αγοραστής εκπληρώσει τις συμβατικές του υποχρεώσεις. Ωστόσο, η ενίσχυση του συστήματος έκδοσης τίτλων ιδιοκτησίας για μελλοντικές υποθέσεις μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν είναι αρκετά φιλόδοξη.

Το σχέδιο εξετάζει ζητήματα που σχετίζονται με τη διαφθορά, η οποία θεωρείται υψηλή στην Κύπρο (CSR 5 το 2019). Η διαφθορά επηρεάζει την εμπιστοσύνη των πολιτών, των επιχειρήσεων και των δημόσιων υπαλλήλων στη διοίκηση, με αρνητικές συνέπειες για την κοινωνική ζωή, τη λειτουργία της δημόσιας υπηρεσίας και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Η εφαρμογή εθνικού οριζόντιου σχεδίου δράσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς αποσκοπεί στην επίτευξη μεγαλύτερης συνοχής στην καταπολέμηση της διαφθοράς. Η στρατηγική αυτή συνίσταται στην παροχή νομοθεσίας, η οποία αποσκοπεί στην προστασία των καταγγελλόντων, στην ενίσχυση της διαφάνειας στις δημόσιες διαδικασίες λήψης αποφάσεων και στην πρόληψη της σύγκρουσης συμφερόντων. Θα πρέπει να συσταθεί ανεξάρτητη αρχή για την καταπολέμηση της διαφθοράς προκειμένου να συντονίζονται οι προσπάθειες όλων των φορέων που συμμετέχουν στην καταπολέμηση της διαφθοράς, καθώς και να εποπτεύεται η υλοποίηση δράσεων από διάφορες αρμόδιες υπηρεσίες. Η κατάρτιση σε θέματα καταπολέμησης της διαφθοράς και η εκστρατεία ευαισθητοποίησης έχουν ως στόχο την ευαισθητοποίηση και την εκπαίδευση και κατάρτιση των πολιτών σχετικά με ζητήματα που αφορούν τη διαφθορά. Επιπλέον βήμα της στρατηγικής για την καταπολέμηση της διαφθοράς είναι η ενίσχυση των μονάδων εσωτερικού ελέγχου σε όλα τα υπουργεία και την υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου. Επιπλέον, η καθιέρωση της διαπίστευσης ISO 37100 για τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα αναμένεται να συμβάλει στην αύξηση της διαφάνειας, στην εξάλειψη των δωροδοκιών και στη δημιουργία μιας νοοτροπίας επαγγελματικής δεοντολογίας. Ωστόσο, το σχέδιο δεν περιλαμβάνει μέτρα για τη δίωξη και την ικανότητα επιβολής του νόμου.

Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τη διευκόλυνση της μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων

Το σχέδιο επιδιώκει την αντιμετώπιση των προκλήσεων στον τραπεζικό τομέα, ιδίως όσον αφορά το υψηλό επίπεδο των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ), την πειθαρχία πληρωμών, την εποπτεία των εταιρειών εξαγοράς πιστώσεων και του μη τραπεζικού χρηματοπιστωτικού τομέα (CSR 2 του 2019). Παρότι το επίπεδο των ΜΕΔ έχει μειωθεί σημαντικά, η Κύπρος καταγράφει το δεύτερο υψηλότερο επίπεδο στην ΕΕ (βλ. τμήμα 2.2). Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αντιμετωπίζει τον χρηματοοικονομικό κίνδυνο που σχετίζεται με τα κληροδοτημένα ΜΕΔ στον τραπεζικό τομέα με την εφαρμογή σχεδίου δράσης για τα ΜΕΔ, το οποίο συνίσταται σε πωλήσεις ΜΕΔ σε εξειδικευμένες εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων, σε αναταξινομήσεις ΜΕΔ σε εξυπηρετούμενα δάνεια, καθώς και σε συστήματα με κρατική στήριξη για δάνεια εξασφαλισμένα με πρώτη κατοικία. Η βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος για τη διαχείριση των ΜΕΔ όσον αφορά τους αποδέκτες πιστώσεων και τις υπηρεσίες πιστώσεων είναι ζωτικής σημασίας. Στο σχέδιο περιλαμβάνεται η έγκριση δέσμης χρεογράφων που αφορούν εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων και διαχειριστές, η οποία θα καλύπτει την πρόσβαση σε κτηματολόγιο και την εναρμόνιση των απαιτήσεων κοινοποίησης σε περίπτωση αγοράς δανείου από εταιρεία εξαγοράς πιστώσεων. Όσον αφορά την πειθαρχία πληρωμών, το σχέδιο αναμένει βελτίωση μέσω της εφαρμογής της στρατηγικής για την καταπολέμηση του χρηματοοικονομικού αναλφαβητισμού, η οποία αποσκοπεί στην ενίσχυση της χρηματοοικονομικής διαπαιδαγώγησης εντός του γενικού πληθυσμού, στην ενίσχυση της λήψης οικονομικών αποφάσεων, στη διόρθωση εσφαλμένων συμπεριφορών και προκαταλήψεων, στη στήριξη πιο ενημερωμένων και οικονομικά υπεύθυνων πολιτών. Ωστόσο, στο σχέδιο δεν περιλαμβάνονται διασφαλίσεις για τη διατήρηση αποτελεσματικού πλαισίου αποκλεισμού. Η ενίσχυση της εποπτείας των τομέων των ασφαλίσεων και των συνταξιοδοτικών ταμείων αναμένεται να επιτευχθεί μέσω της αύξησης του προσωπικού και των εποπτικών εργαλείων στα εποπτικά όργανα ασφάλισης και συνταξιοδότησης, χωρίς την πλήρη ενσωμάτωσή τους.

Πίνακας 5: Χαρτογράφηση των προκλήσεων ανά χώρα που εντοπίστηκαν στο πλαίσιο των ειδικών ανά χώρα συστάσεων (CSR) 2019-2020 και των συνιστωσών του σχεδίου της Κύπρου

Προκλήσεις χώρας (όπως προσδιορίζονται στο τμήμα 2)	Σχετική σύσταση CSR (2019-2020) και συστάσεις ευρωπαϊκού εξαμήνου	Συνιστώσα 1.1 Ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας	Συνιστώσα 2.1 Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	Συνιστώσα 2.2 Βιώσιμες μεταφορές	Συνιστώσα 2.3 Έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων	Συνιστώσα 3.1 Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας	Συνιστώσα 3.2 Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας	Συνιστώσα 3.3 Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων	Συνιστώσα 3.4 Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς	Συνιστώσα 3.5 Διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας	Συνιστώσα 4.1 Αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα	Συνιστώσα 4.2 Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	Συνιστώσα 5.1 Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση	Συνιστώσα 5.2 Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη
Βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και της πρόσβασης σε χρηματοδότηση	2019 4.6, 4.7, 4.8 2020 3.1, 3.2, 3.3		○	○	○	●	●	●	●	○	○	○		
Αύξηση της έρευνας και της καινοτομίας και αύξηση της παραγωγικότητας	2019 4,5 2020 3,8	○					●				○			
Διαφοροποίηση της οικονομίας	2020 3.2, 3.3		○			●								
Διασφάλιση της ευρωστίας του τραπεζικού συστήματος και της χρηματοοικονομικής σταθερότητας	2019 2.1, 2.2, 2.3, 2.4									●				
Αντιμετώπιση των προκλήσεων και των ανεπαρκειών στον δημόσιο τομέα	2019 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 2019 5.1, 5.2, 5.3 2020 1.1, 4.1, 4.2, 4.3	○	○	○	○	●	○	○	●	○		●		
Αντιμετώπιση των προκλήσεων στην αγορά εργασίας, την εκπαίδευση και τις δεξιότητες, καθώς και των κοινωνικών προκλήσεων	2019 3.1, 3.2, 3.3 2020 2.1, 2.2, 2.3, 2.4	○		○	○				○		○		●	●
Βελτίωση των συστημάτων υγείας και μακροχρόνιας φροντίδας	2019 3,4 2020 1.1, 1.2	●			○									●

Διευκόλυνση της πράσινης μετάβασης	2019 4.1, 4.2, 4.3 2020 3.4, 3.5, 3.6	○	●	●	●	●					○		●	○
Διευκόλυνση της ψηφιακής μετάβασης	2019 4,4 2020 3,7	●		●		●		○	○	○	●	●	●	●

Επεξήγηση: «●» οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις της συνιστώσας αντιμετωπίζουν σε σημαντικό βαθμό την πρόκληση· «○» η συνιστώσα αντιμετωπίζει εν μέρει την πρόκληση

Λαμβανομένων υπόψη των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που προβλέπει η Κύπρος, το οικείο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας συνεισφέρει στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του συνόλου ή σημαντικού υποσυνόλου των προκλήσεων που εντοπίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις ή των προκλήσεων που εντοπίζονται σε άλλα σχετικά έγγραφα που έχει εκδώσει επίσημα η Επιτροπή κατά το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, και το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας ανταποκρίνεται επαρκώς στην οικονομική και κοινωνική κατάσταση της Κύπρου. Αυτό θα δικαιολογούσε βαθμολογία Α βάσει του κριτηρίου αξιολόγησης 2.2 του παραρτήματος V του κανονισμού για τον ΜΑΑ.

4.3. Αναπτυξιακό δυναμικό, δημιουργία θέσεων εργασίας, θεσμική και κοινωνική ανθεκτικότητα, ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων, μετριασμός των επιπτώσεων της κρίσης και κοινωνική εδαφική συνοχή και σύγκλιση

Προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης

Το σχέδιο περιλαμβάνει ευρύ φάσμα επενδύσεων σε φυσικό και ανθρώπινο κεφάλαιο και μεταρρυθμίσεις που αναμένεται να συμβάλουν στην οικονομική ανάπτυξη και στην αύξηση της απασχόλησης. Στόχος του σχεδίου είναι να επιταχυνθεί η οικονομική ανάκαμψη στην Κύπρο και να τεθεί η βάση για ένα βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης μακροπρόθεσμα. Τα μέτρα που περιλαμβάνονται στο σχέδιο αναμένεται να μειώσουν εντέλει την ευπάθεια της χώρας σε κλυδωνισμούς, με τη βελτίωση του αναπτυξιακού δυναμικού, με τη δημιουργία θέσεων εργασίας και με την αύξηση της οικονομικής, κοινωνικής και θεσμικής ανθεκτικότητας.

Διάφορα μέτρα αποσκοπούν στη διαφοροποίηση των πηγών οικονομικής ανάπτυξης και στη βελτίωση της παραγωγικότητας. Ακόμη και πριν από την πανδημία, η Κύπρος αντιμετώπιζε προκλήσεις όσον αφορά το αναπτυξιακό της μοντέλο και τη χαμηλή παραγωγικότητα, οι οποίες αναλύθηκαν στο τμήμα 2.2. Το σχέδιο επιδιώκει να αντιμετωπίσει διάφορες αιτίες αυτού του ζητήματος. Στη συνιστώσα 3.1 (Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας) περιλαμβάνονται δράσεις για την αύξηση της παραγωγικότητας του πρωτογενούς τομέα, κυρίως μέσω της γεωργικής τεχνολογίας, και του δευτερογενούς τομέα, με στόχο την ανάπτυξη ανταγωνιστικής ελαφράς βιομηχανίας. Η συνιστώσα επενδύει επίσης στον βιώσιμο τουρισμό με τη διαφοροποίηση των προσφερόμενων υπηρεσιών, καθώς και στην κυκλική οικονομία. Στις συνιστώσες 2.1 και 2.2, 4.1 (Αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα) και 4.2 (Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης) περιλαμβάνονται μέτρα όπως η πράσινη φορολογία, η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι βιώσιμες μεταφορές και οι επενδύσεις στην ψηφιακή συνδεσιμότητα και η ψηφιοποίηση των κρατικών υπηρεσιών, τα οποία αναμένεται να βοηθήσουν στη μετάβαση της χώρας προς μια πιο πράσινη και ψηφιακή οικονομία. Ειδικότερα, η συνιστώσα 2.1 (Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) αναμένεται να εξασφαλίσει πιο ανταγωνιστικές τιμές χονδρικής της ηλεκτρικής ενέργειας μέσω της σύνδεσης του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας της Κύπρου με το ελληνικό δίκτυο στην Κρήτη και επομένως να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Οι συνιστώσες 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση) και 5.2 (Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη) συμπληρώνουν τις προσπάθειες

διαφοροποίησης και τόνωσης της παραγωγικότητας με την προσθήκη μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων για την αντιμετώπιση των αναντιστοιχιών δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας. Η συνιστώσα 3.3 (Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων) αποσκοπεί στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, μαζί με τη συνιστώσα 3.4 (Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς), η οποία περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις όπως η εθνική υπηρεσία προώθησης και το ταμείο μετοχικού κεφαλαίου, τα οποία αναμένεται να βελτιώσουν την πρόσβαση των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση. Τέλος, η συνιστώσα 3.2 (Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας) συμβάλλει σημαντικά μέσω της ενίσχυσης της σύνδεσης και της συνεργασίας μεταξύ έρευνας και επιχειρήσεων, της εμπορικής εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων έρευνας και της εντατικοποίησης της δραστηριότητας Ε&Α.

Το σχέδιο αποσκοπεί στην απλούστευση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και στη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδότηση. Η συνιστώσα 3.3 (Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων) έχει καθοριστική σημασία για τη δημιουργία ενός απλουστευμένου και φιλικού προς τις επενδύσεις επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την παροχή ευκαιριών χρηματοδότησης στις ΜΜΕ και τη βελτίωση των ευκαιριών διεθνοποίησης για τις κυπριακές εταιρείες. Στη συνιστώσα περιλαμβάνονται μέτρα όπως η θέσπιση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου για διαδικασίες που σχετίζονται με την επενδυτική και επιχειρηματική δραστηριότητα στην Κύπρο και ο εκσυγχρονισμός του εταιρικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένου του πλαισίου αφερεγγυότητας. Επιπλέον, τα μέτρα περιλαμβάνουν την ανάπτυξη ικανοτήτων των ΜΜΕ μέσω της παροχής συμβουλών και καθοδήγησης, της ψηφιακής αναβάθμισης των επιχειρήσεων και της παροχής κινήτρων με στόχο τη βελτίωση της παραγωγικότητας της επιχειρηματικής κοινότητας και ιδιαίτερα της παραγωγικότητας των ΜΜΕ. Αναμένεται να εφαρμοστούν επίσης μεταρρυθμίσεις για τη διευκόλυνση και την προώθηση της δημιουργίας εναλλακτικών μηχανισμών χρηματοδότησης, όπως η χρηματοδότηση με ίδια κεφάλαια, μεταρρυθμίσεις για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των επιχειρήσεων, ιδίως των καινοτόμων επιχειρήσεων και των νεοφυών επιχειρήσεων. Η συνιστώσα 3.4 (Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς) αναμένεται να στηρίξει το επιχειρηματικό περιβάλλον και να ενισχύσει την ευκολία άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσω της επένδυσης στη σύγχρονη δημόσια διοίκηση, της αύξησης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και της εισαγωγής διαφόρων μεταρρυθμίσεων για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Η εφαρμογή μέτρων για διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας αναμένεται να βελτιώσει την ανθεκτικότητα της οικονομίας και να στηρίξει την ανάπτυξη. Στη συνιστώσα 3.5 (Διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας) περιλαμβάνονται μέτρα για την αύξηση της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας και του δίκαιου χαρακτήρα του φορολογικού συστήματος και της φορολογικής διοίκησης, και την εξασφάλιση της είσπραξης εσόδων, καθώς και μέτρα για την αντιμετώπιση του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού. Στη συνιστώσα περιλαμβάνονται επίσης μέτρα για την ενίσχυση και τη διασφάλιση της ευρωστίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος

(τράπεζες, κεφαλαιαγορές, κοινωνία/χρήστες και δικαιούχοι του συστήματος) μέσω μεταρρυθμίσεων που σχετίζονται με το υψηλό απόθεμα ΜΕΔ και τη βελτίωση του καθεστώτος αφερεγγυότητας, καθώς και μέτρα για την καταπολέμηση του ιδιωτικού χρέους, συμπεριλαμβανομένου του νέου νομικού πλαισίου και του συστήματος ανταλλαγής δεδομένων και γραφείων πιστώσεων και ενός σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη μητρώου παρακολούθησης υποχρεώσεων.

Λαμβάνονται σημαντικά μέτρα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος. Το σχέδιο περιλαμβάνει επίσης ένα φιλόδοξο θεματολόγιο για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Με τη συνιστώσα 3.4 (Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς) αναμένεται να ολοκληρωθεί η ψηφιοποίηση των δικαστικών διαδικασιών και προβλέπεται η χρήση επικαιροποιημένων κανόνων πολιτικής δικονομίας. Αυτό συνοδεύεται από αναβάθμιση της υφιστάμενης υποδομής, και από μέτρα για τη βελτίωση των δεξιοτήτων των δικαστών και των δικαστικών υπαλλήλων και την επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης.

Το σχέδιο αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των βασικών αναντιστοιχιών δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας και στην προώθηση της απασχόλησης. Στη συνιστώσα 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση) περιλαμβάνονται μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που επικεντρώνονται στην ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα και στην παροχή βοήθειας στους εκπαιδευόμενους να αποκτήσουν τις κατάλληλες δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων και ικανοτήτων για τις ανάγκες της οικονομίας. Επιπλέον, η συνιστώσα 5.2 (Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη) επιδιώκει την αντιμετώπιση των προκλήσεων των αυτοαπασχολούμενων και των ατόμων που εργάζονται σε νέες μορφές απασχόλησης και δεν απολαύουν επαρκούς κοινωνικής προστασίας, καθώς και τη διευκόλυνση της απασχόλησης των νέων και των ατόμων με ευθύνες φροντίδας εξαρτώμενων ατόμων, κυρίως γυναικών.

Οι επενδύσεις που προβλέπονται στο πλαίσιο του σχεδίου αναμένεται να αυξήσουν τις δημόσιες επενδύσεις. Οι δημόσιες επενδύσεις στην Κύπρο ήταν χαμηλότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ και επικεντρώθηκαν στον κατασκευαστικό τομέα (βλ. τμήμα 2.2). Με βάση την ανάλυση που περιλαμβάνεται στο σχέδιο, οι δαπάνες που ενισχύουν την ανάπτυξη ως ποσοστό του ΑΕΠ θα είναι κατά μέσο όρο 0,7 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερες λόγω των μέτρων που χρηματοδοτούνται μέσω του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σε σύγκριση με το βασικό σενάριο. Ως εκ τούτου, το σχέδιο μπορεί να εκληφθεί ως συμπληρωματικό της ισχύουσας πολιτικής δαπανών.

Οι κυπριακές αρχές υπέβαλαν εκτίμηση των επιπτώσεων του σχεδίου στην ανάπτυξη και στην απασχόληση. Ο ποσοτικός προσδιορισμός από το Κέντρο Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου με τη χρήση διαφόρων συμπληρωματικών μεθόδων και τεχνικών, όπως η προσέγγιση που βασίζεται σε συνάρτηση παραγωγής, οικονομετρικά μοντέλα και πλαίσιο εισροών-εκροών. Με έμφαση στην περίοδο εφαρμογής του σχεδίου, θα μπορούσε να συμβάλει κατά μέσο όρο σε επιπλέον 1,2 ποσοστιαίες μονάδες αύξησης του ΑΕΠ ετησίως κατά την

περίοδο 2021-2026, σε σύγκριση με το άνευ σχεδίου βασικό σενάριο. Κατά την ίδια περίοδο, το σχέδιο αυξάνει σωρευτικά την απασχόληση κατά περισσότερο από 2,5 %. Λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις δευτερογενείς συνέπειες από άλλες χώρες, παρουσιάζονται κατωτέρω τα αποτελέσματα σχετικά με τον αντίκτυπο στο ΑΕΠ με τη χρήση του μοντέλου QUEST της Επιτροπής (βλέπε πλαίσιο 2).

Πλαίσιο 2: Τυποποιημένες προσομοιώσεις του αντικτύπου του NGEU με τη χρήση του QUEST — Κύπρος

Οι προσομοιώσεις βάσει μοντέλου που διενήργησε η Επιτροπή με τη χρήση του μοντέλου QUEST δείχνουν ότι ο οικονομικός αντίκτυπος του NGEU στην Κύπρο θα μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση του ΑΕΠ μεταξύ 1,1 % και 1,8 % έως το 2026.[32] Μετά από 20 χρόνια, το ΑΕΠ θα μπορούσε να είναι κατά 0,6 % υψηλότερο. Οι δευτερογενείς συνέπειες αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό μέρος του αντικτύπου.

Σύμφωνα με τις εν λόγω προσομοιώσεις, αυτό θα οδηγήσει στη δημιουργία έως και 3 000 περίπου πρόσθετων θέσεων εργασίας. Οι διασυνοριακές δευτερογενείς συνέπειες (ΑΕΠ) αντιστοιχούν σε 0,5 ποσοστιαίες μονάδες το 2026, γεγονός που καταδεικνύει την προστιθέμενη αξία των συγχρονισμένων δαπανών στα κράτη μέλη (γραμμή 2). Ακόμη και αν υποτεθεί ότι το ήμισυ των δαπανών δεν είναι παραγωγικό, ο αντίκτυπος εξακολουθεί να είναι σημαντικός (γραμμή 3). [33]

Πίνακας 6: Αποτελέσματα προσημείωσης βάσει του QUEST (ποσοστιαία απόκλιση του επιπέδου του πραγματικού ΑΕΠ από υπόθεση εκτός NGEU, γραμμική παραδοχή εκταμίευσης σε διάστημα 6 ετών)

Scenario	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**	**2040**
Baseline	1,0	1,5	1,5	1,6	1,7	1,8	1,4	1,1	1,1	1,1	0,6
of which spill over	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	0,3	0,3	0,2	0,1
Low productivity	0,7	1,1	1,0	1,0	1,0	1,1	0,7	0,3	0,4	0,4	0,3

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

[32] Ο ΜΑΑ ανέρχεται περίπου στο 90 % του NGEU, το οποίο περιλαμβάνει επίσης το πρόγραμμα ReactEU, το πρόγραμμα «Ορίζων», το InvestEU, το ΤΔΜ, το Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το rescEU.

[33] Από τεχνική άποψη, το σενάριο χαμηλής παραγωγικότητας λαμβάνει υπόψη μια σημαντικά μειωμένη ελαστικότητα παραγωγής του δημόσιου κεφαλαίου.

Αυτό το τυποποιημένο σενάριο δεν περιλαμβάνει τον πιθανό θετικό αντίκτυπο των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, ο οποίος μπορεί να είναι σημαντικός. Μια άσκηση συγκριτικής αξιολόγησης βάσει μοντέλων δείχνει ότι η ανάληψη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που θα είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση κατά το ήμισυ του χάσματος έναντι των χωρών με τις καλύτερες επιδόσεις όσον αφορά τους δείκτες διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, θα μπορούσε να αυξήσει το ΑΕΠ της Κύπρου κατά 8 % σε διάστημα 20 ετών, σε σύγκριση με το 11 % για τον μέσο όρο της ΕΕ[34].

Λόγω των διαφορών στις παραδοχές και τη μεθοδολογία, **τα αποτελέσματα αυτής της τυποποιημένης αξιολόγησης δεν μπορούν να συγκριθούν άμεσα με τα αριθμητικά στοιχεία που αναφέρονται στο κεφάλαιο 4 του σχεδίου της Κύπρου.**

Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής

Το σχέδιο παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη δέσμη μέτρων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων στην αγορά εργασίας και τη βελτίωση της κοινωνικής συνοχής. Οι πολιτικές αυτές περιλαμβάνουν επενδύσεις στην εκπαίδευση και στις δεξιότητες, πολιτικές ενεργοποίησης και κοινωνικές υπηρεσίες, καταπολέμηση των ανισοτήτων, εκσυγχρονισμό της αγοράς εργασίας και αύξηση της κοινωνικής ένταξης. Το σχέδιο αναμένεται επίσης να συμβάλει στην υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων μέσω της προώθησης πολιτικών για τη μείωση της παιδικής φτώχειας και την αύξηση της απασχόλησης των νέων, και να βοηθήσει περαιτέρω την Κύπρο να καταστεί μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς με καλή πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και με παραγωγική και βιώσιμη οικονομία.

Τα μέτρα στο πλαίσιο του πέμπτου άξονα πολιτικής «*Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, εκπαίδευση και ανθρώπινο κεφάλαιο*» του σχεδίου αναμένεται ν ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή και να συμβάλουν στην εφαρμογή του σχεδίου δράσης για τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Τα μέτρα της συνιστώσας 5.2 (Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη) έχουν ως στόχο να προσεγγίσουν τους νέους που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (ΕΕΑΚ) και να τους θέσουν σε καθεστώς απασχόλησης. Υπάρχουν επίσης μέτρα για τη διευκόλυνση της ενεργοποίησης νέων ανέργων, γυναικών καθώς και ατόμων με ευθύνες φροντίδας. Επιπλέον, αυτός ο άξονας πολιτικής επιδιώκει τη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ώστε να διευρυνθεί η κοινωνική προστασία για όλους, ανεξάρτητα από το είδος και τη διάρκεια της απασχόλησης, με την επέκταση και τη βελτίωση της κάλυψης διαφόρων παροχών. Το σχέδιο προβλέπει επίσης μέτρα για την ενίσχυση της ικανότητας των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας να φιλοξενούν και να φροντίζουν ασυνόδευτους ανηλίκους και άλλα παιδιά όπως εφήβους με σοβαρά προβλήματα συμπεριφοράς και για την παροχή σε άτομα

[34] Varga, J, in 't Veld J. (2014), "The potential growth impact of structural reforms in the EU: a benchmarking exercise» (Αντίκτυπος στη δυνητική ανάπτυξη των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στην ΕΕ: συγκριτική αξιολόγηση), European Economy Economic Papers αριθ. 541.
http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2014/pdf/ecp541_en.pdf.

με αναπηρία και σε άτομα που χρήζουν μακροχρόνιας φροντίδας, όπως οι ηλικιωμένοι, κατάλληλες, άνετες, προσβάσιμες, οικογενειακού τύπου κατοικίες στην κοινότητα για να ζουν με ασφάλεια, αξιοπρέπεια και ποιότητα ζωής. Επιπλέον, μέσω της κατασκευής δύο σχολείων ειδικής αγωγής, στόχος είναι η ενίσχυση των μαθησιακών αποτελεσμάτων με τη βελτίωση του σχολικού περιβάλλοντος για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η συνιστώσα 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση) βελτιώνει την ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου μέσω της αύξησης των δαπανών για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, την επανειδίκευση και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται να αντιμετωπιστεί μια άλλη ευπάθεια της κυπριακής οικονομίας: αναντιστοιχίες δεξιοτήτων που συμβάλλουν στην ανεργία των νέων. Βελτιώνει επίσης την πρόσβαση και την οικονομική προσιτότητα της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας. Επιπλέον, η συνιστώσα 1.1 (Ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας) αναμένεται να συμβάλει στη βελτίωση της προσβασιμότητας στην υγειονομική περίθαλψη και στη συνιστώσα 2.1 (Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) μέσω της υψηλότερης ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων σε ενεργειακή φτώχεια στην Κύπρο, καθώς η αδυναμία να διατηρούνται τα σπίτια επαρκώς ζεστά και οι καθυστερούμενες πληρωμές λογαριασμών υπηρεσιών κοινής ωφελείας βρίσκονται σε υψηλότερα επίπεδα από τον μέσο όρο της ΕΕ.

Μείωση της τρωτότητας και αύξηση της ανθεκτικότητας

Διάφορα μέτρα και συνιστώσες αποσκοπούν στη μείωση των ευπαθειών της Κύπρου και στην αύξηση της ικανότητάς της να απορροφά τους κλυδωνισμούς. Τα κύρια τρωτά σημεία προσδιορίζονται από τη διαδικασία μακροοικονομικών ανισορροπιών (βλ. τμήματα 2.1 και 4.2). Αυτά τα τρωτά σημεία αποτελούν μακροχρόνιες συνέπειες από την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση του 2013 και η διόρθωσή τους απαιτεί χρόνο. Το κοινό χαρακτηριστικό αυτών των ανισορροπιών είναι ότι η διόρθωσή τους απαιτεί βελτίωση του αναπτυξιακού δυναμικού, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης κατά τρόπο βιώσιμο και χωρίς αποκλεισμούς. Ως εκ τούτου, τα περισσότερα από τα μέτρα που εξετάστηκαν στα δύο προηγούμενα υποτμήματα έχουν ιδιαίτερη σημασία για την αντιμετώπισή τους.

Το σχέδιο στηρίζει το νέο αναπτυξιακό μοντέλο της Κύπρου το οποίο φιλοδοξεί να βελτιώσει την ανθεκτικότητα της οικονομίας. Η οικονομία της Κύπρου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από λίγους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Τέσσερις τομείς οικονομικής δραστηριότητας αποτελούν κινητήρια δύναμη για περίπου το 70 % της αύξησης του ΑΕΠ και τέσσερις τομείς αντιπροσωπεύουν το 80 % των εξαγωγών υπηρεσιών. Η συνιστώσα 3.1 (Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας) αποσκοπεί στη διαφοροποίηση της οικονομίας και ειδικότερα στην ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού γεωργικού τομέα με την επένδυση στον εκσυγχρονισμό της γεωργικής τεχνολογίας και πρακτικών, στην κτηνοτροφία και στην καθιέρωση ισχυρής συνεργασίας μεταξύ των γεωργών, των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και του Κέντρου Γεωργικών Ερευνών. Επιπλέον, το σχέδιο προβλέπει αναβάθμιση των δεξιοτήτων των γεωργών ώστε να προσαρμοστούν στις ανάγκες της γεωργικής τεχνολογίας. Το σχέδιο προβλέπει επίσης την κατασκευή συλλογικών υποδομών για τη θαλάσσια

υδατοκαλλιέργεια για την κάλυψη των αναγκών θαλάσσιων υπεράκτιων δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας και την τόνωση του τομέα της αλιείας. Όσον αφορά τον μεταποιητικό τομέα, το σχέδιο επικεντρώνεται στην παραγωγή φωτός με τη δημιουργία του πρώτου Οικολογικού Βιομηχανικού Επιστημονικού Πάρκου στη χώρα, τη δημιουργία εθνικής εμπορικής ταυτότητας και την προώθηση του παραδοσιακού προϊόντος «χαλούμι». Το σχέδιο προβλέπει επίσης στήριξη στον μεταποιητικό τομέα για τον εκσυγχρονισμό και την ψηφιοποίηση των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης και της εμπορίας γεωργικών προϊόντων. Το σχέδιο αναμένεται να ενισχύσει την ανθεκτικότητα των τουριστικών υπηρεσιών με τη στήριξη των ΜΜΕ όσον αφορά την επένδυση στην ανάπτυξη του τουριστικού τομέα στις ορεινές, απομακρυσμένες περιοχές και στις περιοχές της ενδοχώρας.

Οι προγραμματισμένες μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας αναμένεται να βελτιώσουν την ανθεκτικότητά της με την αντιμετώπιση των αναντιστοιχιών δεξιοτήτων. Η συνιστώσα 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση) αντιμετωπίζει τις αναντιστοιχίες δεξιοτήτων στην αγορά εργασίας, με την εισαγωγή ενός συστήματος παρακολούθησης των αποφοίτων και τη μεταρρύθμιση των προγραμμάτων σπουδών της δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σύμφωνα με τα αποτελέσματα του συστήματος παρακολούθησης. Η μεταρρύθμιση αυτή αναμένεται να συμβάλει μεσοπρόθεσμα στην ανθεκτικότητα της αγοράς εργασίας και της οικονομίας. Στη συνιστώσα 5.2 (Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη) η ανθεκτικότητα της αγοράς εργασίας αναμένεται επίσης να ενισχυθεί με περαιτέρω μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που προωθούν και στηρίζουν την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα. Επιπλέον, σε αυτήν τη συνιστώσα και τη συνιστώσα 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση), σημαντικές επενδύσεις σε ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της επανειδίκευσης και της αναβάθμισης των δεξιοτήτων, καθώς και της παροχής κινήτρων πρόσληψης, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης, αναμένεται να συμβάλουν στη μείωση της ανεργίας και του σχετικά υψηλού ποσοστού των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης.

Το σχέδιο περιλαμβάνει σειρά μέτρων που αποσκοπούν στην ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα. Περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με το υψηλό απόθεμα ΜΕΔ και τη βελτίωση του καθεστώτος αφερεγγυότητας, καθώς και μέτρα για την καταπολέμηση του ιδιωτικού χρέους, συμπεριλαμβανομένου ενός νέου νομικού πλαισίου, ενός συστήματος ανταλλαγής δεδομένων και γραφείων πιστώσεων και ενός σχεδίου δράσης για την ανάπτυξη μητρώου παρακολούθησης υποχρεώσεων. Αυτά τα μέτρα αναμένεται να είναι επωφελή για τη μείωση της ασύμμετρης πληροφόρησης μεταξύ δημόσιων φορέων, χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, νοικοκυριών και επιχειρήσεων, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε αποτελεσματικότερη κατανομή των πιστώσεων και να διευκολύνουν τη λειτουργία της δευτερογενούς αγοράς των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Το σχέδιο περιλαμβάνει επίσης μέτρα για την αντιμετώπιση του χρηματοοικονομικού αναλφαβητισμού. Επιπλέον, στη συνιστώσα 3.3 (Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων) περιλαμβάνονται μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που αναμένεται να βοηθήσουν τον τομέα των επιχειρήσεων με την παροχή

εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης, οι οποίες με τη σειρά τους μπορούν να βελτιώσουν την ανθεκτικότητα της οικονομίας στο σύνολό της.

Η ανθεκτικότητα αναμένεται επίσης να βελτιωθεί μέσω επενδύσεων και μέτρων στήριξης του συστήματος υγείας. Η συνιστώσα 1.1 (Ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας) αποσκοπεί στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, της προσβασιμότητας και της συνολικής ανθεκτικότητας του τομέα της υγειονομικής περίθαλψης μέσω της στήριξης του προσφάτως θεσπισθέντος εθνικού συστήματος υγείας μέσω διαφόρων παρεμβάσεων, όπως ο εκσυγχρονισμός και η ψηφιοποίηση των υποδομών και του εξοπλισμού υγειονομικής περίθαλψης, η βελτίωση των υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας, η διαπίστευση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης και η εισαγωγή τεκμηριωμένων κλινικών πρωτοκόλλων και η αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων στον τομέα της υγείας. Επιπλέον, αποσκοπεί στην ενίσχυση του συστήματος πολιτικής προστασίας της Κύπρου μέσω ενός σύγχρονου συστήματος προειδοποίησης του κοινού.

Η περαιτέρω ενίσχυση της φορολογικής και της δημόσιας διοίκησης αναμένεται να στηρίξει μια πιο ανθεκτική οικονομία. Σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα, η μείωση της φοροδιαφυγής και η δημιουργία ενός δίκαιου και φιλικού προς την ανάπτυξη φορολογικού περιβάλλοντος μπορεί να είναι ιδιαίτερα επωφελείς για τη δημιουργία δημοσιονομικών περιθωρίων για τις αναγκαίες παρεμβάσεις πολιτικής. Η συνιστώσα 3.5 (Διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας) περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της είσπραξης φόρων και της αποτελεσματικότητας του τμήματος φορολογίας και για την αντιμετώπιση του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού. Επιπλέον, οι συνιστώσες 3.4 (Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς) και 4.2 (Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης) επενδύουν στον εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης και στην αύξηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Τέλος, οι θεσμικές αλλαγές που περιλαμβάνονται στο σχέδιο σε σχέση με το δικαστικό σύστημα και την καταπολέμηση της διαφθοράς αναμένεται να αυξήσουν τη διαφάνεια και θα ενισχύσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον.

Συνοχή και σύγκλιση

Το σχέδιο αναμένεται να συμβάλει στην αύξηση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής και σύγκλισης. Η κρίση λόγω COVID-19 ανέδειξε σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες στην Κύπρο, συμπεριλαμβανομένης της σχετικά υψηλής ανεργίας των νέων, του υψηλού ποσοστού των νέων που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (ΕΕΑΚ) και του αυξημένου κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού (ιδίως μεταξύ των παιδιών και των ατόμων με αναπηρία). Ορισμένες κοινωνικοοικονομικές διαφορές εξακολουθούν να υφίστανται εντός της Κύπρου, κυρίως μεταξύ αγροτικών και ορεινών περιοχών και αστικών κέντρων. Στο σχέδιο περιλαμβάνονται μέτρα για την ενίσχυση του τουριστικού τομέα στις αγροτικές και ορεινές περιοχές και την αναβάθμιση των υποδομών για συνδεσιμότητα ώστε να γεφυρωθούν τα κενά και να εξασφαλιστεί ένας ψηφιακός μετασχηματισμός χωρίς αποκλεισμούς, καθώς και πρόσβαση σε υποδομές επικοινωνίας για όλους τους πολίτες. Επιπλέον, η επένδυση *Αναγέννηση και αναζωογόνηση του αστικού κέντρου*

της Λευκωσίας έχει ως στόχο να προσελκύσει νέους ανθρώπους για να διαμείνουν σε αυτή την περιοχή. Οι επενδύσεις σε εγκαταστάσεις προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας αποσκοπούν στην κάλυψη σημαντικών γεωγραφικών αναγκών. Όσον αφορά την κοινωνική συνοχή, το σχέδιο περιλαμβάνει μέτρα που θα διευκολύνουν την απασχόληση νέων, γυναικών και ατόμων με ευθύνες φροντίδας παιδιών και άλλων εξαρτώμενων ατόμων. Επιπλέον, το σχέδιο αποσκοπεί στη βελτίωση της υποδομής και των υπηρεσιών φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων και παιδιών υπό την ευθύνη των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας. Η μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει να επεκτείνει την κάλυψη για όλους ανεξάρτητα από τη μορφή απασχόλησής τους. Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενα υποτμήματα, στο σχέδιο περιλαμβάνεται ένα ευρύ φάσμα μέτρων τα οποία αναμένεται να βοηθήσουν την οικονομία να ανακάμψει, να μειώσει τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες και να αναπτύξει ένα βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτών των μέτρων, εκείνα που αποσκοπούν στη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη μείωση των οικονομικών ανισοτήτων, τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της απλούστευσης των διαδικασιών, της βελτίωσης του χρηματοπιστωτικού τομέα και της αναβάθμισης των δεξιοτήτων.

Πλαίσιο 3: Εργασιακές και κοινωνικές προκλήσεις υπό το πρίσμα του κοινωνικού πίνακα αποτελεσμάτων που συνοδεύει τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων

Ο κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων, ο οποίος στηρίζει τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, καταδεικνύει ορισμένες εργασιακές και κοινωνικές προκλήσεις στην Κύπρο. Η κρίση λόγω COVID-19 ανέκοψε τις θετικές εξελίξεις στην αγορά εργασίας των τελευταίων ετών και κινδυνεύει να οδηγήσει σε αύξηση του ποσοστού των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Οι δείκτες ανεργίας και απασχόλησης έχουν επιδεινωθεί, παρότι, εκτός από την απασχόληση των νέων, παραμένουν σε επίπεδα γύρω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Ο χαμηλός ψηφιακός γραμματισμός (55 % του πληθυσμού που δεν διαθέτει βασικές ψηφιακές δεξιότητες το 2019) έχει αρνητικό αντίκτυπο στην απασχολησιμότητα.

Η κατάσταση της απασχόλησης των νέων στην Κύπρο είναι κρίσιμη. Το ήδη υψηλό ποσοστό των νέων ηλικίας 15-29 ετών που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (ΕΕΑΚ) επιδεινώθηκε κατά την τρέχουσα κρίση, φθάνοντας στο 15,3 % το 2020 (έναντι 14,1 % το 2019). Το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε από 16,6 % το 2019 σε 18,2 % το 2020 (μέσος όρος της ΕΕ: 15 % και 16,8 %, αντίστοιχα). Επίσης, το ποσοστό των νέων που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο αυξήθηκε σε 11,5 % το 2020 υπερβαίνοντας τον μέσο όρο της ΕΕ (9,9 %).

Η κρίση λόγω COVID-19 ενδέχεται να επιδεινώσει τις ήδη υπάρχουσες κοινωνικές προκλήσεις. Η αύξηση του πραγματικού ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών (ΑΔΕΝ) ανά άτομο ήταν μία από τις βραδύτερες στην Κύπρο το 2019 και οι μισθοί (τόσο ονομαστικοί όσο και πραγματικοί) συρρικνώθηκαν από το δεύτερο τρίμηνο του 2020. Το 20 % της κατανομής εισοδημάτων που αφορά τα υψηλότερα εισοδήματα ήταν 4,58 φορές υψηλότερο από το 20 % της κατανομής εισοδημάτων που αφορούσε τα χαμηλότερα εισοδήματα το 2019 (S80/S20), ενώ το ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) ανήλθε σε 22,3 %, μετά από σταθερή μείωση από το ανώτατο όριο του 2015 (28,9 %) αλλά πάντα σε υψηλότερα επίπεδα από τον μέσο όρο της ΕΕ (20,9 %). Το ποσοστό ατόμων με αναπηρία που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού και καπνίζουν εξακολουθεί να είναι υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ (33 % στην Κύπρο έναντι 28,4 % στην ΕΕ-27 το 2019).

Κοινωνικός πίνακας αποτελεσμάτων για την ΚΥΠΡΟ	
Ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας	Άτομα που εγκατέλειψαν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση (% του πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών) (2020)
	Νέοι ΕΑΕΚ (ως % του συνολικού πληθυσμού ηλικίας 15-24 ετών) (2020)
	Χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων (2020)
	Λόγος πεμπτημορίων εισοδήματος (S80/S20) (2019)
	Ποσοστό ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (σε %) (2019)
Δυναμικές αγορές εργασίας και δίκαιες συνθήκες εργασίας	Ποσοστό απασχόλησης (% του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών) (2020)
	Ποσοστό ανεργίας (% του πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών) (2020)
	Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (% του πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών) (2020)
	Αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΔΕΝ (2019)
	Καθαρές αποδοχές εργαζομένου πλήρους απασχόλησης που αμείβεται με τον μέσο μισθό (2019)
Κοινωνική προστασία και ένταξη	Αντίκτυπος των κοινωνικών μεταβιβάσεων (πλην των συντάξεων) στη μείωση της φτώχειας (2019)
	Παιδιά ηλικίας κάτω των 3 ετών σε επίσημες υπηρεσίες παιδικής φροντίδας (2019)
	Αυτοαναφερόμενες μη καλυπτόμενες ανάγκες ιατρικής περίθαλψης (2019)
	Επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων (2019)

Κρίσιμη κατάσταση	Να δοθεί προσοχή	Κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη	Καλή, αλλά να δοθεί προσοχή	Επίδοση στον μέσο όρο	Επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο	Βέλτιστη επίδοση

Κατάσταση στις 29 Απριλίου 2021. Τα κράτη μέλη κατατάσσονται στον κοινωνικό πίνακα αποτελεσμάτων σύμφωνα με στατιστική μεθοδολογία, η οποία συμφωνείται από την Επιτροπή Απασχόλησης και την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας. Η μεθοδολογία αυτή εξετάζει από κοινού τα επίπεδα και τις μεταβολές των δεικτών σε σύγκριση με τους αντίστοιχους μέσους όρους της ΕΕ και κατατάσσει τα κράτη μέλη σε επτά κατηγορίες. Για πληροφορίες σχετικά με τη μεθοδολογία, μπορείτε να ανατρέξετε στην κοινή έκθεση απασχόλησης του 2021· ΕΑΕΚ: εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης· ΑΔΕΝ: ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών.

Το σχέδιο της Κύπρου αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των προσκλήσεων στον τομέα της απασχόλησης και των κοινωνικών προσκλήσεων που σχετίζονται με την εφαρμογή του πυλώνα. Για την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της πρόσβασης στην αγορά εργασίας, το σχέδιο προτείνει μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση των ψηφιακών και πράσινων δεξιοτήτων, τον εκσυγχρονισμό του συστήματος αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και των σχολείων και την αντιμετώπιση των συνολικών αναντιστοιχιών δεξιοτήτων. Προβλέπονται επίσης επενδύσεις για την περαιτέρω αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) και την παροχή δραστηριοποίησης για τους νέους, συμπληρώνοντας τις δράσεις του ΕΚΤ+. Για τη βελτίωση της δυναμικής της αγοράς εργασίας και των συνθηκών εργασίας, η Κύπρος πρότεινε μια σειρά μέτρων (συμπεριλαμβανομένων των νομοθετικών) για να καταστούν ευρύτερα διαθέσιμες οι ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας. Το σχέδιο υιοθετεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά τις υπηρεσίες και τις πολιτικές της αγοράς εργασίας, όπως οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης (ΔΥΑ) και οι ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ), σύμφωνα με τη σύσταση της Επιτροπής σχετικά με την αποτελεσματική ενεργό στήριξη της απασχόλησης (EASE). Η κύρια ομάδα-στόχος είναι η νεολαία και στο σχέδιο περιλαμβάνεται στοχοθετημένο κίνητρο πρόσληψης που συνδέεται με την κατάρτιση. Για τη βελτίωση της κοινωνικής προστασίας και ένταξης, το σχέδιο προτείνει μέτρα για τη στήριξη της

αποϊδρυματοποίησης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας, τα οποία θα αναπτυχθούν περαιτέρω και θα ενσωματωθούν στο εθνικό σύστημα υγείας.

Η Κύπρος λαμβάνει μέτρα για την αντιμετώπιση της διαθεσιμότητας και της οικονομικής προσιτότητας της ποιοτικής προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας (ΠΕΦ). Το κυπριακό σχέδιο περιλαμβάνει μεταρρύθμιση για την έγκριση νέου νόμου σχετικά με τη σταδιακή οκτάμηνη παράταση της ηλικίας εισόδου στη δωρεάν υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση από την ηλικία των τεσσάρων ετών και παρέχει επιχορηγήσεις σε κοινοτικούς και ιδιωτικούς παιδικούς σταθμούς. Επιπλέον, προβλέπονται επίσης επενδύσεις για την αύξηση της ικανότητας παροχής και υποδομών παιδικής φροντίδας με τη δημιουργία πολυλειτουργικών κέντρων για παιδιά και την κατασκευή νέων δημόσιων κέντρων παιδικής φροντίδας. Οι δράσεις αυτές αποσκοπούν στην αύξηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων των παιδιών, στην εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική και οικονομικά προσιτή ΠΕΦ και στη διευκόλυνση της ενεργοποίησης της συμμετοχής ατόμων με ευθύνες φροντίδας, ιδίως των γυναικών, στην αγορά εργασίας.

Λαμβανομένων υπόψη όλων των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που προβλέπει η Κύπρος, το οικείο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αναμένεται να έχει σημαντικό αντίκτυπο στην ενίσχυση του αναπτυξιακού δυναμικού, στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στην οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα του κράτους μέλους, συμβάλλοντας στην υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων μέσω της προώθησης πολιτικών για τα παιδιά και τους νέους, και στον μετριασμό του οικονομικού και κοινωνικού αντικτύπου της κρίσης λόγω COVID-19, ενισχύοντας έτσι την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή και τη σύγκλιση στην Ένωση. Αυτό θα δικαιολογούσε βαθμολογία Α βάσει του κριτηρίου αξιολόγησης 2.3 του παραρτήματος V του κανονισμού για τον ΜΑΑ.

4.4. Η αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης»

Ο κανονισμός για τον ΜΑΑ ορίζει ότι κανένα μέτρο που περιλαμβάνεται στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας δεν θα πρέπει να βλάπτει σημαντικά οποιονδήποτε από τους έξι περιβαλλοντικούς στόχους κατά την έννοια του άρθρου 17 του κανονισμού για την ταξινόμηση[35]. Σύμφωνα με τον κανονισμό για τον ΜΑΑ και την τεχνική καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» στο πλαίσιο του κανονισμού για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (2021/C58/01, στο εξής: τεχνική καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής

[35] Στους έξι περιβαλλοντικούς στόχους περιλαμβάνονται 1) ο μετριασμός της κλιματικής αλλαγής, 2) η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, 3) η βιώσιμη χρήση και προστασία των υδάτινων και των θαλάσσιων πόρων, 4) η κυκλική οικονομία, 5) η πρόληψη και ο έλεγχος της ρύπανσης και 6) η προστασία και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων.

βλάβης»), τα κράτη μέλη παρέχουν αξιολόγηση ως προς τη μη πρόκληση σημαντικής βλάβης, βάσει της οποίας η Επιτροπή αξιολογεί αν κάθε μέτρο (δηλαδή κάθε μεταρρύθμιση και κάθε επένδυση) που περιλαμβάνεται στα σχέδια συμμορφώνεται με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης». Η συμμόρφωση με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου η Επιτροπή να αξιολογήσει θετικά το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Η Κύπρος συμπεριέλαβε ικανοποιητική αξιολόγηση ως προς την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» για κάθε μέτρο που περιλαμβάνεται στο σχέδιό της και παρείχε περισσότερες λεπτομέρειες, κατά περίπτωση, βάσει του υποδείγματος της Επιτροπής και σύμφωνα με την τεχνική καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης». Η Επιτροπή αξιολόγησε αν και με ποιον τρόπο κάθε μέτρο που περιλαμβάνεται στο σχέδιο της Κύπρου συμμορφώνεται με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» σε αυτήν τη βάση.

Η Κύπρος διασφαλίζει ότι δεν βλάπτονται σοβαρά περιβαλλοντικοί στόχοι με την επιλογή ή τον σχεδιασμό μέτρων που συμμορφώνονται με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» και με την τεκμηρίωση της συμμόρφωσης με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» στο πλαίσιο της αξιολόγησης της αρχής της «μη πρόκληση σημαντικής βλάβης». Χάρη στην επιλογή μέτρων που είτε συμβάλλουν ουσιαστικά στους περιβαλλοντικούς στόχους είτε έχουν μηδαμινές ή ασήμαντες προβλέψιμες επιπτώσεις στους στόχους αυτούς, πολλά μέτρα του σχεδίου της Κύπρου μπορούν να θεωρηθούν ότι συμμορφώνονται εκ προοιμίου με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (π.χ. ορισμένα μέτρα στους τομείς της εκπαίδευσης και κατάρτισης, της αγοράς εργασίας, της δημόσιας διοίκησης και της δικαιοσύνης, καθώς και στην ψηφιοποίηση συστημάτων και διαδικασιών). Άλλα μέτρα έχουν σχεδιαστεί για να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης», συμπεριλαμβανομένων των ευρέων καθεστώτων στήριξης που καλύπτουν όλους τους τομείς και τις δραστηριότητες (π.χ. στην έρευνα-ανάπτυξη-καινοτομία, και στη στήριξη των ΜΜΕ, ή γενικότερα όλων των κλάδων). Για μέτρα που απαιτούν «ουσιαστική αξιολόγησης της αρχής της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» σύμφωνα με την τεχνική καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (π.χ. υγειονομική περίθαλψη, βιώσιμη κινητικότητα, επενδύσεις ενεργειακής απόδοσης και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε κτίρια, το έργο «EuroAsia Interconnector»), η Κύπρος έχει παράσχει αποδεικτικά στοιχεία και διαβεβαιώσεις που τεκμηριώνουν ότι τα μέτρα δεν προκαλούν σημαντική βλάβη σε κανέναν από τους έξι περιβαλλοντικούς στόχους.

Η Κύπρος έχει δεσμευτεί να εφαρμόσει ορισμένες απαιτήσεις της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» οριζόντια σε ολόκληρο το σχέδιο. Για παράδειγμα, σε όλα τα μέτρα που αφορούν την κατασκευή νέων κτιρίων, αυτά πρέπει να είναι κτίρια σχεδόν μηδενικής ενεργειακής απόδοσης σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία της ΕΕ (οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων 2010/31/ΕΕ και την οδηγία (ΕΕ) 2018/844). Σε όλα τα μέτρα που αφορούν ανακαινίσεις κτιρίων, απαιτείται συμμόρφωση με τις οδηγία 2010/31/ΕΕ για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων και την οδηγία (ΕΕ) 2018/844. Τόσο για τα νέα κτίρια όσο και για τις ανακαινίσεις, διασφαλίζεται ότι δεν βρίσκονται σε περιοχές ευαίσθητες από φαινόμενα πλημμύρας, ενώ ο σχεδιασμός των κτιρίων εξασφαλίζει χαμηλό αντίκτυπο των κυμάτων καύσωνα στην εσωτερική θερμική άνεση.

Όλα τα μέτρα που αφορούν την αγορά και εγκατάσταση λεβήτων βιομάζας και τζακιών με βάση τη βιομάζα μέσω των καθεστώτων ενεργειακής απόδοσης της συνιστώσας 2.1 (Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) πρέπει να συμμορφώνονται με τις διατάξεις της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001 για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (REDII) και των σχετικών εκτελεστικών και κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, καθώς και με την εθνική νομοθεσία για τις εκπομπές ατμοσφαιρικών ρύπων από τέτοιες εγκαταστάσεις. Αυτό θα εμπόδιζε τη χρήση βιομάζας από εδάφη με υψηλό απόθεμα άνθρακα και από εδάφη με υψηλή βιοποικιλότητα, ή τη χρήση βιομάζας υψηλού κινδύνου έμμεσης αλλαγής στη χρήση γης, με την παροχή ενός πρώτου επιπέδου όσον αφορά την «αρχή της μη πρόκλησης βλάβης» DNSH-Βιοποικιλότητα και DNSH-Μετριασμός.

Τα οχήματα ή τα πλοία που πρόκειται να αποτελέσουν αντικείμενο προμήθειας πρέπει να συμμορφώνονται με υψηλά πρότυπα περιβαλλοντικών επιδόσεων, π.χ. 50 g εκπομπών CO_2/χλμ. στην περίπτωση ελαφρών οδικών οχημάτων. Στην περίπτωση οχημάτων ειδικού σκοπού, θα πρέπει να υποστηρίζεται η βέλτιστη διαθέσιμη τεχνολογία στην εν λόγω κατηγορία οχημάτων (π.χ. για πυροσβεστικά αεροσκάφη και οχήματα, πυροσβεστικά οχήματα και ελκυστήρες στο μέτρο C2.1I9 – Προστασία δασών από πυρκαγιές).

Στο σχέδιο δεν περιλαμβάνονται επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις που να βρίσκονται εντός ή πλησίον ευαίσθητων ως προς τη βιοποικιλότητα περιοχών. Επιπλέον, δεν πρέπει να επηρεάζουν ούτε να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στις περιοχές και στα είδη που προστατεύονται από τη σχετική εθνική νομοθεσία, το δίκτυο προστατευόμενων περιοχών Natura 2000, τα μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO και τις σημαντικές περιοχές βιοποικιλότητας.

Κατά περίπτωση, θα διασφαλίζεται η συμμόρφωση με τη στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση / τις εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων / κατάλληλες εκτιμήσεις και θα λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα των σχετικών εκτιμήσεων.

Στο κυπριακό σχέδιο περιλαμβάνονται επίσης διάφορα γενικά μέτρα που καλύπτουν όλους τους τομείς και τις δραστηριότητες, τα οποία έχουν σχεδιαστεί ώστε να συμμορφώνονται με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» (σύμφωνα με την τεχνική καθοδήγηση (2021/C58/01)). Σε αυτά περιλαμβάνεται το καθεστώς στήριξης για τη μείωση των εκπομπών CO2 στις βιομηχανίες, στις επιχειρήσεις και στους οργανισμούς· το καθεστώς για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στον μεταποιητικό τομέα· το σχέδιο δράσης για την ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας στη βιομηχανία, καθώς και τα προγράμματα χρηματοδότησης της καινοτομίας και τα καθεστώτα χρηματοδότησης της ενίσχυσης της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των νεοφυών επιχειρήσεων, των καινοτόμων επιχειρήσεων και των ΜΜΕ.

Οι διατάξεις και τα ορόσημα που συνδέονται με τα μέτρα αυτά απαιτούν τη θέσπιση κατάλληλων κριτηρίων για την ανάπτυξη των όρων αναφοράς των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων ή των προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Οι όροι αναφοράς θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι όλα τα έργα που επιλέγονται στο πλαίσιο αυτών των προσκλήσεων συμμορφώνονται με την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης», με την αποφυγή

επιλογών δραστηριοτήτων —στο πλαίσιο της υποβολής των προσκλήσεων— που θα μπορούσαν να επιβαρύνουν σημαντικά τους περιβαλλοντικούς στόχους (π.χ. δραστηριότητες που σχετίζονται με ορυκτά καύσιμα, δραστηριότητες που υπερβαίνουν τους δείκτες αναφοράς του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών (ΣΕΔΕ) για δωρεάν κατανομή, χώρους υγειονομικής ταφής αποβλήτων και αποτεφρωτήρες, μεταξύ άλλων). Για τις δραστηριότητες στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ, όταν οι μειώσεις των εκπομπών δεν είναι σημαντικά χαμηλότερες από τους σχετικούς δείκτες αναφοράς, αναμένεται να εξηγηθεί ο λόγος για τον οποίο δεν μπορεί να επιτευχθεί αυτό το επίπεδο μείωσης των εκπομπών.

Όσον αφορά το έργο «EuroAsia Interconnector», πραγματοποιήθηκε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η Κύπρος έχει δεσμευτεί να τηρήσει τα μέτρα μετριασμού που προσδιορίζονται στην εν λόγω εκτίμηση όσον αφορά τις επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον, τα οποία έχουν επίσης ενσωματωθεί στην άδεια κατασκευής του έργου.

Λαμβανομένης υπόψη της αξιολόγησης όλων των προβλεπόμενων μέτρων, κανένα μέτρο για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδυτικών έργων που περιλαμβάνεται στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου δεν αναμένεται να επιβαρύνει σημαντικά τους περιβαλλοντικούς στόχους κατά την έννοια του άρθρου 17 του κανονισμού (ΕΕ) 2020/852 (αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης»). Αυτό θα δικαιολογούσε βαθμολογία Α βάσει του κριτηρίου αξιολόγησης 2.4 του παραρτήματος V του κανονισμού για τον ΜΑΑ.

4.5. Πράσινη μετάβαση

Κλιματικός στόχος

Στο κυπριακό σχέδιο περιλαμβάνονται μέτρα στήριξης της επίτευξης των στόχων για την κλιματική αλλαγή με ποσό που αντιστοιχεί στο 41 % των συνολικών πιστώσεων του σχεδίου (491 εκατ. EUR από 1,2 δισ. EUR), βάσει της μεθοδολογίας για την παρακολούθηση του κλίματος που ορίζεται στο παράρτημα VI του κανονισμού για τον ΜΑΑ. Αυτό υπερβαίνει το ελάχιστο ποσό για τον στόχο του 37 % για το κλίμα, όπως ορίζεται στον κανονισμό για τον ΜΑΑ. Στον πίνακα 7 παρατίθεται η συνεισφορά στην κλιματική αλλαγή καθεμίας από τις συνιστώσες του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου.

Η μεγαλύτερη συνεισφορά στο σχέδιο για την επίτευξη των στόχων για την κλιματική αλλαγή απορρέει από τον άξονα πολιτικής 2. Πιο συγκεκριμένα, η μεγαλύτερη συνεισφορά (269 εκατ. EUR) προέρχεται από τη συνιστώσα 2.1 (Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) και ακολουθούν οι συνιστώσες 2.2 (Βιώσιμες μεταφορές, 63 εκατ. EUR) και 2.3 (Έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων, 55 εκατ. EUR). Άλλες συνιστώσες με σημαντική συνεισφορά στους στόχους για το κλίμα είναι η συνιστώσα 3.1 (Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας, 39 εκατ. EUR) και η συνιστώσα 1.1 (Ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας, 38 εκατ. EUR).

Πίνακας 7: Μερίδιο για τη συνεισφορά για το κλίμα ανά συνιστώσα

Συνιστώσα	Κόστος (σε εκατ. EUR)	Συμβολή στο κλίμα (σε εκατ. EUR)	Μερίδιο ειδικά για το κλίμα (% ποσοστό του συνολικού κόστους της συνιστώσας)	Μερίδιο ειδικά για το κλίμα (% ποσοστό της συνολικής χρηματοδότησης)
1.1 Ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας	74	38	51 %	3 %
2.1 Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	269	269	100 %	22 %
2.2 Βιώσιμες μεταφορές	91	63	69 %	5 %
2.3 Έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων	87	55	63 %	5 %
3.1 Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας	166	39	23 %	3 %
3.2 Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας	64	8	13 %	1 %
3.3 Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων	51	0	0 %	0 %
3.4 Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς	96	18	19 %	1 %
3.5 Διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας	45	0	0 %	0 %
4.1 Αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα	53	0	0 %	0 %
4.2 Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	36	0	0 %	0 %
5.1 Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση	94	3	3 %	0 %
5.2 Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη	79	0	0 %	0 %
Σύνολο	**1 206**	**491**	**--**	**41 %**

Πηγή: Σχέδιο της Κύπρου

Το μέτρο με τη σημαντικότερη συνεισφορά στην επίτευξη των στόχων της κλιματικής αλλαγής είναι το έργο «EuroAsia Interconnector» (100 εκατ. EUR). Το έργο που περιλαμβάνεται στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου αποτελεί μέρος μιας μεγαλύτερης επένδυσης, η οποία περιλαμβάνει τη διασύνδεση ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των δικτύων του Ισραήλ, της Κύπρου και της Ελλάδας με συνολική ισχύ 2 000 MW. Το έργο είναι ένας ενεργειακός διάδρομος που γεφυρώνει την Ασία και την Ευρώπη, με συνολικό μήκος 1 208 χλμ. Η επένδυση αυτή αναμένεται να επιτρέψει την εισαγωγή και εξαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία αναμένεται να βοηθήσει την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από καθαρότερες πηγές, ιδίως από ανανεώσιμες πηγές.

Μεγάλες συνεισφορές στην επίτευξη των στόχων για το κλίμα παρέχονται από διάφορα καθεστώτα στήριξης που στηρίζουν την ενεργειακή απόδοση και τις επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για νοικοκυριά, επιχειρήσεις, δήμους, κοινότητες, τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και ΜΚΟ. Σημαντικές συνεισφορές παρέχονται επίσης από επενδύσεις που ενθαρρύνουν τη μετάβαση από τα ιδιωτικά αυτοκίνητα στις δημόσιες συγκοινωνίες, την ποδηλασία, το περπάτημα και την προώθηση της χρήσης καθαρών οχημάτων.

Ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό του κυπριακού σχεδίου είναι η συμπερίληψη αρκετών μέτρων με σημαντική συνεισφορά στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Σε αυτά περιλαμβάνονται μέτρα όπως το μέτρο C1.1I7 — σύστημα προειδοποίησης του κοινού για στήριξη λειτουργιών έκτακτης ανάγκης μέσω SMS (4,5 εκατ. EUR)· C2.1I9 Προστασία δασών από πυρκαγιές (18,7 εκατ. EUR)· C2.3I5 Αντιπλημμυρικά έργα και μέτρα συλλογής υδάτων (16 εκατ. EUR)· C2.3I6 Ενίσχυση της ασφάλειας στην παροχή νερού για τις περιοχές της Λευκωσίας και της Λάρνακας (6,04 εκατ. EUR).

Το σχέδιο της Κύπρου ακολουθεί ορθά τη μεθοδολογία για την παρακολούθηση του κλίματος που ορίζεται στο παράρτημα VI του κανονισμού για τον ΜΑΑ. Προσδιορίζει τα πεδία παρέμβασης και τους αντίστοιχους συντελεστές για τον υπολογισμό της στήριξης των κλιματικών στόχων, για κάθε μέτρο. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι:

- ορισμένα μέτρα μεταρρύθμισης που σχετίζονται με το κλίμα [δηλαδή η πράσινη φορολογία (C2.1R1), η ανεξαρτησία του Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου από την αρμόδια Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (C2.1R2) και το κανονιστικό πλαίσιο για την αποθήκευση ενέργειας (C2.1R4)] δεν συνεπάγονται σχετικό κόστος στο πλαίσιο του σχεδίου. Στο πλαίσιο αυτό, το σχέδιο δεν προσδιορίζει πεδία παρέμβασης γι' αυτούς τους φορείς οι οποίοι δεν συμβάλλουν άμεσα στην επίτευξη του στόχου για το κλίμα.
- για τους σκοπούς του υπολογισμού της συνεισφοράς στην επίτευξη των στόχων για το κλίμα, τα μέτρα χωρίζονται σε επιμέρους μέτρα κατά τρόπο ώστε οι αντίστοιχες δαπάνες να μπορούν να επισημαίνονται με το κατάλληλο πεδίο παρέμβασης. Για ορισμένα μέτρα, η κατανομή αυτή, η οποία παρουσιάζεται στον πίνακα του παραρτήματος Ι του παρόντος εγγράφου, διαφέρει από τα επιμέρους μέτρα που απαριθμούνται στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου και σε άλλα τμήματα του παρόντος εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, όπου τα επιμέρους μέτρα ορίζονται ως προς τη διευκόλυνση και την παρακολούθηση της εφαρμογής του μέτρου.
- η επιλογή των πεδίων παρέμβασης για την κλιματική μετάβαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη και αντικατοπτρίζει τη φύση, την εστίαση, τον στόχο ή το αναμενόμενο αποτέλεσμα των επενδύσεων.
- το σχέδιο περιλαμβάνει αύξηση των συντελεστών για το κλίμα, σύμφωνα με τον κανονισμό, για ορισμένες επενδύσεις στη συνιστώσα 2.3 (Έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων· κυρίως την επένδυση στην *έξυπνη διαχείριση δικτύων παροχής ύδατος*). Η αύξηση των συντελεστών για το κλίμα όσον αφορά τα μέτρα αυτά λαμβάνει υπόψη τη συνοδευτική μεταρρύθμιση για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων, η οποία αυξάνει αξιόπιστα τον αντίκτυπο των επενδύσεων αυτών στους στόχους τους για το

κλίμα. Η προκύπτουσα αύξηση της συνεισφοράς για το κλίμα παραμένει εντός του ορίου του 3 % που προβλέπεται από τον κανονισμό για τον ΜΑΑ.

- σε περιορισμένο αριθμό περιπτώσεων, η Κύπρος έχει υποδείξει δύο διαφορετικά πεδία παρέμβασης για τους σκοπούς του κλίματος και της ψηφιακής σήμανσης, αντίστοιχα, τα οποία παρουσιάζονται στον πίνακα του παραρτήματος Ι του παρόντος εγγράφου. Αυτό εφαρμόζεται όταν το μέτρο δεν μπορεί να χωριστεί σε διαφορετικά επιμέρους μέρη, όταν δεν μπορεί να εφαρμοστεί ενιαίο πεδίο παρέμβασης που να αντικατοπτρίζει τη συνεισφορά τόσο στους κλιματικούς όσο και στους ψηφιακούς στόχους, και όταν το μέτρο θεωρείται ότι συμβάλλει πλήρως ή εν μέρει τόσο στους κλιματικούς όσο και στους ψηφιακούς στόχους.

Πράσινη μετάβαση

Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην πράσινη μετάβαση με ειδικό άξονα πολιτικής για την αντιμετώπιση της επιτάχυνσης της μετάβασης σε μια πράσινη οικονομία. Ο άξονας πολιτικής 2 για την επιτάχυνση της μετάβασης σε μια πράσινη οικονομία είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος άξονας πολιτικής του σχεδίου με το 36 % των συνολικών πιστώσεων και με μέτρα που αφορούν την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τη βιώσιμη κινητικότητα, καθώς και τη βιώσιμη διαχείριση των υδάτων. Υπάρχουν επίσης και άλλα μέτρα που κατανέμονται στους υπόλοιπους άξονες πολιτικής, τα οποία προωθούν την κυκλική οικονομία, καθώς και την έρευνα και την καινοτομία που συνδέονται με την πράσινη μετάβαση. Συνολικά, οι προτεινόμενες δράσεις συνάδουν με το πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και θέτουν υπόψη τόσο τα περιβαλλοντικά όσο και τα οικονομικά οφέλη της πράσινης μετάβασης για την προώθηση της ανάκαμψης και της ανθεκτικότητας. Το σχέδιο επιδιώκει την αντιμετώπιση σημαντικών προκλήσεων για την πράσινη μετάβαση που αντιμετωπίζει η Κύπρος (βλ. τμήμα 2.3 και τμήμα 4.1). Η επένδυση *«Απόκτηση δεξιοτήτων, επανειδίκευση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων* στη συνιστώσα 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση) αντιμετωπίζει ορισμένες από τις προκλήσεις της δίκαιης μετάβασης, ευθυγραμμίζοντας τις δεξιότητες με τη μελλοντική οικονομία.

Το κυπριακό σχέδιο προτείνει ορισμένες βασικές μεταρρυθμίσεις για τη στήριξη της πράσινης μετάβασης. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές συνδέονται με την καθιέρωση πράσινης φορολογίας, την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, την αδειοδότηση έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και έργων ανακαίνισης, τη διαχείριση των υδάτων, καθώς και τις κανονιστικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στη διευκόλυνση και την επιτάχυνση των επενδύσεων στην ηλεκτρική κινητικότητα.

Ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

Το κυπριακό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας περιλαμβάνει μέτρα που αποσκοπούν στην ουσιαστική συμβολή στην επίτευξη των εθνικών στόχων για την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για το 2030, σύμφωνα με το εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ). Η συνιστώσα 2.1 (Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) περιλαμβάνει μεταρρυθμίσεις σχετικά

με την καθιέρωση πράσινης φορολογίας, την ανεξαρτησία του διαχειριστή συστήματος μεταφοράς από τον κατεστημένο προμηθευτή ηλεκτρικής ενέργειας για τη διευκόλυνση του ανοίγματος της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στον ανταγωνισμό, καθώς και τη δημιουργία ψηφιακών υπηρεσιών μίας στάσης για την αδειοδότηση έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) και τη διευκόλυνση των ενεργειακών ανακαινίσεων σε κτίρια. Η συνιστώσα περιλαμβάνει επίσης διάφορα καθεστώτα στήριξης που αποσκοπούν στην παροχή βοήθειας στα νοικοκυριά, στις επιχειρήσεις, στους δήμους, στις κοινότητες, στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και στις ΜΚΟ για την υλοποίηση επενδύσεων στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας. Περιλαμβάνει επενδύσεις που σχετίζονται με την ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων και άλλων δημόσιων υποδομών, μεταξύ άλλων στον τομέα της επεξεργασίας των υδάτων. Στην εν λόγω συνιστώσα έχουν επίσης ενσωματωθεί κίνητρα για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στη γεωργία, στις βιομηχανίες, στις επιχειρήσεις και σε άλλους οργανισμούς, καθώς και κίνητρα για την ανάπτυξη διαδικασιών προηγμένων δοκιμών στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των ευφυών δικτύων για την προώθηση της έρευνας υψηλής ποιότητας. Η συνιστώσα περιλαμβάνει επενδύσεις που σχετίζονται με τη μαζική ανάπτυξη έξυπνων μετρητών στην Κύπρο, καθώς και το έργο «EuroAsia Interconnector» με στόχο την ενίσχυση της ενεργειακής διασύνδεσης μεταξύ Κύπρου, Ελλάδας και Ισραήλ. Μολονότι τα μέτρα αυτά αναμένεται να διευκολύνουν μελλοντικά την εισαγωγή μεγαλύτερης δυναμικότητας από ανανεώσιμες πηγές στο μείγμα ηλεκτρικής ενέργειας, το ίδιο το σχέδιο δεν πραγματοποιεί σημαντικές επενδύσεις για την αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Βιώσιμη κινητικότητα

Η Κύπρος χρησιμοποιεί το σχέδιο για την αντιμετώπιση των υπαρχουσών προκλήσεων στον τομέα των μεταφορών. Τα σχετικά μέτρα περιλαμβάνονται στη συνιστώσα 2.2 (Βιώσιμες μεταφορές). Η συνιστώσα υποστηρίζει την ευρωπαϊκή εμβληματική πρωτοβουλία «Επαναφόρτιση και ανεφοδιασμός» και προωθεί τις καθαρές τεχνολογίες στις βιώσιμες, προσβάσιμες και έξυπνες μεταφορές. Ειδικότερα, το σχέδιο περιλαμβάνει την έναρξη της αντικατάστασης συμβατικών οχημάτων με οχήματα μηδενικών και χαμηλών εκπομπών που συνοδεύονται από υποδομές φόρτισης που επαρκούν για τον προγραμματισμένο αριθμό ηλεκτρικών οχημάτων και προωθεί τη χρήση εναλλακτικών, καθαρότερων καυσίμων και μέσων μεταφοράς, καθώς και την ευρύτερη χρήση των δημόσιων συγκοινωνιών. Οι δράσεις και τα μέτρα πολιτικής που περιλαμβάνονται στη συνιστώσα συμβάλλουν στην προώθηση έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) και στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σύμφωνα με τον στόχο υψηλού επιπέδου για την επίτευξη του στόχου για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050.

Διαχείριση υδάτων

Η βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων είναι μία από τις κύριες περιβαλλοντικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Κύπρος και το σχέδιο καλύπτει τις υφιστάμενες υπάρχουσες επενδυτικές ανάγκες στη συνιστώσα 2.3 (Έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων). Η συνιστώσα αποτελείται από ένα σύνολο αλληλένδετων και ενισχυμένων επενδύσεων που ενισχύονται με τη μεταρρύθμιση της διαχείρισης των υδάτων, οι οποίες

αποσκοπούν στο σύνολό τους στον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης των υδάτινων πόρων και στην ενίσχυση της βιωσιμότητας της μεταρρύθμισης αυτής. Ειδικότερα, τα μέτρα της συνιστώσας αποσκοπούν στην εξασφάλιση επαρκούς και αδιάλειπτης παροχής πόσιμου νερού καλής ποιότητας, με μεγιστοποίηση της υποδομής για συστήματα συλλογής λυμάτων, την επεξεργασία λυμάτων και την επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων λυμάτων στη γεωργία, τη μείωση των απωλειών ύδρευσης και διανομής νερού· με τη μείωση των απωλειών νερού στο σύστημα ύδρευσης και διανομής νερού με τη μείωση της ποσότητας νερού που δεν αποφέρει έσοδα και της άντλησης υπόγειων υδάτων· με τη βελτίωση της επιχειρησιακής αποδοτικότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στους καταναλωτές μέσω των τεχνολογικών εξελίξεων· και με την καθιέρωση διαφάνειας στις χρηματοοικονομικές συναλλαγές.

Κυκλική οικονομία

Μέσω του σχεδίου της ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, η Κύπρος αποσκοπεί στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας στο πλαίσιο των προσπαθειών για τη δημιουργία ενός νέου μοντέλου ανάπτυξης και στη διαφοροποίηση της οικονομίας της. Η συνιστώσα 3.1 (Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας) περιλαμβάνει μέτρα που αποσκοπούν στην ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας στον τομέα του τουρισμού και της βιομηχανίας, καθώς και στην αύξηση πρακτικών βιώσιμης διαχείρισης αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένης της ανακύκλωσης. Τα παραπάνω αναμένεται να συμβάλλουν στη μετάβαση προς την κυκλική οικονομία, καθώς και στη μείωση των αποβλήτων, στην ευαισθητοποίηση ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη και στη μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για τον μετριασμό της κλιματικής κρίσης, στην προστασία της κοινωνικής ευημερίας και στην ανάπτυξη ανθεκτικής οικονομίας.

Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και βιοποικιλότητα

Η Κύπρος αντιμετωπίζει τις προκλήσεις της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Ως χώρα ιδιαίτερα ευάλωτη στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, το κυπριακό σχέδιο προβλέπει μέτρα προστασίας και πρόληψης. Η συνιστώσα 2.1 (Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) περιλαμβάνει μέτρα για την αύξηση της ικανότητας ανταπόκρισης της χώρας στις δασικές πυρκαγιές, οι οποίες κινδυνεύουν να αυξηθούν λόγω των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Η συνιστώσα 2.3 (Έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων) περιλαμβάνει αντιπλημμυρικά έργα και μέτρα συλλογής υδάτων με στόχο τη δημιουργία ή την αναβάθμιση υπαρχουσών αντιπλημμυρικών υποδομών.

Όσον αφορά τη βιοποικιλότητα, η συνιστώσα 2.3 (Έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων) περιλαμβάνει επένδυση που σχετίζεται με την προστασία του θαλάσσιου οικοσυστήματος από κινδύνους και τη βελτίωση του επιπέδου αποτελεσματικότητας όσον αφορά τους μηχανισμούς πρόληψης και αντιμετώπισης πετρελαιοκηλίδων. Στόχος του μέτρου είναι η προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων μέσω της αναβάθμισης της επιχειρησιακής ικανότητας του τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών για την άμεση, επαρκή και αποτελεσματική αντιμετώπιση περιστατικών από πετρελαϊκή ρύπανση έως θαλάσσια ρύπανση. Οι προαναφερθείσες επενδύσεις στην προσαρμογή, όπως η προστασία των δασών στη συνιστώσα 2.1 (Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων

πηγών ενέργειας) αναμένεται να είναι επίσης προς όφελος της βιοποικιλότητας. Επιπλέον, η συνιστώσα 3.1 (Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας) περιλαμβάνει διάφορα μέτρα που αναμένεται να έχουν έμμεση συνεισφορά στην προστασία της βιοποικιλότητας, όπως κατασκευή συλλογικών υποδομών θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας, ανάπτυξη τουριστικών διαδρομών, επέκταση του παγκύπριου Δικτύου Πράσινων Σημείων για τη βελτίωση της συλλογής αποβλήτων και της ανακύκλωσης. Τέλος, η αξιολόγηση της αρχής της «μη πρόκλησης βλάβης» διασφαλίζει ότι οι περιοχές Natura 2000 της χώρας δεν απειλούνται από κανένα μέτρο που περιλαμβάνεται στο σχέδιο.

Έρευνα και καινοτομία που συνδέονται με την πράσινη μετάβαση

Η Κύπρος σχεδιάζει επίσης επενδύσεις στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας με έμφαση στην πράσινη μετάβαση. Η συνιστώσα 3.2 (Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας) περιλαμβάνει θεματικό πρόγραμμα χρηματοδότησης του τομέα της έρευνας και της καινοτομίας για την πράσινη μετάβαση. Στόχος του μέτρου είναι η επιχορήγηση μέσω θεματικών προγραμμάτων του τομέα της έρευνας και της καινοτομίας που επικεντρώνονται στην πράσινη μετάβαση. Τα υποστηριζόμενα έργα θα πρέπει να επικεντρώνονται στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στην ενεργειακή απόδοση και στις βιώσιμες μεταφορές. Θα πρέπει να συνεπάγονται συνεργασία με τα κέντρα αριστείας για την έρευνα και την καινοτομία, και να διευκολύνουν την εμπορική εκμετάλλευση των ερευνητικών αποτελεσμάτων.

Λαμβανομένης υπόψη της αξιολόγησης όλων των προβλεπόμενων μέτρων, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αναμένεται, σε μεγάλο βαθμό, να συμβάλει σημαντικά στην πράσινη μετάβαση ή να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις που απορρέουν από αυτήν, και διασφαλίζει ότι τουλάχιστον το 37 % των συνολικών πιστώσεών του συμβάλλει στην επίτευξη του κλιματικού στόχου. Αυτό θα δικαιολογούσε βαθμολογία Α βάσει του κριτηρίου 2.5 στο παράρτημα V του κανονισμού για τον ΜΑΑ.

4.6. Ψηφιακή μετάβαση

Ψηφιακή σήμανση

Το σχέδιο ακολουθεί τη μεθοδολογία για την ψηφιακή παρακολούθηση που ορίζεται στο παράρτημα VII του κανονισμού για τον ΜΑΑ, προσδιορίζοντας τα πεδία παρέμβασης και τους αντίστοιχους συντελεστές για τον υπολογισμό της συνεισφοράς στους ψηφιακούς στόχους. Η επιλογή των πεδίων παρέμβασης για την ψηφιακή μετάβαση είναι επαρκώς αιτιολογημένη και αντικατοπτρίζει τη φύση, την εστίαση, τον στόχο ή το αναμενόμενο αποτέλεσμα των επενδύσεων που περιλαμβάνονται στη συνιστώσα. Για να εξασφαλιστεί η ακριβής επιλογή των τομέων παρέμβασης και να αποφευχθούν τυχόν υπερεκτιμήσεις της συνεισφοράς ορισμένων μέτρων στους ψηφιακούς στόχους, η Κύπρος κατανέμει τα μέτρα με βάση το κόστος τους, όποτε αυτό είναι δυνατόν. Σε περιορισμένο αριθμό περιπτώσεων, η Κύπρος έχει υποδείξει δύο διαφορετικά πεδία παρέμβασης για τους σκοπούς της κλιματικής και ψηφιακής σήμανσης, αντίστοιχα. Αυτό εφαρμόζεται όταν το μέτρο δεν μπορεί να χωριστεί σε διαφορετικά επιμέρους μέρη, όταν δεν μπορεί να εφαρμοστεί ενιαίο πεδίο παρέμβασης που να αντικατοπτρίζει τη συνεισφορά τόσο στους κλιματικούς όσο και στους ψηφιακούς στόχους, και όταν το μέτρο θεωρείται ότι συμβάλλει πλήρως ή εν μέρει τόσο στους κλιματικούς όσο και στους ψηφιακούς στόχους. Το σχέδιο δεν προτείνει αυξημένους ψηφιακούς συντελεστές για κανένα μέτρο.

Συνολικά, με βάση τη μεθοδολογία, η συνεισφορά στην επίτευξη των ψηφιακών στόχων αντιπροσωπεύει το 23 % των συνολικών πιστώσεων του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, ποσοστό που υπερβαίνει το 20 % που προβλέπεται στον κανονισμό για τον ΜΑΑ. Από τις δεκατρείς συνιστώσες του σχεδίου, σχεδόν όλες περιλαμβάνουν μέτρα που σχετίζονται με τον ψηφιακό τομέα και οκτώ από αυτά στηρίζουν άμεσα την ψηφιακή μετάβαση ή δίνουν λύση σε σχετικές προκλήσεις. Οι σημαντικότερες συνεισφορές προέρχονται από

συνιστώσες που αφορούν τις υποδομές συνδεσιμότητας στη συνιστώσα 4.1 (Αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα) και την ψηφιοποίηση του δημόσιου τομέα στη συνιστώσα 4.2 (Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης), ακολουθούμενες από τις δύο συνιστώσες που αφορούν την ηλεκτρονική δικαιοσύνη στη συνιστώσα 3.4 (Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς) και δημοσιονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα στη συνιστώσα 3.5 (Διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας). Ως εκ τούτου, μολονότι ο άξονας πολιτικής 4 (προς μια ψηφιακή εποχή) επικεντρώνεται αποκλειστικά στην ψηφιακή μετάβαση, τα μέτρα που σχετίζονται με την ψηφιακή τεχνολογία είναι διάσπαρτα σε ολόκληρο το κυπριακό σχέδιο.

Πίνακας 8: Ψηφιακή συνεισφορά ανά συνιστώσα

Συνιστώσα	Συνολικό κόστος (σε εκατ. EUR)	Ψηφιακή συνεισφορά (σε εκατ. EUR)	Μερίδιο ειδικά για το ψηφιακό (% ποσοστό του συνολικού κόστους της συνιστώσας)	Μερίδιο ειδικά για το ψηφιακό (% ποσοστό της συνολικής χρηματοδότησης)
1.1 Ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας	74	15	20 %	1 %
2.1 Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	269	17	6 %	1 %
2.2 Βιώσιμες μεταφορές	91	4	4 %	0 %
2.3 Έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων	87	23	27 %	2 %
3.1 Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας	166	2	1 %	0 %
3.2 Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας	64	0	0 %	0 %
3.3 Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων	51	17	33 %	1 %
3.4 Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς	96	54	57 %	5 %
3.5 Διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας	45	28	63 %	2 %
4.1 Αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα	53	53	100 %	4 %
4.2 Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης	36	35	98 %	3 %
5.1 Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος, αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση	94	24	26 %	2 %
5.2 Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη	79	10	12 %	1 %
Σύνολο	**1206**	**282**	**--**	**23 %**

Πηγή: Σχέδιο της Κύπρου

Ψηφιακή μετάβαση

Με σημαντικό ποσοστό επί του συνολικού προϋπολογισμού και έμφαση στις ψηφιακές πτυχές στην πλειονότητα των συνιστωσών του, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας που προτείνει η Κύπρος δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ψηφιακή μετάβαση και στις σχετικές προκλήσεις που προκύπτουν από τη μετάβαση αυτή σε όλους τους τομείς. Τα μέτρα του σχεδίου καλύπτουν πέντε από τους επτά τομείς προτεραιότητας που προσδιορίζονται στο παράρτημα VII του κανονισμού για τον ΜΑΑ: συνδεσιμότητα, ανθρώπινο κεφάλαιο, ψηφιοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών, ψηφιοποίηση των επιχειρήσεων, επενδύσεις σε ψηφιακές ικανότητες και προηγμένες τεχνολογίες. Το σχέδιο εξετάζει επίσης τις τέσσερις στρατηγικές προτεραιότητες που προσδιορίστηκαν σε επίπεδο ΕΕ και επαναβεβαιώθηκε σε πρόσφατη ανακοίνωση σχετικά με την ψηφιακή δεκαετία της Ευρώπης[36]: δεξιότητες, υποδομές, ψηφιακός μετασχηματισμός των επιχειρήσεων και ψηφιοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών. Τέλος, τα προτεινόμενα μέτρα ευθυγραμμίζονται με τις τέσσερις εμβληματικές ψηφιακές πρωτοβουλίες που προσδιορίζονται στην ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2021[37]: Σύνδεση, εκσυγχρονισμός, επέκταση και επανειδίκευση και αναβάθμιση δεξιοτήτων.

Η συνιστώσα 4.1 (Αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα), αφιερωμένη αποκλειστικά στη συνδεσιμότητα, περιλαμβάνει τόσο μεταρρυθμίσεις όσο και επενδύσεις που αποσκοπούν στην προώθηση και στη διευκόλυνση της ευρείας ανάπτυξης δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας (VHCN). Σε αυτές περιλαμβάνονται το 5G και οι οπτικές ίνες, σύμφωνα με τους στόχους της ΕΕ για συνδεσιμότητα έως το 2025, με το σχέδιο δράσης για το 5G και, σε ορισμένες περιπτώσεις, με την εφαρμογή της εργαλειοθήκης συνδεσιμότητας. Με τον εντοπισμό και την εξάλειψη των διοικητικών σημείων συμφόρησης και εμποδίων στην ταχεία ανάπτυξη δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας, οι μεταρρυθμίσεις αναμένεται να διευκολύνουν τις επενδύσεις από ιδιωτικούς φορείς. Οι επενδύσεις θα πρέπει επίσης να στηρίζουν τη δημιουργία δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας σε περιοχές που δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον από μέρους ιδιωτών, αντιμετωπίζοντας έτσι τις εδαφικές ανισότητες όσον αφορά τη διαθεσιμότητα ευρυζωνικών συνδέσεων. Για λόγους πληρότητας, με τη συνιστώσα 4.1 (Αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα) η Κύπρος θα εφαρμόσει επίσης ένα σύστημα κουπονιών για φυσικά πρόσωπα, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η κατασκευή της εσωτερικής καλωδίωσης των κτιρίων τους, για τη σύνδεση με δίκτυο πολύ υψηλής χωρητικότητας που διέρχεται κοντά στις εγκαταστάσεις τους. Τέλος, η εγκατάσταση δικτύου ανθεκτικού κορμού υψηλής χωρητικότητας για συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο για την Κύπρο μέσω μιας νέας υποθαλάσσιας σύνδεσης για τη συνδεσιμότητα δεδομένων μεταξύ Κύπρου και Ελλάδας αναμένεται να βελτιώσει περαιτέρω τη συνδεσιμότητα στο νησί. Δεδομένου ότι η Κύπρος κατέχει την τελευταία θέση όσον αφορά τη συνδεσιμότητα στον δείκτη DESI για το 2020, η ενίσχυση της πρόσβασης όλων των πολιτών σε υποδομές επικοινωνίας ώστε να γεφυρωθεί το

[36] COM(2021) 118 - 2030 Ψηφιακή Πυξίδα: η ευρωπαϊκή οδός για την ψηφιακή δεκαετία, 9 Μαρτίου 2021.
[37] COM(2020) 575 — Ετήσια στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη 2021, 17 Σεπτεμβρίου 2020.

ψηφιακό χάσμα και να στηριχτεί ο ψηφιακός μετασχηματισμός χωρίς αποκλεισμούς, αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική δέσμη μέτρων του κυπριακού σχεδίου.

Η ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης αποτελεί μια προτεραιότητα του κυπριακού σχεδίου. Η συνιστώσα 4.2 (Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης) εξετάζει ειδικά την προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, στόχος που προβλέπεται επίσης από διάφορα άλλα συμπληρωματικά μέτρα του σχεδίου. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις της συνιστώσας 4.2 (Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης) αναμένεται να συμβάλουν στην επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού της Κύπρου μέσω της ψηφιοποίησης των κρατικών υπηρεσιών, με την ενίσχυση της αποδοτικότητας και της παροχής διαδικτυακών, ασφαλών και άμεσων υπηρεσιών στους πολίτες, κατά τρόπο αποδοτικό, αποτελεσματικό και φιλικό προς τον χρήστη. Αυτό αναμένεται να διευκολύνει την αλληλεπίδραση μεταξύ των πολιτών και των δημόσιων υπηρεσιών, χωρίς να απαιτείται φυσική παρουσία. Στα μέτρα περιλαμβάνονται κυρίως η δημιουργία ενός νέου μοντέλου υλοποίησης για την ανάπτυξη διατερματικών ποιοτικών ψηφιακών υπηρεσιών για το κοινό, η ανάπτυξη του κυβερνητικού υπολογιστικού νέφους (G-Cloud), η δημιουργία νέας πλατφόρμας (Digipol) για τις αστυνομικές διαδικασίες, η δημιουργία εκσυγχρονισμένου μητρώου για τις εταιρείες, η ψηφιοποίηση των βασικών ροών εργασίας σε ορισμένα υπουργεία και υπηρεσίες της κεντρικής κυβέρνησης, η ψηφιοποίηση βασικών διαδικασιών στην Αρχή Λιμένων Κύπρου με στόχο τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητάς τους. Η Κύπρος βρίσκεται κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ για τις ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες σύμφωνα με τον δείκτη DESI για το 2020, και τα μέτρα που περιλαμβάνονται αναμένεται να οικοδομήσουν μια ασφαλή, ολοκληρωμένη και σύγχρονη ψηφιακή αρχιτεκτονική και, ως εκ τούτου, να συμβάλουν στον ψηφιακό μετασχηματισμό της κυβέρνησης, προς όφελος όλων των πολιτών στην Κύπρο.

Η ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης και των δημόσιων υπηρεσιών καλύπτεται επίσης πέραν της συνιστώσας 4.2 (Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης) και καλύπτεται σε όλο το σχέδιο. Τα μέτρα της συνιστώσας 3.5 (Διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας) αναμένεται να στηρίξουν την ψηφιοποίηση των τμημάτων φορολογίας και τελωνείων, και να παράσχουν στο προσωπικό και τους χρήστες τους σύγχρονα ψηφιακά εργαλεία. Η μεταρρύθμιση του πλαισίου αφερεγγυότητας περιλαμβάνει την ενίσχυση του συστήματος ΤΠ που χρησιμοποιείται από το τμήμα αφερεγγυότητας για την αύξηση της αποτελεσματικότητάς του και τη διευκόλυνση της χρήσης εργαλείων αφερεγγυότητας στην οικονομία. Η επένδυση σε ένα σύστημα ΤΠ βασισμένο σε υπολογιστικό νέφος για την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου αναμένεται να της δώσει τη δυνατότητα να διαχειρίζεται αποτελεσματικότερα μεγάλους όγκους δεδομένων συναλλαγών για την εκπλήρωση των εποπτικών της καθηκόντων.

Η ψηφιοποίηση του δημόσιου τομέα του κυπριακού σχεδίου αποτελεί σημαντικό σημείο εστίασης στη συνιστώσα 3.4 (Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς). Στο κυπριακό σχέδιο περιλαμβάνονται μέτρα που χρησιμοποιούν την ψηφιοποίηση ως τρόπο εκσυγχρονισμού και ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των βασικών διοικητικών λειτουργιών και του δικαστικού συστήματος. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν τη βελτίωση των δημόσιων συμβάσεων με τη χρήση ενός

εργαλείου ηλεκτρονικών δημόσιων συμβάσεων που αναμένεται να απλουστεύσει τη συμμετοχή στις δημόσιες συμβάσεις, ιδίως για τις ΜΜΕ, τον ψηφιακό μετασχηματισμό της Νομικής Υπηρεσίας για τη βελτίωση της αποδοτικότητας και των συνθηκών εργασίας των εργαζομένων, την ενίσχυση του ηλεκτρονικού συστήματος έκδοσης οικοδομικών αδειών ώστε να καταστεί δυνατή η πλήρως ψηφιακή διαδικασία, καθώς και την αντιμετώπιση των ανεπαρκειών του δικαστικού συστήματος μέσω της ψηφιοποίησης των επί του παρόντος χειρωνακτικών ή έντυπων διαδικασιών.

Η ψηφιοποίηση αποτελεί επίσης σημαντική παράμετρο των μέτρων που προβλέπονται για τον εκσυγχρονισμό του κυπριακού συστήματος υγείας. Διάφορα μέτρα στη συνιστώσα 1.1 (Ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας) αναμένεται να καταστήσουν αποδοτικότερες τις ιατρικές και επιχειρησιακές διαδικασίες στον τομέα της ιδρυματικής περίθαλψης και της πολιτικής προστασίας. Με τα μέτρα αυτά αναμένεται επίσης να αυξηθούν η ποιότητα, η προσβασιμότητα και η ισότητα της υγειονομικής περίθαλψης και της πολιτικής προστασίας. Με την ανάπτυξη ειδικών πλατφορμών αναμένεται να παρέχεται ηλεκτρονική πρόσβαση στο προσωπικό υγειονομικής περίθαλψης σχετικά με i) τα κλινικά πρότυπα και πρωτόκολλα, ii) τις λοιμώδεις νόσους και τα επιδημιολογικά δεδομένα και την ανάλυση των δεδομένων αυτών, και iii) την κατανάλωση αντιβιοτικών, τη μικροβιακή αντοχή και τις λοιμώξεις που συνδέονται με την υγειονομική περίθαλψη. Η ανάπτυξη γενικών διασυνοριακών υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας στην Κύπρο αναμένεται να συμβάλει στην ανάπτυξη των βασικών μητρώων ηλεκτρονικής υγείας με βάση ένα κοινό ευρωπαϊκό μορφότυπο ανταλλαγής που θα παρέχει στους Ευρωπαίους πολίτες ασφαλή πρόσβαση και ανταλλαγή δεδομένων υγείας σε ολόκληρη την ΕΕ, ενώ παράλληλα θα συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις για έναν ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων υγείας. Με τη σειρά του, αυτό αναμένεται να δώσει τη δυνατότητα για πιο στοχευμένες και ταχύτερες έρευνες, διαγνώσεις και θεραπείες. Ταυτόχρονα, οι ενότητες ανάλυσης δεδομένων που θα αναπτυχθούν αναμένεται να ανταποκριθούν και να υποστηρίξουν την αξιόπιστη τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ), όπως ορίζεται στη Λευκή Βίβλο για την τεχνητή νοημοσύνη και τον πυλώνα «Τεχνολογία στην υπηρεσία των ανθρώπων» της ψηφιακής στρατηγικής της ΕΕ. Στον τομέα της πολιτικής προστασίας, ένα νέο σύστημα προειδοποίησης του κοινού αναμένεται να αυξήσει τη δημόσια ασφάλεια, την ετοιμότητα και την ανθεκτικότητα.

Η ψηφιοποίηση του δημόσιου τομέα συμπληρώνεται δικαιολογημένα από μέτρα για την ενίσχυση της ψηφιοποίησης του ιδιωτικού τομέα, ειδικότερα μέσω συνοδευτικών μέτρων για την παραγωγικότητα των ΜΜΕ, κυρίως μέσω της ψηφιοποίησης. Η συνιστώσα 3.3 (Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων) αναμένεται να απελευθερώσει το δυναμικό των ψηφιακών τεχνολογιών και να συμβάλει στην ψηφιακή μετάβαση των ΜΜΕ, ιδίως με ένα καθεστώς ψηφιακής αναβάθμισης των επιχειρήσεων που αναμένεται να έχει μακροχρόνιες επιπτώσεις στην ανθεκτικότητα και την ανάπτυξη της οικονομίας.

Η ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων —απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχή αντιμετώπιση των προκλήσεων του ψηφιακού μετασχηματισμού— συγκαταλέγεται στους κύριους στόχους των μέτρων της συνιστώσας 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση). Τα προβλεπόμενα μέτρα θέτουν την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων στο επίκεντρο, συνδυάζοντας τη μεταρρύθμιση στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και των σχολείων, τον μετασχηματισμό του προγράμματος

σπουδών, την ανάπτυξη νέου εκπαιδευτικού υλικού, την κατάρτιση των εκπαιδευτικών και τις επενδύσεις στον ψηφιακό εξοπλισμό των σχολείων. Συνολικά, οι σχετικές μεταρρυθμίσεις αναμένεται να συμβάλουν στην ανάπτυξη ενός οικοσυστήματος ψηφιακής μάθησης. Η βελτίωση της πρόσβασης σε ψηφιακό εξοπλισμό και υποδομές για σπουδαστές χαμηλού κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου και η γενική βελτίωση της διδασκαλίας ψηφιακών δεξιοτήτων αναμένεται να συμβάλουν στην υπέρβαση των εκπαιδευτικών φραγμών για τα παιδιά σε μειονεκτική θέση και να καταστήσουν την κοινωνία πιο ανθεκτική σε κρίσεις. Παράλληλα, η Κύπρος θα αναπτύξει εθνικό σχέδιο δράσης για τις ηλεκτρονικές δεξιότητες με στόχο την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων σε όλες τις πληθυσμιακές ομάδες (μεταξύ άλλων στη δημόσια διοίκηση, στις επιχειρήσεις και στην κοινωνία γενικότερα), ώστε να διασφαλιστεί η συνεχής ένταξη όλων των ενηλίκων σε μια κοινωνία που μετασχηματίζεται μέσω της ψηφιοποίησης. Το σχέδιο δράσης για τις ηλεκτρονικές δεξιότητες προβλέπει στοχευμένα μέτρα που αποσκοπούν στην ανάπτυξη εξειδικευμένων δεξιοτήτων ΤΠ για επαγγελματίες που εργάζονται στον δημόσιο τομέα. Στο σχέδιο προβλέπονται επίσης στοχοθετημένες επενδύσεις, μεταξύ άλλων, για τη βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων των ηλικιωμένων και των ανέργων.

Τα μέτρα που συμβάλλουν στο ψηφιακό μερίδιο του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου αναμένεται να έχουν διαρκή αντίκτυπο στην ψηφιακή μετάβαση. Η ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, η ενίσχυση της συνδεσιμότητας, η ψηφιοποίηση των συστημάτων υγείας και δικαιοσύνης, καθώς και η υιοθέτηση ψηφιακών δεξιοτήτων αναμένεται να έχουν διαρκή αντίκτυπο στην προσβασιμότητα των δημόσιων υπηρεσιών και στον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες και οι επιχειρήσεις είναι σε θέση να αλληλεπιδρούν με αυτές. Τα μέτρα θα πρέπει επίσης να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα της παροχής δημόσιων υπηρεσιών και θα αυξήσουν την ανθεκτικότητά τους, διασφαλίζοντας παράλληλα κοινωνική και εδαφική συνοχή.

Λαμβανομένης υπόψη της αξιολόγησης όλων των προβλεπόμενων μέτρων, το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αναμένεται, σε μεγάλο βαθμό, να συμβάλει σημαντικά στην ψηφιακή μετάβαση ή να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις που απορρέουν από αυτήν, και διασφαλίζει ότι τουλάχιστον το 20 % των συνολικών πιστώσεών του συμβάλλει στη στήριξη των ψηφιακών στόχων. Αυτό θα δικαιολογούσε βαθμολογία Α βάσει του κριτηρίου 2.6 στο παράρτημα V του κανονισμού για τον ΜΑΑ.

4.7. Διαρκής αντίκτυπος του σχεδίου

Διαρθρωτικές αλλαγές στη διοίκηση και στους οργανισμούς

Το σχέδιο παρουσιάζει σειρά μέτρων για συμβολή στην ψηφιακή μετάβαση και στην αντιμετώπιση του χαμηλού επιπέδου ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών. Οι συνιστώσες 3.4 (Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς), 4.1 (Αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα) και 4.2 (Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης) έχουν ιδιαίτερη σημασία εν προκειμένω. Αναμένεται να επιφέρει διαρθρωτικές βελτιώσεις στη λειτουργία βασικών υπηρεσιών και να μειώσει το χάσμα όσον αφορά την ποιότητα και τη χρήση των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών, για τις οποίες η Κύπρος κατέλαβε

την 27η θέση μεταξύ των 28 χωρών που αξιολογήθηκαν στον δείκτη ψηφιακής οικονομίας και κοινωνίας για το 2020. Τα μέτρα που περιλαμβάνονται αναμένεται να διασφαλίσουν κάλυψη με ευρυζωνικά δίκτυα 5G και πολύ υψηλής χωρητικότητας για το 100 % του πληθυσμού που ζει σε οργανωμένες κοινότητες, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης δικτύων 5G κατά μήκος των κύριων επίγειων διαδρόμων και της εξασφάλισης καθολικής και οικονομικά προσιτής πρόσβασης στη συνδεσιμότητα Gigabit σε όλες τις αστικές και αγροτικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της συνδεσιμότητας 5G και Gigabit. Το σχέδιο αναμένεται να προωθήσει την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Τα ψηφιακά έργα, όπως οι έξυπνες πόλεις και η ψηφιοποίηση της νομοθετικής διαδικασίας σε συνδυασμό με τα έργα για τη βελτίωση του συστήματος διαχείρισης, την αξιολόγηση και την πρόσληψη προσωπικού στη δημόσια διοίκηση και την αναμόρφωση των τοπικών αρχών αναμένεται να επιφέρουν διαρθρωτική και διαρκή αλλαγή στη λειτουργία του συστήματος δημόσιας διοίκησης, η οποία αναμένεται εντέλει να βελτιώσει το επιχειρηματικό περιβάλλον. Η σύσταση ανεξάρτητης αρχής για τον συντονισμό και την εποπτεία των μέτρων καταπολέμησης της διαφθοράς αποτελεί βασικό στοιχείο του σχεδίου σχετικά με τις διαρθρωτικές αλλαγές στους θεσμούς.

Το σχέδιο περιλαμβάνει αναμόρφωση του δικαστικού συστήματος. Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται στο σχέδιο αποσκοπούν σε διαρκή θετικό αντίκτυπο στην αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος μέσω της ανάπτυξης του ψηφιακού μετασχηματισμού των δικαστηρίων, της κατάρτισης των δικαστών και της θέσπισης επικαιροποιημένων κανόνων πολιτικής δικονομίας, οι οποίοι αναμένεται να αυξήσουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα των δικαστηρίων όσον αφορά την εκδίκαση νομικών υποθέσεων.

Ο διαρκής αντίκτυπος του σχεδίου μπορεί επίσης να ενισχυθεί μέσω συνεργειών, συμπληρωματικότητας και συνοχής μεταξύ του σχεδίου και άλλων προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που χρηματοδοτούνται από τα ταμεία της πολιτικής συνοχής, ιδίως με την αντιμετώπιση των εδαφικών προκλήσεων και την προώθηση ισόρροπης ανάπτυξης. Για την προώθηση της ευρύτερης συνοχής μεταξύ των μέσων, ενθαρρύνεται η ισόρροπη εδαφική κατανομή των πόρων.

Διαρθρωτικές αλλαγές στις πολιτικές

Επιπλέον, το σχέδιο αναμένεται να αντιμετωπίσει ορισμένες διαρθρωτικές αλλαγές για την ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Η συνιστώσα 3.5 (Διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας) εισάγει μέτρα για την αντιμετώπιση του ιδιωτικού χρέους, τη συμβολή στην παρακολούθηση της πληροφόρησης για τις χρηματοπιστωτικές αγορές και της πιστωτικής επέκτασης, καθώς και την άρση της ασύμμετρης πληροφόρησης, τα οποία αναμένεται να αντιμετωπίσουν εγγενείς αδυναμίες του χρηματοπιστωτικού τομέα και να αυξήσουν την ανθεκτικότητα της οικονομίας σε μελλοντικούς κλυδωνισμούς. Τα μέτρα των συνιστωσών 3.1 (Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας), 3.2 (Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας), 3.3 (Ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων) και 3.4 (Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού

συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς) αναμένεται να βελτιώσουν τις κανονιστικές ρυθμίσεις και να διευκολύνουν περαιτέρω την επιχειρηματική δραστηριότητα, μεταξύ άλλων μέσω της στήριξης των ΜΜΕ, της απλούστευσης των διαδικασιών για στρατηγικές επενδύσεις, της τόνωσης της έρευνας και της καινοτομίας και της ψηφιοποίησης της νομοθετικής διαδικασίας.

Το σχέδιο προτείνει ορισμένες βασικές μεταρρυθμίσεις για τη στήριξη της πράσινης μετάβασης με στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων που συνδέονται με την υπερβολική εξάρτηση της Κύπρου από τα ορυκτά καύσιμα. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές αφορούν την καθιέρωση πράσινης φορολογίας, την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, την αδειοδότηση έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και έργων ανακαίνισης, τη διαχείριση των υδάτων, καθώς και τις κανονιστικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στη διευκόλυνση και την επιτάχυνση των επενδύσεων στην ηλεκτρική κινητικότητα.

Διαρκής αντίκτυπος

Η υλοποίηση του σχεδίου αναμένεται να επιφέρει διαρκείς βελτιώσεις στο σύστημα εκπαίδευσης και στην αγορά εργασίας. Το σχέδιο περιλαμβάνει σημαντικές μεταρρυθμίσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα, όπως η εισαγωγή νέου συστήματος για την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών και των σχολείων, η επέκταση της δωρεάν υποχρεωτικής προσχολικής εκπαίδευσης, η προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών της τριτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και η ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων στα σχολεία. Επιπλέον, το σχέδιο περιλαμβάνει την προετοιμασία εθνικής στρατηγικής για την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα. Τα μέτρα αυτά αναμένεται να βελτιώσουν την ποιότητα της εκπαίδευσης για όλες τις ηλικίες, καθώς και τις επιδόσεις των σπουδαστών, και να βελτιώσουν τη σύνδεση μεταξύ σχολείου και αγοράς εργασίας.

Λαμβανομένων υπόψη όλων των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που προβλέπει η Κύπρος στο οικείο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, η εφαρμογή τους αναμένεται, σε μεγάλο βαθμό, να επιφέρει διαρθρωτικές αλλαγές στη διοίκηση ή σε σχετικές πολιτικές, καθώς και να έχει διαρκή αντίκτυπο. Αυτό θα δικαιολογούσε βαθμολογία Α βάσει του κριτηρίου 2.7 στο παράρτημα V του κανονισμού για τον ΜΑΑ.

4.8. Ορόσημα, στόχοι, παρακολούθηση και υλοποίηση

Οι ρυθμίσεις διακυβέρνησης που προτείνει η Κύπρος για την εφαρμογή του συνολικού σχεδίου είναι αξιόπιστες και ο μηχανισμός παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων φαίνεται επαρκής. Οι κύριοι φορείς είναι η επιτροπή παρακολούθησης, η συντονιστική αρχή, ο συντονιστής κοστολόγησης, οι φορείς παρακολούθησης και οι φορείς υλοποίησης.

Πρόκειται να συσταθεί επιτροπή παρακολούθησης, η οποία θα εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο, για την υψηλού επιπέδου παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά την υλοποίηση του σχεδίου, καθώς και η αντιμετώπιση των κινδύνων και η επίλυση ζητημάτων που ενδέχεται να έχουν αντίκτυπο στην υλοποίηση. Ο γενικός διευθυντής της Γενικής Διεύθυνσης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, Συντονισμού και Ανάπτυξης (ΓΔ ΕΠΣΑ) θα ασκεί την προεδρία της επιτροπής παρακολούθησης. Οι γενικοί διευθυντές όλων των

υπουργείων και των υφυπουργείων που συμμετέχουν στο σχέδιο αναμένεται να συμμετέχουν στην εν λόγω επιτροπή ως συμμετέχοντες. Θα συνεδριάζουν τουλάχιστον ανά τρίμηνο ή σε ad-hoc βάση, εάν κριθεί αναγκαίο.

Η Διεύθυνση Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Δ-ΑΑ) της ΓΔ-ΕΠΣΑ έχει οριστεί ως συντονιστική αρχή. Συνολικά, η ευθύνη της είναι να συντονίζει και να παρακολουθεί την υλοποίηση του σχεδίου σε επιχειρησιακό επίπεδο, καθώς και να διασφαλίζει τη συμμόρφωση τόσο με τις διατάξεις του συστήματος παρακολούθησης και ελέγχου όσο και με την εθνική νομοθεσία. Είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση και την πιστοποίηση της επίτευξης των οροσήμων και των στόχων. Είναι επίσης αρμόδια για τον συντονισμό των εργασιών των φορέων υλοποίησης για την έγκαιρη υλοποίηση των οροσήμων και των στόχων, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα του σχεδίου. Αποτελεί το σημείο επαφής για την ανταλλαγή πληροφοριών και την επικοινωνία με την Επιτροπή. Έχει οριστεί να καταρτίζει και να υποβάλλει στην Επιτροπή εκθέσεις σχετικά με την πρόοδο της υλοποίησης του σχεδίου στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού για τον ΜΑΑ. Θα πρέπει επίσης να είναι υπεύθυνη για τη σύνταξη των αιτήσεων πληρωμής και, εφόσον απαιτείται, για οποιαδήποτε αναθεώρηση του σχεδίου. Η συνεχής συνεργασία της Δ-ΑΑ με τις άλλες διευθύνσεις της ΓΔ-ΕΠΣΑ αναμένεται να διασφαλίσει ότι όλα τα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από κονδύλια της ΕΕ συντονίζονται οριζόντια και ότι δεν υπάρχει διπλή χρηματοδότηση από διαφορετικά προγράμματα. Επιπλέον, η συντονιστική αρχή προετοιμάζει και συντονίζει τις συνεδριάσεις της επιτροπής παρακολούθησης. Παρέχει υποστήριξη στους φορείς παρακολούθησης και τους φορείς υλοποίησης (βλ. κατωτέρω) κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Η διοικητική ικανότητα της συντονιστικής αρχής αποτελείται από 10 υπαλλήλους, συμπεριλαμβανομένου του διευθυντή της Δ-ΑΑ, οι οποίοι διαθέτουν σχετική πείρα στον συντονισμό, στην παρακολούθηση, στον έλεγχο και στη διαχείριση προγραμμάτων και έργων στην Κύπρο, τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο. Η συντονιστική αρχή σχεδιάζει επίσης να προσλάβει έξι επιπλέον υπαλλήλους στο εγγύς μέλλον και μπορεί να χορηγηθεί στήριξη, εφόσον απαιτείται, από το προσωπικό άλλων διευθύνσεων της ΓΔ-ΕΠΣΑ.

Η Διεύθυνση Επαληθεύσεων και Πιστοποίησης του Γενικού Λογιστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας ορίζεται ως συντονιστής κοστολόγησης του σχεδίου. Ενεργεί ως κεντρικός ενδιάμεσος φορέας για τις διοικητικές επαληθεύσεις των δαπανών και στηρίζει τη δημοσιονομική διαχείριση όλων των επιχειρησιακών προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία. Η πείρα αυτή αποτελεί πρόσθετη διασφάλιση όσον αφορά την αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης. Ο συντονιστής κοστολόγησης στελεχώνεται από έναν ανώτερο λογιστή και δέκα λογιστές, όλους τους ειδικευμένους λογιστές και μέλη του Συνδέσμου Εγκεκριμένων Λογιστών Κύπρου, με πολυετή πείρα στη δημοσιονομική διαχείριση και έλεγχο των συγχρηματοδοτούμενων έργων και προγραμμάτων, καθώς και στην ανάλυση των επενδυτικών δαπανών και των μεταρρυθμίσεων.

Οι εξειδικευμένοι φορείς παρακολούθησης είναι επιφορτισμένοι με το καθήκον της παρακολούθησης της προόδου, της υποστήριξης των φορέων υλοποίησης για την αντιμετώπιση προβλημάτων, της υποστήριξης της συντονιστικής αρχής στην κατάρτιση εκθέσεων προόδου και της πιστοποίησης της επίτευξης των οροσήμων και των στόχων για

τμήματα του σχεδίου που απαιτούν εξειδικευμένη συμβολή. Έχουν μια γραμμή αναφοράς προς την συντονιστική αρχή. Το Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής είναι αρμόδιο για την παρακολούθηση της υλοποίησης και την πιστοποίηση της επίτευξης των οροσήμων και των στόχων του σχεδίου που σχετίζονται με τις ψηφιακές παρεμβάσεις, ενώ η Διεύθυνση Ελέγχου του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων είναι αρμόδια για την παρακολούθηση της υλοποίησης και την πιστοποίηση της επίτευξης των οροσήμων και στόχων του σχεδίου που θα υλοποιηθούν από τον Κρατικό Οργανισμό Κρατικών Υπηρεσιών Υγείας της Κύπρου (που συγκεντρώνει τους δημόσιους παρόχους υγειονομικής περίθαλψης, ιδίως νοσοκομεία).

Τέλος, οι φορείς υλοποίησης είναι αρμόδιοι για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων του σχεδίου. Εφόσον κριθεί αναγκαίο, μπορούν να εποπτεύονται άμεσα από τη συντονιστική αρχή και/ή τους φορείς παρακολούθησης, από τους δικούς τους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου, από τον γενικό ελεγκτή της δημοκρατίας και από άλλους φορείς υλοποίησης οριζόντιων πολιτικών όπως το Γραφείο Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, η Διεύθυνση Δημόσιων Συμβάσεων του Γενικού Λογιστηρίου της Κυπριακής Δημοκρατίας, το Τμήμα Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης όσον αφορά την ισότητα των φύλων και το Τμήμα Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων όσον αφορά την απαγόρευση διακρίσεων.

Οι ρυθμίσεις για τους λογιστικούς και λοιπούς ελέγχους περιγράφονται στο τμήμα 4.10.

Τα ορόσημα και οι στόχοι του κυπριακού σχεδίου αποτελούν κατάλληλο σύστημα για την αποτελεσματική παρακολούθηση της υλοποίησής του. Αποτελούν βασικά βήματα των μέτρων και αντιπροσωπεύουν συγκεκριμένα επιτεύγματα που συνδέονται άμεσα με την εφαρμογή των μέτρων. Τα ορόσημα και οι στόχοι σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να υπόκεινται στον έλεγχο των κυπριακών αρχών. Είναι ρεαλιστικά, συναφή με την υλοποίηση του σχεδίου και αντικατοπτρίζουν το συνολικό επίπεδο φιλοδοξίας του σχεδίου. Η αξιοπιστία των μηχανισμών επαλήθευσης, της συλλογής δεδομένων και των αρμοδιοτήτων που περιγράφουν οι κυπριακές αρχές φαίνεται να είναι αρκετά ισχυρή ώστε να αιτιολογούνται επαρκώς τα αιτήματα εκταμίευσης αφότου επιτευχθούν τα ορόσημα και οι στόχοι. Κατά γενικό κανόνα, οι δείκτες παρακολούθησης είναι επαρκώς σαφείς και περιεκτικοί ώστε να διασφαλίζεται ότι η εφαρμογή των μέτρων βρίσκεται σε καλό δρόμο.

Οι ρυθμίσεις που προτείνονται από την Κύπρο στο οικείο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αναμένεται ότι θα είναι επαρκείς για να διασφαλίσουν την αποτελεσματική παρακολούθηση και υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, συμπεριλαμβανομένων του προβλεπόμενου χρονοδιαγράμματος, των προτεινόμενων οροσήμων και στόχων, καθώς και των σχετικών δεικτών. Αυτό θα δικαιολογούσε βαθμολογία Α βάσει του κριτηρίου αξιολόγησης 2.8 του παραρτήματος V του κανονισμού για τον ΜΑΑ.

4.9. Υπολογισμός του κόστους

Η Κύπρος παρείχε εκτιμήσεις κόστους για το σύνολο των επενδύσεων που περιλαμβάνονται στο σχέδιο για τις οποίες ζητείται χρηματοδότηση μέσω του μηχανισμού. Σε πολλές περιπτώσεις, παρασχέθηκαν επίσης δικαιολογητικά έγγραφα ή πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τον υπολογισμό του κόστους, συμπεριλαμβανομένων παραπομπών και συνδέσμων με εξωτερικές πηγές. Για ορισμένες μεταρρυθμίσεις, δεν προβλεπόταν καμία αίτηση χρηματοδότησης και, ως εκ τούτου, δεν περιλήφθηκαν στοιχεία υπολογισμού του κόστους.

Οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται στο σχέδιο συμμορφώνονται με τα κριτήρια επιλεξιμότητας που ορίζονται στον κανονισμό για τον ΜΑΑ. Με βάση τις πληροφορίες που παρουσιάζονται στο σχέδιο, όλα τα μέτρα αναμένεται να εφαρμοστούν και να επιφέρουν δαπάνες μόνο μετά την 1η Φεβρουαρίου 2020, εκπληρώνοντας έτσι τα σχετικά κριτήρια επιλεξιμότητας. Ομοίως, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα ορόσημα και στόχους και τα σχετικά αιτήματα πληρωμών, δεν προβλέπεται να ζητηθεί χρηματοδότηση μετά την καταληκτική ημερομηνία της 31ης Αυγούστου 2026. Επιπλέον, οι εκτιμήσεις κόστους του σχεδίου δεν περιλαμβάνουν τον ΦΠΑ, ο οποίος αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη μόνο σε πολύ ειδικές περιπτώσεις. Σε μία περίπτωση που αφορά τη σύσταση και τη λειτουργία οργανισμού καταπολέμησης της διαφθοράς, η χρηματοδότηση του ΜΑΑ θα καλύπτει επαναλαμβανόμενες δαπάνες με τη μορφή δαπανών μόνιμου προσωπικού. Μολονότι, κατά γενικό κανόνα, δεν αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη, υπό ειδικές συνθήκες, οι δαπάνες αυτές θα μπορούσαν να γίνουν δεκτές. Στην περίπτωση αυτή, το μέτρο αφορά άμεσα μια ειδική ανά χώρα σύσταση που απευθύνεται στην Κύπρο και το επαναλαμβανόμενο στοιχείο κόστους είναι περιορισμένο ως προς το μέγεθος. Στο σχέδιο διατυπώνεται επίσης με σαφήνεια η πρόθεση της κυβέρνησης να συνεχίσει τη χρηματοδότηση του οργανισμού μέσω του κρατικού προϋπολογισμού πέραν του χρονικού ορίζοντα του σχεδίου.

Οι πληροφορίες του κυπριακού σχεδίου φαίνεται να δείχνουν ότι ο υπολογισμός του κόστους είναι, σε μέτριο βαθμό, εύλογος και βάσιμος. Ειδικότερα, οι πληροφορίες σχετικά με τον υπολογισμό του κόστους που παρέχονται για τα διάφορα μέτρα, κατά γενικό κανόνα, είναι μάλλον λεπτομερείς, με την ανάλυση των μεθόδων και την εύλογη κατανόηση των υπολογισμών. Για πολλά μέτρα, ιδίως για τα μεγαλύτερα, παρασχέθηκαν αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία παρέχουν μεγαλύτερη βεβαιότητα ότι οι εκτιμήσεις κόστους του σχεδίου είναι εύλογες. Για ορισμένα μικρότερα μέτρα, το σχέδιο αναφέρεται στην ύπαρξη τέτοιων αποδεικτικών στοιχείων.

Από τις πληροφορίες σχετικά με τον υπολογισμό του κόστους που παρασχέθηκαν προκύπτει ότι το κόστος συμβαδίζει με τη φύση και το είδος των προβλεπόμενων μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, στηρίζοντας, ως εκ τούτου, τον βάσιμο χαρακτήρα του. Ανάλογα με το είδος του μέτρου, η παροχή εκτιμήσεων κόστους μπορεί να είναι περισσότερο ή λιγότερο δύσκολη. Για παράδειγμα, στην περίπτωση των προγραμμάτων χρηματοδότησης, όπου οι τελικοί δικαιούχοι πρέπει να υποβάλουν αιτήσεις για προτεινόμενα έργα, οι εκ των προτέρων εκτιμήσεις κόστους κινδυνεύουν να είναι λιγότερο ακριβείς σε σχέση με τα μέτρα στα οποία το είδος και η φύση των έργων είναι από την αρχή σαφείς. Ωστόσο, η πείρα από παρόμοια προγράμματα μπορεί να δώσει μια ιδέα της αναμενόμενης απορρόφησης και, ως εκ τούτου, να

μειώσει την αβεβαιότητα όσον αφορά την ευλογοφάνεια. Οι πληροφορίες αυτές παρασχέθηκαν για ορισμένα μέτρα στο κυπριακό σχέδιο.

Το κυπριακό σχέδιο αναφέρει ότι οι δαπάνες που αναμένεται να χρηματοδοτηθούν από τον μηχανισμό δεν θα χρηματοδοτηθούν ταυτόχρονα από άλλες πηγές της ΕΕ. Αυτό παρέχει κάποια διαβεβαίωση ότι θα τηρηθεί το κριτήριο της προσθετικότητας του κανονισμού για τον ΜΑΑ. Για να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος της ανάκαμψης, οι αρχές επιδιώκουν τα διάφορα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία να λειτουργούν σε συνέργεια με το σχέδιο. Ως εκ τούτου, το σχέδιο αναφέρει ότι έχουν θεσπιστεί μηχανισμοί συντονισμού για την κατανομή των προτεινόμενων μέτρων μεταξύ των διαφόρων μέσων με διασφάλιση της συνοχής, ενίσχυση των συνεργειών και της συμπληρωματικότητας και με αποφυγή των αλληλεπικαλύψεων και διπλής χρηματοδότησης με άλλες πηγές της ΕΕ. Για τον σκοπό αυτό, υπήρξε επίσης συνεργασία μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, τόσο σε επίπεδο πολιτικής όσο και σε τεχνικό και συμβουλευτικό επίπεδο.

Το ποσό του εκτιμώμενου συνολικού κόστους του σχεδίου φαίνεται ανάλογο προς τον αναμενόμενο κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο των χρηματοδοτούμενων μέτρων και σύμφωνο με την αρχή της οικονομικής αποδοτικότητας. Μεγάλο μέρος των μέτρων που περιλαμβάνονται στο κυπριακό σχέδιο αφορά τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις και το συνολικό μέγεθος του κυπριακού σχεδίου ύψους περίπου 4,5 % του ΑΕΠ θα συνέβαλε σημαντικά στην ανάκαμψη της οικονομίας της Κύπρου. Η πλήρης υλοποίηση του σχεδίου θα μπορούσε να έχει σημαντικό αντίκτυπο στο ΑΕΠ και την απασχόληση τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, αρχικά χάρη στις επενδύσεις και, στη συνέχεια, ολοένα και περισσότερο χάρη στην αύξηση της παραγωγικότητας που συνεπάγονται οι μεταρρυθμίσεις (βλ. τμήμα 4.3). Ως εκ τούτου, τα προβλεπόμενα κοινωνικά και οικονομικά οφέλη που θα προκύψουν από το σχέδιο φαίνονται ανάλογα με τα προβλεπόμενα μέτρα και συνάδουν με την αρχή της οικονομικής αποδοτικότητας.

Η αιτιολόγηση που παρέχεται από την Κύπρο για το ύψος του εκτιμώμενου συνολικού κόστους του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας είναι, σε μέτριο βαθμό, εύλογη και βάσιμη, σύμφωνη με την αρχή της οικονομικής αποδοτικότητας και ανάλογη προς τον αναμενόμενο εθνικό οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο. Η Κύπρος έχει παράσχει επαρκείς πληροφορίες και στοιχεία που αποδεικνύουν ότι το ποσό του εκτιμώμενου κόστους των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων του σχεδίου προς χρηματοδότηση μέσω του μηχανισμού δεν καλύπτεται από υφιστάμενη ή σχεδιαζόμενη ενωσιακή χρηματοδότηση. Τα παραπάνω θα δικαιολογούσαν βαθμολογία Β βάσει του κριτηρίου αξιολόγησης 2.9 του παραρτήματος V του κανονισμού για τον ΜΑΑ.

4.10. Λογιστικοί και λοιποί έλεγχοι

Αρτιότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και κατανομή ρόλων και αρμοδιοτήτων

Το σχέδιο προσδιορίζει σαφώς τους φορείς που είναι αρμόδιοι για τους λογιστικούς και λοιπούς ελέγχους και καθορίζει τους ρόλους τους (βλ. επίσης τμήμα 4.8 του παρόντος εγγράφου). Οι βασικοί φορείς για τους λογιστικούς και λοιπούς ελέγχους, όπως προσδιορίζονται στο παράρτημα 4 του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, είναι οι εξής: η επιτροπή

παρακολούθησης· η συντονιστική αρχή, δηλαδή η Δ-ΑΑ της ΓΔ-ΕΠΣΑ· ο συντονιστής κοστολόγησης· οι ειδικοί φορείς παρακολούθησης· οι φορείς υλοποίησης· το σημείο επαφής για την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), η οποία είναι το Γενικό Λογιστήριο της Κυπριακής Δημοκρατίας· οι ελεγκτικοί φορείς, στους οποίους περιλαμβάνονται η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΥΕΕ) και η Ελεγκτική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας· ο εθνικός συντονιστικός φορέας για την καταπολέμηση της απάτης κατά των συμφερόντων της ΕΕ (Υπηρεσία για τον συντονισμό της καταπολέμησης της απάτης, AFCOS)· και ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας και της Αστυνομίας. Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί των φορέων υλοποίησης καθορίζονται λεπτομερώς, με ειδικούς ρόλους για τους ελεγκτές, τους αρμόδιους υπαλλήλους και τις Διευθύνσεις Χρηματοοικονομικής Διαχείρισης στα αρμόδια υπουργεία. Οι προβλεπόμενες επαληθεύσεις εξηγούνται επαρκώς και απαριθμούνται, οι οποίες καλύπτουν τις επαληθεύσεις των συμβάσεων, τους επιτόπιους ελέγχους και όλες τις παρεμβάσεις στο πλαίσιο του σχεδίου, κατά περίπτωση, που υπόκεινται σε εκτίμηση κινδύνου.

Ο Εθνικός Συντονιστής Ελέγχου για την εφαρμογή του Σχεδίου, που είναι η Διεύθυνση Επαλήθευσης και Πιστοποίησης του Υπουργείου Οικονομικών της Κυπριακής Δημοκρατίας, στηρίζει τη Συντονιστική Αρχή στην εποπτεία των ελέγχων από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των φορέων υλοποίησης, σύμφωνα με το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου του σχεδίου και την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία. Στο πλαίσιο αυτό, αναμένεται επίσης να παρακολουθεί την κατάσταση των πορισμάτων των εκ των υστέρων ελέγχων, ενεργώντας ως ενδιάμεσος φορέας μεταξύ της Συντονιστικής Αρχής και της ΥΕΕ και της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας (από κοινού «ελεγκτικοί φορείς»). Ο Εθνικός Συντονιστής Ελέγχου δεν αναμένεται να συμμετέχει στον σχεδιασμό και την εκτέλεση των ελέγχων, που εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των ελεγκτικών οργάνων. Ο Συντονιστής Ελέγχου έχει την ευθύνη να επιβλέπει την αντιμετώπιση σοβαρών παρατυπιών, δηλαδή απάτης, διαφθοράς και σύγκρουσης συμφερόντων, και να μεριμνά για την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης.

Οι φορείς υλοποίησης θα έχουν την πρώτη ευθύνη για την πρόληψη, τον εντοπισμό, την αναφορά και τη διόρθωση των συγκρούσεων συμφερόντων, της διαφθοράς και της απάτης, και την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης. Για τον σκοπό αυτό, θα διενεργούν πρωτοβάθμιους ελέγχους και επαληθεύσεις των φυσικών και χρηματοοικονομικών πτυχών των μέτρων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους και θα επικαιροποιούν τακτικά τη συντονιστική αρχή και τους ειδικούς φορείς παρακολούθησης, κατά περίπτωση, όσον αφορά την πρόοδο στην επίτευξη των οροσήμων και των στόχων των μέτρων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους, παρέχοντας παράλληλα όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά.

Οι προβλεπόμενες διαδικασίες ελέγχου είναι επαρκείς. Η ΥΕΕ και η Ελεγκτική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας διαθέτουν στρατηγικές ελέγχου που ορίζονται στο σχέδιο, στις οποίες ορίζονται η εκτίμηση κινδύνου που πρέπει να διενεργείται, τα είδη των ελέγχων που πρέπει να διενεργούνται, επεξήγηση της προσέγγισης δειγματοληψίας, επεξήγηση του τρόπου κατάρτισης των ετήσιων προγραμμάτων ελέγχου και οι ρυθμίσεις που διασφαλίζουν ότι οι δραστηριότητες που σχετίζονται με το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα συμπεριληφθούν στα προγράμματα ελέγχου. Ειδικότερα, η ΥΕΕ είναι υπεύθυνη για τη διενέργεια εκ των υστέρων

εσωτερικών ελέγχων σε οποιονδήποτε φορέα της κεντρικής κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένου του ελέγχου της επίτευξης των οροσήμων και των στόχων του σχεδίου, μέσω κατάλληλης μεθόδου δειγματοληψίας. Η Ελεγκτική Υπηρεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι αρμόδια για τη διενέργεια εκ των υστέρων (και σε ορισμένες περιπτώσεις σε πραγματικό χρόνο) εξωτερικών ελέγχων για έργα που υλοποιούνται στο πλαίσιο του εθνικού προϋπολογισμού μέσω κατάλληλης μεθόδου δειγματοληψίας η οποία συμμορφώνεται με τα πρότυπα του Διεθνούς Οργανισμού των Ανώτατων Οργάνων Ελέγχου (INTOSAI). Το σχέδιο καθορίζει τον τρόπο με τον οποίο θα διασφαλίζεται η διαδρομή ελέγχου: πώς θα διατηρούνται τα δεδομένα στο μελλοντικό σύστημα παρακολούθησης πληροφοριών (Monitoring Information System, MIS), στα συστήματα αρχειοθέτησης των εμπλεκόμενων φορέων και πώς θα πραγματοποιείται η αρχειοθέτηση και η τήρηση αρχείων πριν από την προετοιμασία του MIS.

Τυχόν αδυναμίες που εντοπίζονται θα αναφέρονται στην Επιτροπή και, κατά περίπτωση, στην OLAF. Κάθε αίτημα πληρωμής, το οποίο συντάσσει η συντονιστική αρχή, συνοδεύεται από διαχειριστική δήλωση και σύνοψη των διενεργηθέντων ελέγχων, συμπεριλαμβανομένων των αδυναμιών που εντοπίστηκαν και τυχόν διορθωτικών μέτρων που έχουν ληφθεί. Για τον σκοπό αυτό, ο εθνικός συντονιστής ελέγχου θα υποστηρίζει τη συντονιστική αρχή για τη συλλογή των αποτελεσμάτων των διαδικασιών ελέγχου που εφαρμόζουν οι ελεγκτικοί φορείς (συμπεριλαμβανομένης της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου και της Ελεγκτικής Υπηρεσίας), καθώς και σε όλες τις περιπτώσεις σοβαρών παρατυπιών, συμπεριλαμβανομένων περιπτώσεων απάτης ή υπόνοιας απάτης, διαφθοράς και σύγκρουσης συμφερόντων, οι οποίες θα εισάγονται στη σύνοψη των ελέγχων. Η AFCOS θα ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την OLAF για περιπτώσεις πιθανολογούμενων παρατυπιών απάτης, διαφθοράς ή σύγκρουσης συμφερόντων.

Το σχέδιο ορίζει ότι οι βασικοί εθνικοί φορείς που είναι αρμόδιοι για τον έλεγχο, και συγκεκριμένα η ΥΕΕ και η Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, είναι ανεξάρτητοι. Η ΥΕΕ και ο υπεύθυνος εσωτερικού ελέγχου είναι ανεξάρτητοι από τις διευθύνσεις των ελεγχθέντων φορέων. Η Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας είναι ανεξάρτητη υπηρεσία της Δημοκρατίας και δεν υπάγεται σε κανένα υπουργείο. Επιπλέον, το σχέδιο περιγράφει λεπτομερώς τις διατάξεις που διασφαλίζουν την ανεξαρτησία του Γενικού Εισαγγελέα (όσον αφορά τις ποινικές διώξεις, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων παρατυπιών) και του Διαμεσολαβητή (τον θεσμό του εξωδικαστικού ελέγχου της διοίκησης στην Κύπρο). Υπάρχει σχέδιο νόμου για τη σύσταση ανεξάρτητης αρχής για την καταπολέμηση της διαφθοράς έως τις 31 Μαρτίου 2022 (βλ. επίσης τμήμα 4.2 υποτμήμα *Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας του δημόσιου τομέα και την καταπολέμηση της διαφθοράς*). Εν τω μεταξύ, η AFCOS είναι επιφορτισμένη με την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Το σχέδιο καθορίζει διάφορα πρόσθετα επίπεδα ελέγχων για την αποφυγή σοβαρών παρατυπιών και την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης. Η συντονιστική αρχή θα τηρεί ενιαίο κεντρικό κατάλογο των αναδόχων, των υπεργολάβων, των τελικών αποδεκτών της ενίσχυσης ή των πραγματικών δικαιούχων τους, για όλα τα μέτρα του σχεδίου. Θέτει τον κεντρικό κατάλογο στη διάθεση του Εθνικού Συντονιστή Ελέγχου για την άσκηση των αρμοδιοτήτων του. Ειδικότερα, για την αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης, εκτός από τον αρχικό έλεγχο κατά την επιλογή έργων στο πλαίσιο του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, οι φορείς

υλοποίησης θα διενεργούν, μεταξύ άλλων, αυτοματοποιημένους ελέγχους ή επιτόπιους ελέγχους. Ο εθνικός συντονιστής ελέγχου διενεργεί οριζόντιους ελέγχους σε δειγματοληπτική βάση και διασταυρώσεις με τον κεντρικό κατάλογο, εάν νέοι αιτούντες (ανάδοχοι, υπεργολάβοι, τελικοί δικαιούχοι) έχουν υποβάλει αίτηση ή χρηματοδοτούνται, μεταξύ άλλων, από ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία ή εθνικά προγράμματα. Ο κίνδυνος σύγκρουσης συμφερόντων αναμένεται να ελαχιστοποιηθεί μέσω υπεύθυνης δήλωσης των αξιολογητών των προσφορών και των προτάσεων για την επιλογή των αναδόχων ή των τελικών αποδεκτών της ενίσχυσης. Επιπλέον, οι πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων μπορούν να ελεγχθούν με τη βοήθεια του μελλοντικού συστήματος παρακολούθησης (MIS) ή του μητρώου πραγματικών δικαιούχων του Εφόρου Εταιρειών ή μέσω κεντρικού καταλόγου. Επιπλέον, σοβαρές παρατυπίες μπορούν να τεθούν υπόψη της συντονιστικής αρχής μέσω καταγγελιών που υποβάλλονται στην Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας ή στον Διαμεσολαβητή ή μέσω πληροφοριών από την AFCOS.

Υπάρχουν επίσης κατάλληλες διαδικασίες για τη διόρθωση σοβαρών παρατυπιών, συμπεριλαμβανομένης της ανάκτησης κεφαλαίων και της δίωξης.

Επάρκεια των συστημάτων αποθετηρίου και άλλων σχετικών ρυθμίσεων

Η συντονιστική αρχή θα χρησιμοποιεί ειδικό σύστημα παρακολούθησης πληροφοριών (MIS) για την υλοποίηση του σχεδίου. Οι βασικές λειτουργίες του, ή ένα ενδεχόμενο σύστημα αποθετηρίου με τις απαιτούμενες λειτουργίες, αναμένεται να έχουν τεθεί σε λειτουργία έως τις 31 Δεκεμβρίου 2021. Η Κύπρος αναμένεται να υποβάλει ειδική έκθεση ελέγχου που να επιβεβαιώνει την αποτελεσματικότητα των λειτουργιών του συστήματος αποθετηρίου έως τις 31 Μαρτίου 2022, και σε κάθε περίπτωση έως την πρώτη αίτηση πληρωμής. Όσον αφορά τις βασικές απαιτούμενες λειτουργίες, ένα σύστημα αποθετηρίου θα καταγράφει και θα αποθηκεύει, κατ' ελάχιστον, τα σχετικά δεδομένα που σχετίζονται με την υλοποίηση του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, ιδίως όσον αφορά την επίτευξη των οροσήμων και των στόχων, τα δεδομένα σχετικά με τους τελικούς αποδέκτες, τους αναδόχους, τους υπεργολάβους και τους πραγματικούς δικαιούχους, σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγραφος 2 στοιχείο δ) σημεία i) έως iii) του κανονισμού για τον ΜΑΑ, με το πρώτο αίτημα πληρωμής. Επιπλέον των ανωτέρω λειτουργιών, το MIS θα εξάγει επίσης δεδομένα από συστήματα τρίτων, συμπεριλαμβανομένου ενδεικτικά του συστήματος ARACHNE της ΕΕ, προκειμένου να αξιοποιηθεί η παρεχόμενη λειτουργικότητα για τη διαχείριση των κινδύνων και των δεικτών απάτης και διαφθοράς. Το σχέδιο περιγράφει επαρκώς τα δεδομένα που θα συλλεχθούν και τον τρόπο με τον οποίο θα διατεθούν. Υπάρχει επίσης περιγραφή του τρόπου με τον οποίο θα διατηρούνται τα δεδομένα προτού το MIS είναι έτοιμο, καθώς και περιγραφή των διαδικασιών διαβίβασης δεδομένων στο MIS μόλις είναι έτοιμο.

Νομική εξουσία και διοικητική ικανότητα όσον αφορά τα ελεγκτικά καθήκοντα

Οι νομικές εντολές για τους φορείς που είναι αρμόδιοι για τους λογιστικούς και λοιπούς ελέγχους καθορίζονται καταλλήλως. Οι υπάρχουσες νομικές εντολές των εμπλεκόμενων φορέων εξηγούνται επαρκώς. Επιπλέον, διευκρινίζεται ρητά ότι με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου της 14ης Μαΐου 2021, με την οποία εγκρίθηκε το σχέδιο, εγκρίνονται και τίθενται σε ισχύ οι διαδικασίες παρακολούθησης και εφαρμογής που περιγράφονται στο σχέδιο, και καθορίζονται οι αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων φορέων.

Το σχέδιο περιγράφει διεξοδικά τη διοικητική ικανότητα (βλ. επίσης τμήμα 4.8). Το σχέδιο περιγράφει την οργάνωση και τη στελέχωση των διαφόρων φορέων που εμπλέκονται στους λογιστικούς και λοιπούς ελέγχους, ιδίως της συντονιστικής αρχής, των ειδικών φορέων παρακολούθησης, της Υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου και της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το σχέδιο αφορά τόσο την περιγραφή της κατάρτισης και της πείρας του βασικού προσωπικού όσο και την παροχή πληροφοριών σχετικά με τις προς πλήρωση κενές θέσεις. Το σχέδιο εξηγεί επίσης τις νέες θέσεις που δημιουργήθηκαν για τις εργασίες που σχετίζονται με το σχέδιο.

Οι ρυθμίσεις που προτείνει η Κύπρος στο σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας για την πρόληψη, τον εντοπισμό και τη διόρθωση της διαφθοράς, της απάτης και των συγκρούσεων συμφερόντων κατά τη χρήση των κονδυλίων που παρέχονται στο πλαίσιο του μηχανισμού, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμίσεων που αποσκοπούν στην αποφυγή της διπλής χρηματοδότησης από τον μηχανισμό και άλλα προγράμματα της Ένωσης, αξιολογούνται ως επαρκείς, με την επιφύλαξη της θέσης σε εφαρμογή συστήματος αποθετηρίου πριν από το πρώτο αίτημα πληρωμής. Αυτό θα δικαιολογούσε βαθμολογία Α βάσει του κριτηρίου αξιολόγησης 2.10 του παραρτήματος V του κανονισμού για τον ΜΑΑ.

4.11. Συνοχή

Αλληλοενισχυόμενα μέτρα

Το σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο, το οποίο συμβάλλει συνεκτικά στην έξυπνη, χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Το σχέδιο διαρθρώνεται από δεκατρείς συνιστώσες οι οποίες ομαδοποιούνται σε πέντε κύριους άξονες πολιτικής («Ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας», «Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας», «Ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας», «Προς μια ψηφιακή εποχή» και «Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, εκπαίδευση και ανθρώπινο κεφάλαιο»), οι οποίοι περιλαμβάνουν μέτρα που αλληλοενισχύονται (τόσο εντός όσο και μεταξύ των αξόνων πολιτικής) και αναμένεται να δημιουργήσουν συνέργειες όταν εφαρμοστούν. Στις περισσότερες συνιστώσες υπάρχει μέτρο που καθορίζει τις στρατηγικές διαστάσεις της μεταρρύθμισης του τομεακού συστήματος, μεταρρυθμίσεις που προβλέπουν το νομοθετικό και διοικητικό πλαίσιο του συστήματος και επενδύσεις που διευκολύνουν τις αλλαγές συμπεριφοράς του ιδιωτικού τομέα με βιώσιμο τρόπο. Επίσης, σε όλες τις συνιστώσες υπάρχουν στοιχεία στις μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο των οποίων καταβάλλονται προσπάθειες προς την πράσινη ή την ψηφιακή μετάβαση, καθώς και στοιχεία

που ενισχύουν τον συνολικό στόχο του σχεδίου για βιώσιμη ανάπτυξη. Ο άξονας πολιτικής 1 και ο άξονας πολιτικής 5 («Ανθεκτικό και αποτελεσματικό σύστημα υγείας, ενίσχυση της πολιτικής προστασίας» και «Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, εκπαίδευση και ανθρώπινο κεφάλαιο») αλληλοενισχύονται στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας, στην ενίσχυση της ποιότητας των καλυπτόμενων υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης, στη στήριξη της μακροχρόνιας φροντίδας, στην κοινωνική προστασία και στη συμμετοχικότητα. Ο άξονας πολιτικής 3 («Ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας») ενισχύει αμοιβαία τα μέτρα τόσο με τον άξονα πολιτικής 2 όσο και με τον άξονα πολιτικής 4 («Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας» και «Προς μια ψηφιακή εποχή»). Οι δεσμοί είναι ιδιαίτερα ισχυροί με τον άξονα πολιτικής 1, καθώς —σε μια προσπάθεια να αυξηθεί η ανθεκτικότητα και η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας— το σχέδιο περιλαμβάνει μέτρα για την ενίσχυση της γεωργίας, την ενίσχυση της ελκυστικότητάς της και την προώθηση της κυκλικής οικονομίας. Προβλέπει επίσης κίνητρα για την ψηφιοποίηση των επιχειρήσεων και της κυβέρνησης, ενισχύοντας αμοιβαία τα μέτρα του άξονα πολιτικής 4.

Συμπληρωματικότητα των μέτρων

Το κυπριακό σχέδιο είναι συνεκτικό και αξιοποιεί τη συμπληρωματικότητα τόσο μεταξύ των μέτρων όσο και μεταξύ των συνιστωσών. Το σχέδιο συντονίστηκε από τη ΓΔ-ΕΠΣΑ, σε συντονισμό με το Υπουργείο Οικονομικών. Δεδομένου ότι οι φορείς αυτοί είναι επίσης υπεύθυνοι για τις οικονομικές στρατηγικές της Κύπρου (συμπεριλαμβανομένης της μακροπρόθεσμης οικονομικής στρατηγικής), του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και, ως εκ τούτου, του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων, τα μέτρα σχεδιάζονται προσεκτικά ώστε να ικανοποιούν την εκπλήρωση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων.

Οι συνιστώσες που σχετίζονται με την πράσινη μετάβαση, όπως εκείνες στις συνιστώσες 2.1, 2.2 και 2.3, αλληλοενισχύονται και λειτουργούν ως συμπληρωματικές μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, καθώς συμβάλλουν από κοινού στην ενεργειακή μετάβαση. Στόχος των μέτρων αυτών είναι, αφενός, η παραγωγή καθαρότερης ενέργειας και, αφετέρου, η εξοικονόμηση της τελικής κατανάλωσης ενέργειας, διασφαλίζοντας παράλληλα την επίτευξη των στόχων της ΕΕ για το κλίμα και την ενέργεια έως το 2030. Οι μεταρρυθμίσεις στη συνιστώσα 2.1 (Κλιματική ουδετερότητα, ενεργειακή απόδοση και διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) συμβάλλουν στα σχέδια για το κλίμα και την ενέργεια μέσω επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων που αποσκοπούν στην επιτάχυνση της ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Όλα αυτά είναι συμπληρωματικά προς τη βιώσιμη ανάπτυξη της κυπριακής οικονομίας. Ομοίως, οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις στη συνιστώσα 2.2 (Βιώσιμες μεταφορές) και στη συνιστώσα 2.3 (Έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση των υδάτων) συνάδουν με την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης, τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και την προώθηση της κοινωνικής ανθεκτικότητας.

Το κυπριακό σχέδιο παρουσιάζει επίσης μέτρα για την ψηφιακή μετάβαση στις συνιστώσες 4.1 (Αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα) και 4.2 (Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης), τα οποία είναι συμπληρωματικά προς τα μέτρα στο πλαίσιο της δημόσιας διοίκησης στη συνιστώσα 3.4 (Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής

αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς), μέτρα για την έρευνα και την καινοτομία στη συνιστώσα 3.2 (Ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας), καθώς και μέτρα για τον εκσυγχρονισμό κύριων οικονομικών τομέων στη συνιστώσα 3.1 (Νέο μοντέλο ανάπτυξης και διαφοροποίηση της οικονομίας). Τα μέτρα που συνδέονται με τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις στον τομέα του ψηφιακού μετασχηματισμού, σε συνδυασμό με το απλουστευμένο φορολογικό σύστημα, είναι επίσης συνεκτικά και συνεπή με τη συνιστώσα 3.4 (Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς) και την ενίσχυση του χρηματοπιστωτικού τομέα και των κεφαλαιαγορών στο πλαίσιο της συνιστώσας 3.5 (Διασφάλιση της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας). Τα μέτρα και οι επενδύσεις στο πλαίσιο των δύο προηγούμενων συνιστωσών θα συμβάλουν στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, δημιουργώντας φιλικότερες συνθήκες για τους επενδυτές και τις επιχειρήσεις μέσω του εκσυγχρονισμού των διαδικασιών και των θεσμικών πλαισίων. Η συνιστώσα 4.1 (Αναβάθμιση υποδομών για συνδεσιμότητα) παρουσιάζει τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις για τη μετάβαση σε ταχείες ευρυζωνικές συνδέσεις και προετοιμάζει το έδαφος προς την τεχνολογία 5G και η συνιστώσα 4.2 (Προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης) αποσκοπεί στην ψηφιοποίηση του δημόσιου τομέα της Κύπρου, σύμφωνα με τα μέτρα της συνιστώσας 3.4 (Εκσυγχρονισμός του δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης, βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος και καταπολέμηση της διαφθοράς) για τη βελτίωση του επιχειρησιακού της μοντέλου και την επίτευξη βελτιωμένων ποιοτικών υπηρεσιών για τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Οι κοινωνικοοικονομικές πολιτικές και μέτρα που σχετίζονται με την αγορά εργασίας στη συνιστώσα 5.2 (Αγορά εργασίας, κοινωνική προστασία, κοινωνική πρόνοια και ένταξη), η δημιουργία θέσεων εργασίας και η εκπαίδευση, η κατάρτιση και οι δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης των ψηφιακών δεξιοτήτων και των επενδύσεων σε ψηφιακές υποδομές στην εκπαίδευση στη συνιστώσα 5.1 (Εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος — αναβάθμιση δεξιοτήτων και επανεκπαίδευση), είναι συμπληρωματικές και συμβαδίζουν με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Για την προώθηση της ευρύτερης συνοχής μεταξύ των μέσων, ιδίως με τα ευρωπαϊκά ταμεία της πολιτικής συνοχής, ενθαρρύνεται η ισόρροπη εδαφική κατανομή των πόρων.

Λαμβανομένης υπόψη της ποιοτικής αξιολόγησης όλων των συνιστωσών του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου, της ατομικής τους βαρύτητας (σημασία, συνάφεια, χρηματοδότηση) και των αλληλεπιδράσεών τους, το σχέδιο περιλαμβάνει μέτρα για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και δημόσιων επενδύσεων τα οποία αντιπροσωπεύουν, σε μεγάλο βαθμό, συνεκτικές δράσεις. Αυτό θα δικαιολογούσε βαθμολογία Α βάσει του κριτηρίου αξιολόγησης 2.11 του παραρτήματος V του κανονισμού για τον ΜΑΑ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΣΗΜΑΝΣΗΣ[38]

Πεδίο παρ/σης = πεδίο παρέμβασης
Συντ. = Συντελεστής για τον υπολογισμό της στήριξης των στόχων για την κλιματική αλλαγή και της ψηφιακής μετάβασης, βάσει του παραρτήματος VI και του παραρτήματος VII του κανονισμού για τον ΜΑΑ

Αναγνωριστικό μέτρου	Ονομασία (επιμέρους) μέτρου	Προϋπολογισμός (εκατ. EUR)	Κλιματική αλλαγή		Ψηφιακή μετάβαση	
			Πεδίο παρ/σης	Συντ. %	Πεδίο Παρ/σης	Συντ. %
C1.1R1	Μεταρρύθμιση 1: Εθνικό Κέντρο Κλινικής Τεκμηρίωσης και Βελτίωσης της Ποιότητας — Ψηφιακή πλατφόρμα	1,00			095	100 %
C1.1R2	Μεταρρύθμιση 2: Σχεδιασμός ηλεκτρονικής πλατφόρμας για την επιτήρηση της κατανάλωσης αντιβιοτικών εντός των νοσοκομείων και της παρακολούθησης νοσοκομειακών λοιμώξεων	0,40			095	100 %
C1.1I1	Επένδυση 1: Νέες εγκαταστάσεις για το Κέντρο Αίματος της Κύπρου και προμήθεια σύγχρονης τεχνολογίας — Κατασκευή νέων κτιρίων	3,52	025ter	40 %		
C1.1I2	Επένδυση 2: Καινοτόμο Σύστημα Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) Δημόσιας Υγείας Κύπρου (CIPHIS)	5,70			095	100 %
C1.1I5	Επένδυση 5: Αναβάθμιση, εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση δημόσιων νοσηλευτηρίων της Κύπρου — Κατασκευή νέων κτιρίων [μονάδα αιμοκάθαρσης στο Γενικό Νοσοκομείο Πάφου]	3,79	025ter	40 %		
C1.1I5	Επένδυση 5: Βελτίωση, εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των δημόσιων νοσηλευτηρίων της Κύπρου — Ενεργειακά αποδοτική ανακαίνιση	30,18	026bis	100 %		

[38] Μολονότι το συνολικό κόστος του σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας της Κύπρου υπερβαίνει το συνολικό κονδύλιο της μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης και των δανείων προς την Κύπρο, η Κύπρος θα διασφαλίσει ότι όλες οι δαπάνες που σχετίζονται με τα μέτρα που αναφέρονται στον παρόντα πίνακα και συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων για το κλίμα χρηματοδοτούνται πλήρως από τα κονδύλια του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

Αναγνωριστικό μέτρου	Ονομασία (επιμέρους) μέτρου	Προϋπολογισμός (εκατ. EUR)	Κλιματική αλλαγή		Ψηφιακή μετάβαση	
			Πεδίο παρ/σης	Συντ. %	Πεδίο Παρ/σης	Συντ. %
C1.1I5	Επένδυση 5: Βελτίωση, εκσυγχρονισμός και αναβάθμιση των δημόσιων νοσηλευτηρίων της Κύπρου — Ψηφιοποίηση στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης	1,18			095	100 %
C1.1I6	Επένδυση 6: Ανάπτυξη γενικών διασυνοριακών υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας στην Κύπρο	1,94			013	100 %
C1.1I7	Επένδυση 7: Σύστημα προειδοποίησης του κοινού για στήριξη λειτουργιών έκτακτης ανάγκης μέσω SMS	4,50	036	100 %	055	100 %
C2.1R3	Μεταρρύθμιση 3: Ψηφιακές υπηρεσίες μίας στάσης για τον εξορθολογισμό της αδειοδότησης έργων ΑΠΕ και τη διευκόλυνση της ενεργειακής ανακαίνισης σε κτίρια	0,50	011bis	40 %	011bis	100 %
C2.1I1	Επένδυση 1: Προώθηση επενδύσεων ενεργειακής απόδοσης σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, δήμους, κοινότητες και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα	40,00	024ter	100 %		
C2.1I2	Επένδυση 2: Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και μεμονωμένων μέτρων ενεργειακής απόδοσης σε κατοικίες, καθώς και αντιμετώπιση της ενεργειακής φτώχειας σε νοικοκυριά με άτομα με αναπηρία	20,50	025bis	100 %		
C2.1I3	Επένδυση 3: Ενθάρρυνση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της εξοικονόμησης ενέργειας από τις τοπικές αρχές / τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, καθώς και από τις ΜΚΟ και διευκόλυνση της μετάβασης των τοπικών κοινοτήτων προς τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν	12,50	026bis	100 %		
C2.1I4	Επένδυση 4: Μείωση των εκπομπών CO2 σε βιομηχανίες, επιχειρήσεις και οργανισμούς	20,00	027	100 %		
C2.1I5	Επένδυση 5: Αναβάθμιση της ενεργειακής απόδοσης των δημόσιων κτιρίων — Σχολεία και Πυροσβεστική Υπηρεσία	8,35	026bis	100 %		

Αναγνωριστικό μέτρου	Ονομασία (επιμέρους) μέτρου	Προϋπολογισμός (εκατ. EUR)	Κλιματική αλλαγή		Ψηφιακή μετάβαση	
			Πεδίο παρ/σης	Συντ. %	Πεδίο Παρ/σης	Συντ. %
C2.1I5	Επένδυση 5: Αναβάθμιση της ενεργειακής απόδοσης των δημόσιων κτιρίων — Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας και σταθμοί επεξεργασίας άντλησης νερού	3,10	029	100 %		
C2.1I6	Επένδυση 6: Αναβάθμιση υποδομής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και δοκιμής έξυπνων δικτύων στο Πανεπιστήμιο Κύπρου	1,59	033	100 %	033	40 %
C2.1I7	Επένδυση 7: Μαζική εγκατάσταση και λειτουργία έξυπνης υποδομής μέτρησης (υποδομής μέτρησης προηγμένης τεχνολογίας) από τον διαχειριστή συστήματος διανομής (ΔΣΔ)	35,00	033	100 %	033	40 %
C2.1I8	Επένδυση 8: Παρακολούθηση και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στον γεωργικό τομέα	4,13	022	100 %		
C2.1I9	Επένδυση 9: Προστασία δασών από πυρκαγιές	18,70	036	100 %		
C2.1I10	Επένδυση 10: Σύστημα διαχείρισης αγοράς για τη διευκόλυνση του ανοίγματος της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στον ανταγωνισμό	4,70	033	100 %	033	40 %
C2.1I11	Επένδυση 11: Τερματισμός ενεργειακής απομόνωσης — Έργο κοινού ενδιαφέροντος «EuroAsia Interconnector»	100,00	033	100 %		
C2.2R1	Μεταρρύθμιση 1: Δημιουργία ευφυούς συστήματος μεταφορών με τη χρήση τεχνολογιών ψηφιακού διδύμου	4,00	076bis	40 %	076bis	100 %
C2.2R2	Μεταρρύθμιση 2: Παροχή του κανονιστικού πλαισίου για την ανάπτυξη διαλειτουργικής και αποτελεσματικής υποδομής επαναφόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων (EV) και αποδοτικής αγοράς επαναφόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων	0,20	073	100 %		
C2.2I1	Επένδυση 1: Υλοποίηση σχεδίων βιώσιμης αστικής κινητικότητας (ΣΒΑΚ) και μέτρα ενίσχυσης της προσβασιμότητας — ΣΒΑΚ / Υποδομές ποδηλασίας και μέτρα ενίσχυσης της προσβασιμότητας	14,50	075	100 %		

Αναγνωριστικό μέτρου	Ονομασία (επιμέρους) μέτρου	Προϋπολογισμός (εκατ. EUR)	Κλιματική αλλαγή		Ψηφιακή μετάβαση	
			Πεδίο παρ/σης	Συντ. %	Πεδίο Παρ/σης	Συντ. %
C2.2I2	Επένδυση 2: Δημιουργία υποδομής για ηλεκτροκίνηση	6,79	073	100 %		
C2.2I3	Επένδυση 3: Προώθηση της ευρείας χρήσης ηλεκτρικών οχημάτων — καινούργιων ηλεκτρικών αυτοκινήτων + οχημάτων PS (οχήματα μηδενικών εκπομπών)	33,81	μ.δ.[39]	100 %		
C2.2I3	Επένδυση 3: Προώθηση της ευρείας χρήσης των ηλεκτρικών οχημάτων (EV) — απόσυρση + νέα οχήματα χαμηλών εκπομπών (LEV)	15,00	μ.δ.[40]	40 %		
C2.3R1	Μεταρρύθμιση 1: Μεταρρύθμιση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων	0,74	040	40 %		
C2.3I1	Επένδυση 1: Αντικατάσταση αγωγού μεταφοράς Χοιροκοιτίας–Αμμοχώστου	11,76	040	40 %		
C2.3I2	Επένδυση 2: Εγκαταστάσεις επεξεργασίας υδάτων: Αναβάθμιση για τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων	6,02	040	40 %		
C2.3I3	Επένδυση 3: Ολοκληρωμένο σύστημα παρακολούθησης και ελέγχου της διαχείρισης των υποδομών του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων	5,96	040	40 %	055	100 %
C2.3I4	Επένδυση 4: Δίκτυα έξυπνης διαχείρισης υδάτων και αποχέτευσης — αποχέτευση Λάρνακας (ψηφιακή)	0,33	010ter	100 % *	010ter	100 %
C2.3I4	Επένδυση 4: Δίκτυα έξυπνης διαχείρισης υδάτων και αποχέτευσης	0,95	029	100 %		

[39] Η «Μεθοδολογία για την παρακολούθηση του κλίματος» που προσαρτάται στον κανονισμό για τη θέσπιση μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας δεν ορίζει πεδία παρέμβασης που θα παρέχουν τη δυνατότητα για την κλιματική ή περιβαλλοντική παρακολούθηση των ηλεκτρικών οχημάτων ή των υβριδικών οχημάτων με ρευματολήπτη, εξαιρουμένων των οχημάτων για αστικές μεταφορές που εμπίπτουν στο πεδίο παρέμβασης 074. Σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 4 στοιχείο ε) του κανονισμού, η μεθοδολογία θα πρέπει ωστόσο να «χρησιμοποιείται αναλόγως για μέτρα που δεν μπορούν να αντιστοιχιστούν άμεσα με έναν από τους τομείς παρέμβασης που παρατίθενται στο παράρτημα VI». Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή έχει εφαρμόσει συντελεστή συνεισφοράς για το κλίμα 100 % για οχήματα μηδενικών εκπομπών όλων των κατηγοριών (συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρικών οχημάτων με συσσωρευτή και οχημάτων κυψελών καυσίμου / υδρογονοκίνητων οχημάτων)· συντελεστή συνεισφοράς για το κλίμα 40 % για τα υβριδικά ελαφρά οχήματα με ρευματολήπτη· και, σύμφωνα με τα κριτήρια του κανονισμού για την ταξινόμηση, συντελεστής για το κλίμα 100 % για τα βαρέα επαγγελματικά οχήματα χαμηλών εκπομπών.

Αναγνωριστικό μέτρου	Ονομασία (επιμέρους) μέτρου	Προϋπολογισμός (εκατ. EUR)	Κλιματική αλλαγή		Ψηφιακή μετάβαση	
			Πεδίο παρ/σης	Συντ. %	Πεδίο Παρ/σης	Συντ. %
	— αποχέτευση Λάρνακας (ηλιακή)					
C2.3I4	Επένδυση 4: Δίκτυα έξυπνης διαχείρισης υδάτων και αποχέτευσης — αποχέτευση Λάρνακας (ενεργειακή απόδοση)	0,25	024	100 % *		
C2.3I4	Επένδυση 4: Δίκτυα έξυπνης διαχείρισης υδάτων και αποχετεύσεων — Συμβούλιο Υδατοπρομήθειας Λάρνακας και Λεμεσού / διαχείριση νερού	17,00	040	100 % *	055	100 %
C2.3I5	Επένδυση 5: Αντιπλημμυρικά έργα και μέτρα συλλογής υδάτων	16,00	035	100 %		
C2.3I6	Επένδυση 6: Ενίσχυση της ασφάλειας στην παροχή νερού για τις περιοχές Λευκωσίας και Λάρνακας	6,04	037	100 %		
C2.3I7	Επένδυση 7: Υποδομές της Ανατολικής Λευκωσίας για την επαναχρησιμοποίηση επεξεργασμένων λυμάτων	10,95	040	40 %		
C3.1R2	Μεταρρύθμιση 2: Ηλεκτρονική πλατφόρμα υπολογιστικού νέφους για τη βελτίωση του εμπορίου και της συμμετρίας πληροφοριών στην αλυσίδα εφοδιασμού φρέσκων προϊόντων	0,54			011	100 %
C3.1R3	Μεταρρύθμιση 3: Γενετική βελτίωση του πληθυσμού αιγοπροβάτων της Κύπρου — Ψηφιακή	0,20			011	100 %
C3.1I1	Επένδυση 1: Κατασκευή συνεργατικής υποδομής θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας (λιμενικές και χερσαίες εγκαταστάσεις) στην παράκτια περιοχή Πεντάκωμο	29,00	081bis	40 %		
C3.1I2	Επένδυση 2: Ενίσχυση των υπαρχουσών ισοτοπικών βάσεων δεδομένων τοπικών παραδοσιακών κυπριακών τροφίμων/ποτών, με την ανάπτυξη ηλεκτρονικής πλατφόρμας blockchain, για να διασφαλιστεί η ταυτότητά τους	1,00			011	100 %
C3.1I4	Επένδυση 4: Έναρξη της δημιουργίας του πρώτου Οικολογικού Βιομηχανικού Επιστημονικού Πάρκου	0,10	022	100 %		

Αναγνωριστικό μέτρου	Ονομασία (επιμέρους) μέτρου	Προϋπολογισμός (εκατ. EUR)	Κλιματική αλλαγή		Ψηφιακή μετάβαση	
			Πεδίο παρ/σης	Συντ. %	Πεδίο Παρ/σης	Συντ. %
C3.1I9	Επένδυση 9: Προώθηση κυκλικής οικονομίας σε ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις	1,40	047	40 %		
C3.1I10	Επένδυση 10: Εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος σε αγροτικές, ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές — Φυσική κληρονομιά	1,80	050	40 %		
C3.1R4	Μεταρρύθμιση 4: Ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας στη βιομηχανία	15,00	047	40 %		
C3.1I11	Επένδυση 11: Βελτίωση και επέκταση του παγκύπριου Δικτύου Πράσινων Σημείων και δημιουργία δικτύου σημείων συλλογής και ανακύκλωσης	10,00	047	40 %		
C3.1I12	Επένδυση 12: Διαχείριση αποβλήτων προς την κυκλική οικονομία	14,30	042	40 %		
C3.1I13	Επένδυση 13: Δημιουργία μονάδας στην Ορούντα για τη διαχείριση κτηνοτροφικών αποβλήτων και ζωικών υποπροϊόντων	25,00	047	40 %		
C3.2I2	Επένδυση 2: Προγράμματα χρηματοδότησης της καινοτομίας και καθεστώτα χρηματοδότησης για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας νεοφυών επιχειρήσεων, καινοτόμων επιχειρήσεων και ΜΜΕ — Πράσινη μετάβαση	2,00	022	100 %		
C3.2I3	Επένδυση 3: Θεματικό πρόγραμμα χρηματοδότησης του τομέα της έρευνας και της καινοτομίας για την πράσινη μετάβαση	6,00	022	100 %		
C3.3I1	Επένδυση 1: Ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα του Εφόρου Εταιρειών και του Επίσημου Παραλήπτη	6,58			011	100 %
C3.3I2	Επένδυση 2: Δημιουργία προστατευμένου κανονιστικού περιβάλλοντος (regulatory sandbox) για την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων τεχνολογίας στον χρηματοοικονομικό τομέα	0,40			021ter	100 %
C3.3I4	Επένδυση 4: Καθεστώς ψηφιακής αναβάθμισης των επιχειρήσεων	10,00			010	100 %

Αναγνωριστικό μέτρου	Ονομασία (επιμέρους) μέτρου	Προϋπολογισμός (εκατ. EUR)	Κλιματική αλλαγή		Ψηφιακή μετάβαση	
			Πεδίο παρ/σης	Συντ. %	Πεδίο Παρ/σης	Συντ. %
C3.4R4	Μεταρρύθμιση 4: Ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και της διαφάνειας μέσω της επαγγελματοποίησης των δημόσιων συμβάσεων και της περαιτέρω ψηφιοποίησης της διαδικασίας τους — Ψηφιακή	4,00			011	100 %
C3.4R5	Μεταρρύθμιση 5: Ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας της Νομικής Υπηρεσίας	1,03			011	100 %
C3.4I1	Επένδυση 1: Εξορθολογισμός του συστήματος βάρδιας μέσω της εφαρμογής ενός εκ περιτροπής συστήματος	0,55			011	100 %
C3.4I2	Επένδυση 2: Ψηφιοποίηση της νομοθετικής διαδικασίας	1,69			011	100 %
C3.4R7	Μεταρρύθμιση 7: Αστικός αναδασμός — Ψηφιακή	0,12			011	100 %
C3.4I4	Επένδυση 4: Ενίσχυση του ηλεκτρονικού συστήματος έκδοσης οικοδομικών αδειών	1,12			011	100 %
C3.4I5	Επένδυση 5: Έξυπνες πόλεις	35,00	055bis	40 %	055bis	100 %
C3.4I6	Επένδυση 6: Αναγέννηση και αναζωογόνηση εντός των τειχών πόλης της Λευκωσίας — Ανακαίνιση	10,00	025	40 %		
C3.4R9	Μεταρρύθμιση 9: Ψηφιακός μετασχηματισμός των δικαστηρίων	10,89			011quater	100 %
C3.5R6	Μεταρρύθμιση 6: Ενίσχυση και ενίσχυση του πλαισίου αφερεγγυότητας — Ψηφιακές τεχνολογίες	0,60			011	100 %
C3.5I1	Επένδυση 1: Ενίσχυση της εποπτικής λειτουργίας της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου	0,25			011	100 %
C3.5R9	Μεταρρύθμιση 9: Βελτίωση της είσπραξης φόρων και αποτελεσματικότητας του τμήματος φορολογίας – Ψηφιακή	16,43			011	100 %
C3.5I2	Επένδυση 2: Εκσυγχρονισμός του συστήματος τελωνείων και ηλεκτρονικών πληρωμών	10,58			011	100 %

Αναγνωριστικό μέτρου	Ονομασία (επιμέρους) μέτρου	Προϋπολογισμός (εκατ. EUR)	Κλιματική αλλαγή		Ψηφιακή μετάβαση	
			Πεδίο παρ/σης	Συντ. %	Πεδίο Παρ/σης	Συντ. %
C4.1R1	Μεταρρύθμιση 1: Ενίσχυση της εθνικής ρυθμιστικής αρχής (ΓΕΡΗΕΤ)	0,50			011	100 %
C4.1I1	Επένδυση 1: Επέκταση δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας σε υποεξυπηρετούμενες περιοχές	35,00			053	100 %
C4.1I2	Επένδυση 2: Αναβάθμιση της καλωδίωσης κτιρίων για δίκτυα Gigabit και προώθηση της αξιοποίησης της συνδεσιμότητας	10,00			053	100 %
C4.1I3	Επένδυση 3: Υποθαλάσσια σύνδεση με την Ελλάδα	7,50			051	100 %
C4.2R1	Μεταρρύθμιση 1: Digital Service Factory — ανάπτυξη επιλεγμένων ψηφιακών υπηρεσιών	4,70			011	100 %
C4.2R2	Μεταρρύθμιση 2: Καθορισμός και εφαρμογή νέας πολιτικής υπολογιστικού νέφους όσον αφορά τα κυβερνητικά συστήματα και υπηρεσίες ΤΠ	6,00			011	100 %
C4.2R3	Μεταρρύθμιση 3: Ψηφιοποίηση των διαδικασιών της Αστυνομίας (DIGIPOL)	8,00			011	100 %
C4.2R4	Μεταρρύθμιση 4: Δημιουργία του Μητρώου Πραγματικής Ιδιοκτησίας	0,40			011	100 %
C4.2I1	Επένδυση 1: Ψηφιοποίηση σε διάφορα υπουργεία/υπηρεσίες της κεντρικής κυβέρνησης — ανάπτυξη συστήματος, υλισμικό	13,10			011	100 %
C4.2I2	Επένδυση 2: Ψηφιοποίηση της Αρχής Λιμένων Κύπρου	3,28			011	100 %
C5.1R2	Μεταρρύθμιση 2: Νέο σύστημα αξιολόγησης εκπαιδευτικών και σχολείων — ψηφιακή	0,30			011	100 %
C5.1R4	Μεταρρύθμιση 4: Ψηφιακός μετασχηματισμός σχολικών μονάδων για την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων και των δεξιοτήτων που σχετίζονται με την εκπαίδευση στους τομείς STEM	13,80			012	100 %
C5.1R5	Μεταρρύθμιση 5: Σχέδιο δράσης για τις ηλεκτρονικές δεξιότητες — Υλοποίηση ειδικών δράσεων	1,85			108	100 %
C5.1I2	Επένδυση 2: Δεξιότητες, επανειδίκευση και αναβάθμιση των	2,58	01	100 %		

Αναγνωριστικό μέτρου	Ονομασία (επιμέρους) μέτρου	Προϋπολογισμός (εκατ. EUR)	Κλιματική αλλαγή		Ψηφιακή μετάβαση	
			Πεδίο παρ/σης	Συντ. %	Πεδίο Παρ/σης	Συντ. %
	δεξιοτήτων — πράσινες δεξιότητες					
C5.1I2	Επένδυση 2: Δεξιότητες, επανειδίκευση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων — ψηφιακές δεξιότητες	8,42			108	100 %
C5.2R1	Μεταρρύθμιση 1: Μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων και αναδιάρθρωση των υπηρεσιών κοινωνικών ασφαλίσεων — Ψηφιακή	7,25			011	100 %
C5.2I1	Επένδυση 1: Βελτίωση της αποτελεσματικότητας του τμήματος Εργασίας και Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης (PES) και ενίσχυση της στήριξης των νέων — Ψηφιακή	2,30			011	100 %

Ένας αστερίσκος (*) δείχνει ότι ο συντελεστής αυξήθηκε, καθώς η επένδυση ενισχύεται από μια συνοδευτική μεταρρύθμιση.

Για ορισμένα μέτρα και επιμέρους μέτρα, χρησιμοποιούνται δύο διαφορετικά πεδία παρέμβασης για τους σκοπούς του κλίματος και της ψηφιακής σήμανσης. Αυτό εφαρμόζεται όταν η επένδυση δεν μπορεί να χωριστεί σε διαφορετικά επιμέρους μέρη, όταν δεν μπορεί να εφαρμοστεί ενιαίο πεδίο παρέμβασης που να αντικατοπτρίζει τη συνεισφορά τόσο στους κλιματικούς όσο και στους ψηφιακούς στόχους, και όταν το μέτρο θεωρείται ότι συμβάλλει πλήρως ή εν μέρει τόσο στους κλιματικούς όσο και στους ψηφιακούς στόχους.

Στον πίνακα ανωτέρω, τα μέτρα χωρίζονται σε επιμέρους μέτρα κατά τρόπο ώστε οι αντίστοιχες δαπάνες να μπορούν να επισημαίνονται με το κατάλληλο πεδίο παρέμβασης. Για ορισμένα μέτρα, η κατανομή αυτή διαφέρει από τα επιμέρους μέτρα που απαριθμούνται στην εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου και σε άλλα τμήματα του εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, όπου τα επιμέρους μέτρα ορίζονται για τη διευκόλυνση και την παρακολούθηση της εφαρμογής του μέτρου.